

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΟΛΛΑΝΔΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Μετάφρασις).

(Τέλος. Ἰδε Φύλλ 31.)

Τὰ μακρὰ τῆς δοκίμου καὶ ὕμματα ἐσεύθησαν, ὡς ἂν τὰ ὑπ' οὐτῶν κρυπτόμενα μέλη ἔπαθον μικρὸν τινα σπατμόν. σιωπήσασα δ' ἐπ' ὀλίγον ἀπήντησεν·

— Ἐξώρας ἦλθετ' ἐξώρας· εἶμαι ἤδη νύμφη τοῦ Κυρίου!

Ὁ Γουλιέλμος, ἀφήσας κραυγὴν θλίψεως, ἐκύτταξε μὲ πρόμον τὴν ἀκίνητουσαν καὶ ὀρθὴν ἐνώπιον τοῦ ἱσταμένην κόρην.

— Χριστίνα, ἀνέκραξεν, εἰς... εἰς δὲν ἀγαπᾷ πλέον τὸν Ἑρβέρτον;

— Εἶμαι νύμφη τοῦ Κυρίου! ἐπανελάβεν ἡ δόξα· ΠΑΝΔΩΡΑ.

μος, σταυρώσασα τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ ὑψώσασα τὰ ὄμματα πρὸς τὸν οὐρανόν.

— ὦ Θεέ μου, Θεέ μου! ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος θρηνῶν, ὁ ἀδελφός μου ἐκκότωσε τὴν κόρην αὐτήν! ἡ ψυχὴ τῆς ἐθλίβη μέχρι θανάτου! Ταλαίπωρον καὶ φίλτατον θῦμα τῆς αὐστηρότητός μας, εἶπέ με, Χριστίνα μου, εἰπέ με! τί λοιπὸν συνέβη ἐν σοὶ ἀφότου εἶσαι ἐνταῦθα;

— Εἶδα τοὺς ἄλλους νὰ προσεύχωνται, προσηυχῶν καὶ ἐγώ· βθεῖα ἐπεκράτει σιωπὴ, ἐσιώπησα καὶ ἐγώ· οὐδεὶς ἐκλαίει, ἐσπόγγισα καὶ ἐγώ τὰ δάκρυά μου· ψυχρὸν τι κατ' ἀρχάς, καὶ ἔπειτα ζέδ, περιέκαλυψε τὴν ψυχὴν μου, ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ἀντήχησε, τὴν ἤκουσα, καὶ ἠγάπησα τὸν Κύριον καὶ παρεδόθην εἰς αὐτόν.

Ἐπειτα δέ, ὡς ἂν ἀπαυδῆσασα ἀπὸ τοσοῦτων λόγων, ἡ Μαργα ἐσιώπησε καὶ ἐβόσθη πάλιν εἰς τὴν σιλλογὴν ἐκείνην, ἡ ὁποία κατέσταιεν αὐτὴν ἀναί-
Φύλλ 32

σθητον πρὸς πάντα τὰ περὶ αὐτὴν συμβαίνοντα. Καὶ ἐν τῷ ἄμα ἡγήσαντος τοῦ κώδωνα, ἡ δόκιμος ἐκίρπητε καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἀνέλαμψαν.

— Ὁ Θεὸς με καλεῖ, εἶπεν, ὑπάγω νὰ προσευχηθῶ.

— Ὁ Μ' ἀρίνεις λοιπόν, Χριστίνα μου, τέκνον μου;

— Δὲν ἀκούετε τὸν κώδωνα; εἶ-αι ὥρα προσευχῆς.

— Ἀλλὰ κόρη μου, ἀλλὰ τέκνον μου, ἐγὼ ἦλθα νὰ σ' ἐπάρω.

— Δὲν ἐξέρχομαι πλέον ἀπὸ ἐδῶ. Χαίρετε Θεῖ μου, ἀπήντησεν ἡ Μάρθα, ἀπερχομένη βραδέως. Καθ' ἣν δὲ στιγμήν ἐμελλε ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν διὰ νὰ ἀπέλθῃ τοῦ ἐντευκτηρίου, ἐστράφη πάλιν πρὸς τὸν Γουλιέλμον, ἔστησεν ἐπ' αὐτοῦ βλέμμα θλιβερόν ἄμα καὶ γλυκὺ, ἐκίνησε τὰ χεῖλη τῆς ὡς ἂν πέμπουσα αὐτῷ ἀπατηλόν, καὶ ἐπειτα ἐγένεν ἄφαντος.

Ὁ Γουλιέλμος δὲν ἐδοκίμασε νὰ τὴν κρατήσῃ, ἀλλ' ἐμείνεν εἰς τὸν τόπον του, ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐστηριγμένην ἐπὶ τοῦ δρυφάκτου καὶ μεγάλοι δακρύων θρόμβοι ἐρρέευν ἐπὶ τῶν περειῶν του· ὁ ἥχος ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἤκουεν ἐπὶ τὸν ἐφαίνετο ὡς ἐπικήδειος κωδωνοκρουστικῆς παιδός του. Ὁ πόθον ὥραν διετέλεσεν οὕτω βεβυθισμένος εἰς τὰς σκέψεις του; ὁ Γουλιέλμος δὲν τὸ ἐνόησεν. Ἐπὶ τέλους ἤκουσε φωνὴν τινα λαλοῦσαν πρὸς αὐτόν· ἦτο δὲ ἡ ἡγουμένη, ἥτις, περιβιβλημένη τὰ μέλανα αὐτῆς καλύμματα, ἦλθε καὶ ἐκάθησεν ἀπὸ τὸ κατέναντι μέρος τοῦ δρυφάκτου.

— Εἴχα προῖδεῖ τὴν θλίψιν σας, τὸν εἶπεν ἡ ἡγουμένη, ἡ ἀδελφὴ ἡμῶν Μάρθα δὲν θέλει νὰ σὰς ἀκολουθήσῃ.

Ὁ Γουλιέλμος ὤψωτο πρὸς τὴν μοναχὴν τὸ ἀπηλπικμένον βλέμμα του.

— Ἀλλοίμονον! ἀλλοίμονον! εἶπε, τὸ τέκνον αὐτὸ τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἡγάπησα, με εἶδε χωρὶς νὰ χαρῇ, καὶ μὴ ἐγκαταλείπει ἀνευ πόθου.

— Ἀκούετε, υἱέ μου, ἀνέλαθεν ἡ ἡγουμένη, ἀκούσε. Πρὸ πενταετίας καὶ ἐπέκεινα, μᾶς ἔφεραν ἐνταῦθα κόρην νέαν, ἀπηλπισμένην, μεττὴν ταραχῶν καὶ θαυρύδου, νομίσταν δὲ ὅτι κατήλθεν εἰς τὸν τάφον, δῶτι εἰσῆλθεν εἰς τὸ μοναστήριον. Ἐν διαστήματι ἔτους ὁλοκλήρου, οὐδεὶς εἶδε τὴν πρόσωπόν της ἀκλαυστον· ὁ Θεὸς μόνος ἤξεύρει τὸν ἀριθμὸν τῶν δακρύων τὰ ὅποια οἱ ὀφθαλμοὶ πρέπει νὰ χύτῃ πρὶν ἢ ἡ συντετριμμένη ψυχὴ ἀναλάβῃ τὴν γαλήνην καὶ τὴν ὑπόμονήν της, οἱ ἄνθρωποι δὲν εἰμποροῦν νὰ τ' ἀριθμῇσωσιν. Ἡ νέα αὕτη κόρη ὑπέφερε πολλὰ, μάλιστα τὴν ἐζητήσαμεν χάριν ὑπὲρ αὐτῆς, μάτην ἐκαλέσαμεν τοὺς οἰκείους της εἰς βοήθειάν της· καὶ ἡ δύνατο νὰ εἶπῃ τὸ τοῦ ψαλμοῦ ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου· ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμὸς μου! τί ἡδυνάμεθα νὰ κάμωμεν εἰμὴ νὰ προσευχωμεθα ὑπὲρ αὐτῆς; ἀφοῦ κανεὶς εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν δὲν ἤθελε νὰ ἀναλάβῃ τὸ δυστυχὲς αὐτὸ τέκνον;

— Ἀλλοίμονον! ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος, τὰ ὅσα ματὰ σας δὲν μᾶς ἔφθασαν· ὁ ἀδελφός μου ἦτον ἀπὸν, ἐγὼ δὲ, μηδεμίαν ἔχων· τότε ἐλπίδα νὰ μεταπέσω τὸν Κάρολον, εἶχον ἐγκαταλείψει τὴν οἰκίαν σου ἐρημον καὶ σκυθρωπὴν.

— Οἱ ἄνθρωποι ἐγκατέλιπον τὸ τέκνον αὐτὸ, ἀνέλαθεν ἡ ἡγουμένη, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐπέβλεψεν ἐπὶ τῆς δούλης του καὶ παρεμύθησε τὴν ψυχὴν της. Ἐὰν δὲν ἀποδώτῃ τὴν δύναμιν εἰς τὸ σῶμα αὐτῆς τὸ ὑπὸ τῶν παθημάτων ἐξητλημένον. . . γεννηθῆτω τὸ θέλημα τοῦ! Ἴσως τὸ φρονιμώτερον, ἴσως τὸ γενναϊότερον εἶναι τώρα νὰ μὴν ἀποσπάσετε τὴν νέαν ταύτην κόρην ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, τὴν μετὰ τοσαῦτα δακρύα ἐπελθούσαν αὐτῇ! Ἴσως τὸ συνετώτερον εἶναι νὰ μὴν τὴν υποβάλλετε εἰς νέους σπασμούς. . . .

— Ὁχι, ὄχι! ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος, δὲν εἰμπορῶ νὰ παραδώσω εἰς τὸν Θεὸν ἀγογγύστως τὸ τελευταῖον τοῦτο λείψανον τῆς οἰκογενείας μου, τὸ πτῆσιγμα τοῦ γήρατός μου. Θέλω δοκιμάσει τὰ πάντα, διὰ νὰ ἐπαναφέρω τὴν καρδίαν της εἰς τὰ πρῶτα αὐτῆς αἰσθήματα. Ἀποδοτέ με τὴν Χριστίναν δι' ὀλίγας μόνον ἡμέρας. . . Ἀφετέ με νὰ τὴν δείξω πάλιν τοὺς τόπους ὅπου ἡγάπησεν. . . Αἱ παρακλήσεις μου δὲν θέλουν τὴν καταπέσει, ἀλλ' εἰς διαταγήν σας θέλει ὑπακούσει· εἰπέτε τὴν νὰ ἐπανέλθῃ ἐπὶ τινος στιγμῆς ὑπὸ τὴν στέγην τὴν πατρικὴν καὶ ἂν μετὰ τὴν τελευταίαν ταύτην δοκιμασίαν, ἐπιμένη εἰς τὸ νὰ ἐπιστρέψῃ ἐνταῦθα, τότε σὰς τὴν ἀποδίδω.

— Εἰμπορεῖτε νὰ παραλάβετε μεθ' ὑμῶν τὴν ἀδελφὴν Μάρθαν, τέκνον μου, ἀπήντησεν ἡ ἡγουμένη· ὑπάγω νὰ τὴν εἶπω νὰ σὰς ἀκολουθήσῃ. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἐλάλησεν τῶνόντι εἰς τὴν καρδίαν της, οὐδεμίᾳ φωνῇ τοῦ κόσμου τούτου δύναται πλέον νὰ φθάσῃ μέχρις αὐτῆς. Ἐὰν ὄχι, ἂς μὴν ἐπανέλθῃ πλέον εἰς τὴν μονὴν, καὶ ἔστω εὐλογημένη, ὅπου ἤποτε καὶ ἂν ὑπάγῃ! Χαίρετε! εἰρήνῃ ὑμῖν, τέκνονι μου.

Καὶ ἡ ἡγουμένη ἀπῆλθεν.

Ἀμυδρά τις ἐλπίς ἀνέλαμψεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Γουλιέλμου Ἀμβέργη, νομίσαντος, ὅτι ἡ Χριστίνα, ἄμα ἐξελθούσα τοῦ κατωφλίου τῆς μονῆς, θέλει ἀναλάβει τὴν πάλαι ποτὲ φύσιν, νεότητα καὶ ἀγάπην· ἐστοχάσθη ὅτι θέλει ἀπαγάγει διὰ παντός τὸ τέκνον ἐκεῖνο μακρὰν τῶν ζοφερῶν αὐτῶν τοίχων, καὶ περιέμενεν αὐτὸ ὑπὸ θλιβερᾶς ἀνυπομονητικῆς ταρασσόμενος. Μετ' ὀλίγον ἐλαφρόν βῆμα ἤκουσθη εἰς τὴν παρὰ τὸ ἐντευκτήριον ἀπόδον, καὶ ὁ Γουλιέλμος, ὁρμήσας πρὸς τὴν θύραν, εὗρεν αὐτόθι τὴν Χριστίναν, τὴν ὁποίαν δρυφάκτον πλέον δὲν ἐχώριζεν ἀπὸ τὸν θεῖόν της.

— Φιλτάτη Χριστίνα μου, ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος, εἰμπορῶ λοιπόν τώρα νὰ σὲ ἀγκαλιάσω καὶ νὰ σὲ σφίξω εἰς τὴν καρδίαν μου! ἔλα νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν τόπον μας, καὶ νὰ ἴδωμεν πάλιν τὴν οἰκίαν, εἰς τὴν ὁποίαν συνεζήταμεν ὅλοι!

Ἡ Μάρθα ἦ-ον ὠχροτέρα ἐπὶ ἢ κατὰ τὴν πρῶτην μετὰ τοῦ Γουλιέλμου συνέντευξιν· οὐδὲν αἰσθηματικὸν ἐφαίνετο ἐπὶ τοῦ ἀταράχου ἐκείνου προσώπου, ἐκτὸς μόνως ἴσως ἀθροῦς τινος θλίψεως. Ἡ δόκιμος παρέδωκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν θεῖόν της, ὅστις τὴν ὠδήγησεν πρὸς τὴν θύραν τῆς μονῆς· ἀλλ' ὅταν αἱ θύραι αὗται ἠνεώχθησαν, αὐτὴ δὲ διήλθε τὸ κατώφλιον αὐτῶν, καὶ τὸ φῶς καὶ ὁ ἀνεμὸς προεβέβληον

τὸ πρόσωπόν της, ἡ νέα ἐκλονίσθη καὶ ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ ἔξω τοίχου.

Τὴν στιγμήν ἐκείνην ὁ ἥλιος, διασχίσας τὰ σύννεφα, ἐπέχυσε τὰς χρυσὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας εἰς τὴν πεδιάδα καὶ εἰς τὸ μικρὸν ὄρος· ὁ ἀὴρ ἦτο διαφανής, ὁ δὲ ὀρίζων, ὁ συνήθως ὢν ἄχαρις καὶ μονότονος, προσέλαβεν ἀπὸ τοῦ φωτός καλλονὴν τινά.

— Κύτταξε, κόρη μου, κύτταξε! εἶπεν ὁ Γουλιέλμος εἰς τὴν Χριστίαν, ἥτις ἔστεκε διαλογιζομένη ἀκίνητος καὶ ἄρωνος, κύτταξε πόσον ἡ γῆ εἶναι ωραία! πόσον γλυκὺς εἶναι ὁ ἀὴρ τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν! πόσον εὐχάριστον εἶναι νὰ εἰμπορῇ τις ἐλευθέρως νὰ προβάλῃ πρὸς τὸν ἄχανῃ αὐτὸν ὀρίζοντα.

— Ὁ Θεέ μου, ἀπήντησεν ἡ δόκιμος, πόσον ωραῖος εἶναι ὁ οὐρανός! ἰδέτε πῶς ὁ ἥλιος λάμπει ὑπὲρ τῶν κεφαλῶν μας! ἐν τῷ οὐρανῷ μάλιστα πρέπει νὰ θαυμάζωμεν τὰς ἀκτῖνάς του, διότι ἐγγίσσονται τὴν γῆν, ἀποβαίνουσι θαμβὰ καὶ ἀσθενεῖς.

Ὁ Γουλιέλμος παρέστρεψε τὴν Χριστίαν πρὸς τὴν περιμένουσαν αὐτὴν ἄμαξαν, ἐκάθησε πλησίον της καὶ οἱ ἵπποι ἐκίνησαν. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς δοκίμου ἔμειναν πολλὴν ὥραν ἐστηλωμένοι ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς μονῆς της· ἐπεὶ δὲ ὅταν, διὰ τὰς περιστροφάς της ὁδοῦ, δὲν εἰμπόρεσε πλέον νὰ τοὺς βλέπῃ, ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς, ὡς ἂν ἤθελε νὰ κοιμηθῇ. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης, ὁ Γουλιέλμος ἐζήτησεν εἰς μάτην νὰ τὴν κατορθώσῃ νὰ λαλήσῃ ἡ νέα ἐσυλλογιζέτο, ἀλλὰ δὲν ἤξευρε πλέον νὰ ἐκφράσῃ τοὺς συλλογισμούς της· μέγας δὲ κατέβαλλεν αὐτὴν κάματος ὅταν τὴν ἠνάγκαζον νὰ ἀπαντήσῃ ἡ ζωὴ αὐτῆς ἅπαντα συνεφορέθη ἐν τῷ βυθῷ τῆς ψυχῆς της, καὶ περιβληθεῖσα ἐντὺθα τὸ ἱμάτιον τοῦ μυστηρίου καὶ τῆς σιγῆς, οὐδὲν εἶχε νὰ κοινωνήσῃ πλέον εἰς τὸν ἔξω κόσμον. Ἐκ διαλειμμάτων μόνον ἐψιθύριζεν· — Ὅπόσον ἡ ἡμέρα εἶναι μακρά! τίποτε δὲν διακόπτει τὰς ὥρας της· οὐδένα ἤκουσα κώδωνα σήμερον.

Διῆλθε δὲ τὸν δρόμον τοῦτον πλησίον τοῦ Γουλιέλμου, ὡχρὰ καὶ ἀκίνητος, σιωπηρὰ καὶ μηχανικῶς εἰς αὐτὸν ὑποτασσομένη· ἀλλὰ, ὡς ἂν κάλυμμα ἡθελε κατέλθει ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς, δὲν εἶδεν οὔτε τὴν θλίψιν τοῦ γέροντος, οὔτε τὴν χώραν τὴν ὁποίαν διέβαινε. Τελευταῖον ἔφθασαν εἰς τὴν μικρὰν ἐρυθρόπλινθον οἰκίαν, ἡ ἄμαξα εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν, τὴν ὁποίαν ἤρχισεν νὰ καλύπτῃ ἡδὴ χόρτος. ἡ δὲ Γοθὼν ἦλθεν εἰς προὔπαντήσιν των.

— Καλῶς ὀρίσατε, κυρία μου, ἐψιθύρισεν ἡ γραῖα.

Ἡ Μάρθα, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ θείου της, εἰσῆλθεν, εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἄλλοτε συνήρχετο ἡ οἰκογένεια τῶν Ἀμβέργων. Ἡ αἴθουσα αὕτη ἦτο ἔρημος καὶ ψυχρὰ, οὐδὲ βιβλίον, οὐδὲ ἐργόχειρον κανὲν ἐνέφαινεν ὅτι κατοικεῖται· ἀποβαλοῦσα δὲ τοὺς ἀρχαίους αὐτῆς οἰκήτορας, περιέμενε τοὺς νέους· πᾶς χώρος φαίνεται ἔχων ζωὴν τινα, τὴν ὁποίαν προσλαμβάνει ἢ καταλείπει, καθόσον ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ἢ ἀπέχεται ἀπὸ αὐτοῦ. Ἡ Χριστίνα διῆλθε βραδέως τὴν γνωστὴν ταύτην αἴθουσαν καὶ ἦλθε καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς ἐδρᾶς ἥτις ἔμεινε πλη-

σίον τοῦ παραθύρου, τοῦ βλέποντος πρὸς τὸ λιβάδιον. Ἐκεῖ ἡ μήτηρ αὐτῆς, ἔζησεν εἰκοσὶν ἔτη, ἐκεῖ ἡ παιδικὴ αὐτῆς ἡλικία διῆλθε πλησίον τῆς Ἀννουγκιάτας.

Ὁ Γουλιέλμος, ἀνοίξας τὸ παράθυρον, τὴν ἐδεῖξε τὸ λιβάδιον, καὶ παρεκεῖ τὸν ποταμὸν καὶ τὰς ἰτέας. Ἡ Χριστίνα ἐκύτταξεν ἐν σιωπῇ, στηρίζουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρὸς, καὶ στηλώσασα τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὸν ὀρίζοντα. Ὁ Γουλιέλμος ἔμεινε πολλὴν ὥραν πλησίον της, ἐπεὶ ἐπέθηκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν ὄμον τῆς Χριστίνας καὶ τὴν ἐκάλεσεν ἰαυρῶς· αὕτη δ' ἠγέρθη. Τὴν εἶπε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ τὸν ἡκολούθησε. Τότε ἀνέβησαν τὴν ξυλινὴν κλίμακα, διῆλθον τὴν μικρὰν πόρον, καὶ ὁ Γουλιέλμος ἀνοίξας μίαν θύραν,

— Τὰ δωμάτιον τῆς μητρός σου, εἶπε πρὸς τὴν Χριστίαν.

Ἡ δόκιμος ἐπροχώρησεν ὀλίγον, ἐπεὶ δὲ ἐστάθη ἐν τῷ μίτῳ τοῦ δωματίου, δάκρυα ἔρβυσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν της, καὶ, σταυρώσασα τὰς χεῖρας, προσηύχθη.

— Κόρη μου, τὴν εἶπεν ὁ Γουλιέλμος, ἡ ἱερὰ ἐκείνη ψυχὴ θερμῶς ἐπόθησε τὴν εὐτυχίαν σου.

— Καὶ τὴν ἐπέτυχεν, ἀπήντησεν ἡ δόκιμος.

Ὁ γέρον· ἡ-θάνθη ἐαυτὸν ὑπὸ θανατηφόρου προσβληθέντα· θλίψεως· ἐνόμιζεν ὅτι σφίγγει εἰς τὴν καρδίαν του νεκρὰν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἀγάπη του δὲν μετέδιδεν οὔτε πνοήν, οὔτε θερμότητα.

Ἡ Μάρθα ἐπλησίασεν εἰς τὴν κλινὴν τῆς μητρός της, ἐγονυπέτησε καὶ ἐπέθηκε τὰ χεῖρά της ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον, τὸ ὁποῖον ἐστήριξε θνήσκουσαν τὴν Ἀννουγκιάταν.

— Μητέρα μου, μητέρα μου, μετ' ὀλίγον θά σὲ ἴδω, ἐψιθύρισεν.

Ὁ Γουλιέλμος ἀνετριχίασε, καὶ ἀπαγαγὼν τὴν Χριστίανν ἐρερεν αὐτὴν εἰς τὸ παλαιὸν αὐτῆς μικρὸν δωμάτιον· ἐκεῖ ἔστεκεν ἀκόμη ἡ ὑπὸ λευκῶν παραπετασμάτων περιβεβλημένη κλίνη· ἡ κιθάρᾳ ἐκρέματο εἰς τὸν τοίχον, τὰ ἀγαπητὰ τῆς Χριστίνας βιβλία ἐπλήρουσαν τὰς θέσεις τῆς μικρᾶς ξυλινῆς βιβλιοθήκης της· τὸ παράθυρον ἦτον ἀνοικτὸν καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ἐφαίνοντο αἱ ἰτέαι καὶ ὁ ποταμός. Ἀλλ' ἡ Μάρθα τίποτε ἀπὸ ὧν αὐτὰ δὲν ἐκύτταξεν. Ὁ ξυλινὸς σταυρὸς ἦτον ἐπὶ τοῦ τοίχου· πρὸς τοῦτον ἔδραμεν ἡ Χριστίνα καὶ γονυκλιῆσασα, μᾶλλον δὲ καταπεσοῦσα, ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἐκλείσε τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ ἀνέπνευσεν, ὡς ἂν εὐροῦσα ἄνεσιν μετὰ κόπον μακρὸν. Δὲν ἐκύτταξε δὲ τίποτε, οὐδὲ τὸ κατάλυμα ἐκεῖνο τῆς παιδικῆς της ἡλικίας, οὐδὲ τὸν ἀῆγον τὸν ὁποῖον τοσάκις διῆλθεν, οὐδὲ τὸν μάρτυρα τῶν ἐρώτων αὐτῆς ποταμὸν· ἀλλὰ παρέμεινε στηρίζουσα τὴν κεφαλὴν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ, ὡς ἐξοριστος ἀνευρίσκων τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ὡς ναύτης ἐπιστρέφων εἰς τὸ λιμένα.

Ὁ δὲ Γουλιέλμος, ὀρθὸς ἐνώπιόν της ἰστάμενος καὶ θανρῶν, τὴν ἐκύτταξεν ἐν σιωπῇ· παρεκεῖ ἡ Γοθὼν ἐσπόγγιζε μὲ τὸ περικύμα τῆς τοῦ ὀφθαλμοῦς αὐ-

της. Πολλὰ παρήλθον οὕτως ὥραι· τὸ ὥρολόγιον τῆς πατρικῆς οἰκίας ἐσήμανε· τὰ πτηνὰ τοῦ κήπου ἐκελεύθησαν· τὰ δένδρα ἐγόγγυσαν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κατακλιθέντα· ἄνωθεν τοῦ περιστερώου, αἱ τραγῶνες ἐτραυζάν· ἐν τῇ θυσίᾳ αὐλῇ, ὁ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν· ἀλλ' ἅπαντες οἱ ἀγαπητοὶ αὐτοὶ ἦγοι, οἱ συνδεσμένοι μετὰ τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἐγεννήθησαν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀποσπᾶσθαι τὴν Μάρθαν ἀπὸ τὴν συλλογὴν της.

Ὁ Γουλιέλμος ἀπεμακρύνθη μὲ καρδίαν πληγωμένην, καὶ κατεβῆ μόνος εἰς τὴν αἵθουσαν. Ἐμείνε δὲ αὐτῷ πολλὴν ὥραν κεκυῶς, εἰς κατηρεῖς βεθυτισμένοις σκέψεις, συλλογίζόμενος τὰ ἀγαπητὰ αὐτοῦ ὄντα, τὰ διὰ παντός μακρυνθέντα, ἐπειτα δὲ καὶ τὰ ἄλλα, τὰ περικείμενα μὲν, ἀπόντα δ' ἐτι μᾶλλον. Αἶρνης ἠκούσθησαν βήματα ἐπιστυμένα καὶ νέος ἄνθρωπος εἰσελθὼν, ἐξήρπη εἰς τὰ ἀγκάλας τοῦ Γουλιέλμου.

— ὦ Ἐρβερτε! τὸν εἶπεν ὁ γέρον, σὲ περιέμενα.

— Χριστίνα! Χριστίνα! ἐκραῖεν ὁ Ἐρβερτος· ποῦ εἶναι ἡ Χριστίνα; Κύριέ μου μὴ τῶς ὀνειρεύμαι; Ὁ κύριος Ἀμβέργης μὲ δίδει τὴν Χριστίναν; Βλέπω πάλιν τὴν πατρίδα μου καὶ ἡ Χριστίνα μὲ ἀποδίδεται

— Ὁ Κάρλος Ἀμβέργης· σὲ τὴν ἀποδίδει· ἀλλ' ὁ Θεὸς σὲ τὴν ἀποποιεῖται, ἀπηγγένη κατηρεῶς ὁ Γουλιέλμος.

Τότε ὁ Γουλιέλμος διηγήθη εἰς τὸν Ἐρβερτον πῶς συνέβη ἐν τῇ μοῇ καὶ πῶς ἐν τῇ ἐρυθροπλίνθῳ οἰκίᾳ τὸν εἶπε λεπτομερῶς διὰ τὰ διατρέξαντα, καὶ ἐπανελάβε μυριάς αὐτὰ χωρὶς νὰ δυνήθῃ νὰ ἐῶναι εἰς τὸν Ἐρβερτον νὰ ἐννοήσῃ τὴν θλιβερὴν ἀλήθειαν.

— Δὲν εἶναι δυνατόν! ἐπαυσιάζομαι ὁ νέος μὲ τόνον, ἂν ἡ Χριστίνα ζῇ, ἂν ἡ Χριστίνα ᾔνοι ἐδῶ, μία λέξις τοῦ φίλου της ἀρκεῖ διὰ νὰ ἀποκριθῇ.

— Βίθι! ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος, εἴθε! ἄλλην ἐλπίδα ἀπὸ σὲ δὲν ἔχω· ἔλα νὰ τὴν εὐρωμεν.

Ὁ Ἐρβερτος ἀνέβη κατεστεινμένως τὴν κλίμακα· διότι ἡ μετὰ σγάπης καρδία του δὲν εἶχε τόπον διὰ φόβου, οἷδ' ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ τὴν Χριστίναν ἐλευθεραν, εἰμὴ ὡς ἐτοίμην νὰ γίνῃ σύζυγός του. Ὁθεν ὁρμήσας πρὸς τὸ δωματίον αὐτῆς, ἤρριξε βίαιως τὴν θύραν· ἀλλ', ὡς εἰ ἐμβρόντητος, ἔμεινεν ἀκίνητος ἐπὶ τῆς φλῆς τῆς θύρας ἐκείνης. Ἡ ἡμέρα προήγγιζεν εἰς τὸ τέρας αὐτῆς καὶ αἱ τελευταῖαί της ἀκτῖνες ἐρώτιζον τὴν Μάρθαν, ὡς σκιά λευκὴν ἀναφανομένην ἐν μέσῳ τοῦ σκότους τοῦ ἐπιλόπιου δωματίου. Ἦτο δὲ εἰσέτι γονυπετής, εἶχε τὴν κεφαλὴν ἐστηριγμένην εἰς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ λεπτὸν αὐτῆς σῶμα ἐχάετο εἰς τὰ διπλώματα τῶν μοναστικῶν ἐνδυμάτων της.

Ἡ νέα δὲ ἤκουσε τὸν κρότον τῆς ἀνοιγομένης θύρας.

Ὁ δ' Ἐρβερτος τὴν ἐκύτταξε πολλὴν ὥραν καὶ χείμαρρος δακρύων ἐξώρμησεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὁ Γουλιέλμος ἔλαβε τὴν χεῖρα τοῦ νέου καὶ τὴν ἐσφίγγεν ἐν σιωπῇ.

— Κύριέ μου, ἐψιθύρισε ὁ Ἐρβερτος, φοβοῦμαι!

ὦ! αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ Χριστίνα μου! . . . Σκιδ' ἀπὸ τῆς γῆς ἐξεληθούσα ἡ ἀγγελὸς ἐξ οὐρανοῦ καταβάς ἔλαβε τὴν θέσιν της

— Ὁχι, δὲν εἶναι πλέον αὐτὴ ἡ Χριστίνα, ἀπηγγένη κατηρεῶς ὁ Γουλιέλμος.

Μετὰ δὲ τινῶν σπινθῶν θλ. βερὺς διαλογισμοῦς, ὁ Ἐρβερτος ἀνέκραξε — Χριστίνα, φιλότῃ Χριστίνα! . . .

Ἡ δόκιμος, ἀκούσασα τὴν φωνὴν ταύτην, ἀνέτριχάτε καὶ, ἐρεθίστα ὁ θῆ, ἀπήντησεν — Ἐρβερτε! . . .

Καθὼς παλαι ποτὲ, ἀκούσασα τὸν φίλον της λεγόντα — Χριστίνα! ἡ Μάρθα ἀπεκρίθη! — Ἐρβερτε

Ἡ καρδία τοῦ νέου ἐκτύπησε δυνατὰ καὶ ὁρμήσας πρὸς τὴν δόκιμον, καὶ λαβὼν τὰς χεῖράς της

— Ἰδὺ ἐγὼ, ἰδὺ ὁ Ἐρβερτος! ἀνέκραξε, γονυπετήσας ἐνώπιόν της.

Ἡ δόκιμος ἐστήκεν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλους σὺτῆς καὶ μέλας ὀφθαλμοῦς, τὸν ἐκύτταξε πολλὴν ὥραν, καὶ ἐλοφρὸν ἐβύθησα διήλθεν ἐπὶ τοῦ μετώπου της, ἐπειτα ἀπέβη πάλιν κατωχρὸς καὶ εἶπε πρῶτος πρὸς τὸν Ἐρβερτον.

— Δὲν ἤπιζα νὰ σὲ ἰδῶ πλέον ἐπὶ γῆς.

— Φιλότῃ Χριστίνα, ἐπαύσαμεν πολλὰ καὶ πολλὰ ἐλύσαμεν δάκρυα· ἀλλ' ἰδὺ εὐτυχεῖς ἡ μέρα! ἀνατέλλουσι τέλος δι' ἡμᾶς! Φίλη καὶ μνηστὴ μου, δὲν θέλωμεν πλέον χωρισθῇ.

Ἡ Μάρθα, ἀποσπᾶσθαι μὲ βίαν τὰς χεῖράς της ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Ἐρβερτου, κατέρωγε πρὸς τὸν Χριστόν.

— Εἶμαι μνηστὴ τοῦ Κυρίου, ἐψύθυσε μὲ φωνὴν τρέμουσαν, καὶ μὲ περιμένει.

Ὁ Ἐρβερτος ἀρῆκε φωνὴν θλίψεως.

— ὦ Χριστίνα, φιλότῃ Χριστίνα! ἐνθυμήσου τοὺς ὅρκους μας, τὰς ὑποσχέσεις μας, τοὺς ἐρωτὰς μας, τὰ δάκρυά μας, τὴν ἐλπίδα μας. Μὲ ἀφῆρες ὁμύρουσα ὅτι θέλει μὲ ἀγαπήσῃ διὰ παντός. Χριστίνα, ἐὰν δὲν θέλῃς ν' ἀποτάξω ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν μου, ἐνθυμήσου τὸ παρελθόν!

Ἡ Μάρθα διέμεινεν ἀτενίζουσα τὸν σταυρὸν καὶ ψάλλουσα πρὸς αὐτὸν τὰς σπαταλωδικῶς ἠνωμένας αὐτῆς χεῖρας.

— Θεέ μου, ἐψύθυσε, λάλητε πρὸς τὴν καρδίαν του, καθὼς ἐλάλητες πρὸς τὴν ἐδικήν μου· ὁ Ἐρβερτος ἔχει εὐγενὴ ψυχὴν, ἀξίαν νὰ σὲ ἀγαπήσῃ καὶ ἐπειδὴ εἶναι ἰσχυρότερός μου, θέλει δυνήθῃ νὰ ζητή, καὶ ἀρῶ πολλὰ ἔχυστε δάκρυα . . . Θεέ μου, παρηγόρητέ τον . . .

— Χριστίνα μου, ἀγάπη μου! Ἐσὺ, τὴν ὁποῖαν πρῶτον καὶ μόνον ἐπὶ τοσοῦτον χωρισμοῦ διάστημα ἐλάτρευσα! Χριστίνα, τὸ μόνον ἀγαθόν, ἡ μόνη ἐλπίς τῆς ζωῆς μου! Ὁ ἄ μ' ἀφῆρες τοιοῦτοτρόπως; ἡ καρδία σου, ἥτις ἦτο ὅλη ἐδική μου, ἐκλείσθη διὰ παντός εἰς ἐμέ;

Ἡ δόκιμος, ἔχυστα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐστραμμένους πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὰς χεῖρας πάντοτε ἐσταυρωμένας, ὡς ἂν μὴ γινώσκουσα ἤδη νὰ ὁμιλήσῃ εἰμὴ εἰς μόνον τὸν Θεόν, ἀπήντησε πρῶτος.

— Θεέ μου, πᾶσχει καθὼς ἐπαθον ἐγὼ! Ἐπίχυσον λοιπὸν ἐπ' αὐτοῦ τὸ βάλεταμον, δι' οὗ ἐθεράπευτες

τὰς πληγὰς μου! Καὶ καταλείπων αὐτῷ τὴν ζωὴν, λάβε τὴν ψυχὴν σου, καθὼς ἔλαβες τὴν ἐδικήν μου ψυχὴν· δὲ αὐτῷ τὴν ἀχρὴν ἐκείνην εἰρήνην, τὴν εὐλογούσαν τὰ ἐλεγκτὰ σου τέκνα.

— ὦ Χριστίνα, φιλότατη Χριστίνα! ἀνέκραξεν ὁ Ερβερτος, ἀρπάζων πάλιν τὰς χεῖρας τῆς Μάρθας, κύτταξέ με ὀλίγοι, γύρισε τὰ ματιά σου πρὸς ἐμέ· ἰδὲ τὰ δίκρυστά μου! Φίλη τῆς καρδίας μου, μὲ φαίνεται ὅτι ὑπνώττεις. . . Ἐξήντησε! δὲν ἐνθυμείται πλέον τὰς γλυκεῖας συνεντεύξεις μας; τὰς κατακλιμένους πρὸς τὸ βῆμα ἱερέως; τὸ ἀκάτιόν μου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐπλευτάμεν νύκτα διόκλητρον, ὁνειρευόμενοι τὴν εὐτυχίαν τοῦ νὰ συζητήσωμεν μαζί; Κύτταξε, κύτταξε! . . . Ἡ σελήνη ἀνέτελλε, καθὼς ἀνατέλλει τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἡ νύξ ἡ τοῦ ὥρασι ὅσον ὥρασι εἶναι ἡ παρούσα νύξ. Εἴθεθα πλησίον ὁ εἶ. τοῦ ἄλλου, καθὼς τώρα εἶμαι πλησίον σου ἀλλὰ τότε μὰς ἐχώρισαν, καὶ τώρα εἰμ' ἀπορούμεν νὰ μείνωμεν μαζί. . . Χριστίνα, δὲν με ἀγαπᾷς πλέον; τὰ ἐλητημόητες ὅλα;

Ἐπλητίσας δὲ καὶ ὁ Γουλιέλμος, καὶ ἔλαβε τὴν μίαν τῶν χειρῶν της.

— Τέκνον μου περιπόθητον, εἶπε· σὲ καθικετεύομεν νὰ μὴ μὰς ἐγκαταλείπῃς ἀπὸ σὲ περιμένομεν τὴν εὐτυχίαν μας· μένε μαζί μας Χριστίνα.

Ἡ δόκιμος, ἔχουσα τὴν μίαν χεῖρα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ερβερτου, τὴν ἄλλην εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Γουλιέλμου, ἐψύθυσε βραδέως.

— Τὸ σῶμα τὸ ἀναπαύομενον εἰς τὸν τάρον δὲ ἀνασκήκει τὸν λίθον αὐτοῦ διὰ νὰ ἐπανεῖθῃ εἰς τὸν κόσμον ἡ ψυχὴ ἡ κατεστῆκε τὸν οὐρανὸν δὲν κατέρχεται ἀπὸ αὐτοῦ διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν γῆν· τὸ πλάσμα τοῦ Κυρίου εἰς ὃ ὁ θεὸς εἶπε· «Ἐστὶ μνηστή τοῦ Ἰησοῦ» δὲν ἐγκαταλείπει τὸν Ἰησοῦν διὰ νὰ ἐνωθῇ με ἄνθρωπον. . . ἡ δὲ μετ' ὁ ἴσον μέλλουσα νὰ ἀποθάνῃ πρέπει νὰ ἀποστρέψῃ τοὺς ὀρθαλμούς ἀπὸ τῶν στρυγῶν τοῦ βίου. . .

— Ἐρβερτε, ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος, σιώπη! σιωπήσωμεν! φοβούμεν. . . Μόλις αἰσθάνομαι τὴν σφυγμὸν τῆς πάλιν ὑπὸ τοῦ δακτύλου μου! . . . Μὲ φαίνεται ὡχρότερον εἶτι παρ' ὅτι ἦτο ὅτε μ' ἐπεφάνη κατὰ πρῶτον ὁ πῶθεν τοῦ δρυφάκου τῆς μονῆς· οἱ λόγοι μας τὴν θλίβουν. . . Ἀρκεῖ Ἐρβερτε, ἀρκεῖ! Καλλίον νὰ ἀποδώσωμεν αὐτὴν τῷ θεῷ ἐπὶ γῆς, ἢ νὰ τὴν ἐκπέμψωμεν αὐτῷ εἰς οὐρανούς. . .

— Κόρη μου, προέθηκεν ὁ Γουλιέλμος ἐπ' θέτων εἰς τὸν ὦμόν του τὴν ἄψυχον σχεδὸν κεφαλὴν τῆς Μάρθας, κόρη μου, σύναθε εἰς ἐκυτὴν, μὴ κλίεις ὤτω τοὺς ὀρθαλμούς σου.

Καὶ ὁ γέρον ἔσφιγγε τὴν νέαν εἰς τὴν καρδίαν του, ὡς μή-η ἀγκαλιζοῦσα τὸ τέκνον της.

— Σύναθε εἰς ἐκυτὴν, ἐπαέλαβε· καὶ σὲ ἐπαναφέρω εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου.

Ἡ Μάρθα ἔστησεν ἐπὶ τοῦ θείου της βλέμμα θλιβερόν καὶ γλυκύ· ἡ χεὶρ της ἔσφιγγεν ἀθροῦς τὴν χεῖρα τοῦ γέροντος, στραφεῖσα δὲ πρὸς τὸν Ἐρβερτον.

— Ἐνὺ, Ἐρβερτε, εἶπε μὲ φωνὴν μόλις ἀκουσμέ-

νην, ἐνὺ δὲ μέλλων νὰ ζητήσῃ, μὴν τὸν ἐγκαταλείπῃς.

— Χριστίνα, ἀνέκραξεν ὁ Ερβερτος, γονυπετῶν ἐνώπιον τῆς μνηστῆς τοῦ Χριστίνα· θὰ χωρισθῶμεν ἰοπό· διὰ παντός;

Ἡ δόκιμος ὕψωσε τοὺς ὀρθαλμούς πρὸς τὸν οὐρανόν.

— Ὁχι διὰ παντός! ἀπήντησε.

— Σιώπη, Ἐρβερτε, σιώπη πλέον! ἀνέκραξεν ὁ Γουλιέλμος Ἀρρήτωμεν τὴν νέαν αὐτὴν ἐν εἰρήνῃ· γεννηθήτω το θελημα τοῦ Θεοῦ! . . . Κρίνομεν τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. ὦ φιλότατη Χριστίνα, οἱ δάκρυα σου ἐνικυτοῖ σοικτὰς ὑπέστησαν δοκιμασίας. Ὁ Θεὸς φαίνεται δὲν ἤθελε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν γῆν αὐτὴν, δὲν ὥρισε τὴν θέσιν σου ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ ἀναγκάσει εἰς ἐκυτὸν διὰ νὰ μὴ σὲ ἀρῇ ἐπ' αὐτῇ. . . Ὅταν ὅλοι σὲ ἐγκατελείψωμεν, ὁ θεὸς μόνος ἦλθεν εἰς βοήθειάν σου· ἡ ἀγάπη τοῦ δὲν εἶν' ἐξηγήσεως· Μείνε λοιπὸν παρὰ τῷ Θεῷ; . . καὶ εἶλε, ἐν τῇ εὐπλοχίᾳ αὐτοῦ, μὴ σὲ θελήτῃ πητιέστερον εἶτι εἰς ἐκυτὸν! . . . Σὲ ἀρῶ. Χριστίνα μου· παρείου ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸ ἱερὸν κατάλυμά σου καὶ προσεύχου ὑπὲρ ἡμῶν, κόρη μου. . .

Μετά τινὰς ἡμέρας, οἱ θύραι τῆς μονῆς ἠερώθησαν διὰ νὰ ὑποδεχῶσι τὴν ἀδελφὴν Μίθαν, καὶ τὴν πορτὴν αὐτὴν ἐμελλαν νὰ κλεισθῶσι ὀπισθεν της διὰ παντός.

Ἡ δόκιμος μόλις ἤρυνήθη ἀπὸ τὴν ἀδυναμίαν της νὰ διέλθῃ τὰς πειόδους τῆς μονῆς, καὶ ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἱεροῦ. Ἡ ἡγουμένη ἦλθε πάλιν πλησίον της εἰς τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμὴν.

— ὦ μητέρα μου! ἀνέκραξεν ἡ Χριστίνα, ἦτις, ἀνιερῶντα τὰ δίκρυστά αὐτῆς ἐκείνητε, καθὼς ἐκλαiven ἐν τῇ παιδικῇ της ἡλικίᾳ, τὸν εἶδα καὶ τὸν ἀρῇτα! . . .

— Ἰδοὺ ἐγώ, Κύριε, ἰδοὺ ἐγώ! Πιστὴ εἰς τὰς καθομολογίας μου, περιμένω τὸν στέφανον, ὅστις θέλει μὲ καθ'αγιάσει ὡς νόμῳ σου. Ἡ φωνὴ τοῦ μόνου θέλει τοῦ λοιποῦ ἡχῇται εἰς τὰς ἀκοὰς μου· θέλω διατελέσαι αἰνοῦσά σε, καὶ προσευχομένη, καὶ ὑπηρετοῦσά σε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς μου. . . Μητέρα μου, εἰπίτε νὰ ἐτοιμάτῃσι τὸν σάγγον χιτῶνα, τὸν λευκὸν στέφανον, τὸν ἀργυροῦν σταυρόν, τὸν ὁποῖον ὁ ἱερεὺς θέλει μὲ δώσει ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, εἶμαι ἐτοίμη.

— Κόρη μου, ἀπήντησεν ἡ ἡγουμένη, εἶται, βλέπω, ἀθροῦς καὶ ἐξηνητημένη ἀπὸ ταραχῶν κλονισμῶν· δὲν εἶναι καλὸν νὰ ἀναβῇ ἡ τελετὴ τῆς χειροτονίας σου;

— Ὁχι, μητέρα μου! Ὁχι μὴν τὴν ἀναβάλλετε, διότι θέλω ν' ἀποθάνω νόμφη τοῦ Κυρίου! . . . Ὁ δὲ καιρὸς ἐπείγει! ἀπήντησεν ἡ ἀδελφὴ Μάρθα.

ΝΑΙ Η ΟΧΙ.

Διήγημα.

(Μετάφρασις).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἡ ἔπαυλις.

Οὐ μακρὰν τοῦ Μονάχου ὑπῆρχε μικρά ἔπαυλις εἶναι κατασκευάζει αὐτὴν ἡ φαντασία ὀκτωκαίδεκα τοὺς νέου, ὀνειρουμένου εὐδαιμονίαν ἀνέφελον καὶ ἀτελεύτητον παρὰ συζύγῳ νέᾳ καὶ ἀγαπητῇ. Οὐδὲν τῶν ὧτων ἡγάπησαν ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Ρουσσὸς ἐλείπεν ἀπὸ τὴν ἔπαυλιν ταύτην· ἡ στείχας τῶν λευκῶν, ὁ κῆπος, αἱ πράσινοι κιγκλιδοθυρίδες (ζαλουζίες,) καὶ αἱ ἀγέλαι τῶν περιστερῶν αἱ περιπτάμεναι εἰς τοὺς παρακειμένους ἀγρούς, ἐπὶ τῆς στέγης καὶ πρὸ τῆς θύρας τὴν θύραν ταύτην ἦλθε νὰ ἀνοίξῃ ἀνὴρ τριακοντούτης περίπου, καθ' ἣν στιγμήν ὁ δὺὼν ἥλιος ἐπέχεε τὴν λαμπροτάτην αὐτοῦ αἴγλην εἰς τὰ παράθυρα, τὰ ὁποῖα, ἀντανκλῶντα πολυτρόπως τὰς ἀκτῖνας ἐκείνας, ὁμοιάζον γιγαντιαίας ἀδαμαντίνους καὶ σαπφειρίνας πλάκας. Ἀμα δὲ κρούσαντος τοῦ πλήκτρου, γυνὴ νέη ἔτι, ξανθὴ καὶ διελθοῦσα μὲν ἦδ' τὴν πρώτην νεότητά ἀλλὰ σώζουσα οὐδὲν ἥττον καλλονὴν καθάραν, εὐρυθμον καὶ χαρίετταν, ἦλθ', καὶ, ἀνοίξασα, εἰσῆγαγε μετὰ σπουδῆς τὸν προσελθόντα.

— Καὶ μένε! ἀνέκραξε, τί ἔγινες τώρα εἴ μὴ νας; Μήπως διότι ὁ σύζυγός μου σ' ἀγαπᾷ μὲ τόσην στοργήν, καὶ ἐγὼ ἐπίσης, μήπως δ' αὖ τοῦτο ἀφίνει νὰ παρερχεται τοσοῦτος χρόνος χωρὶς νὰ διέρχεται τὸ βραχὺ διάστημα τὸ διαχωρίζον τὸ Μονάχον ἀπὸ τὴν ἔπαυλιν μας; Ἀλλὰ πόσον εἶναι ὠχρὸς! μὴν τύχη καὶ ἡσθέντες; ἡ ἑλπίς καὶ ἡ ἀγάπη λυπήν; Ἀν σὲ συνέβη τι τοιοῦτον, ἔπρεπεν ἐτι μᾶλλον νὰ ἔλθης νὰ ἰδῇς τοὺς φίλους σου, νὰ καθῆσθαι παρὰ τῇ ἐστία τῶν καὶ τὴν τράπεζαν τῶν, νὰ ἀναπαύσῃς τὴν κεφαλὴν σου ὑπὸ τὴν στέγην τῶν, καὶ νὰ σείγῃς τὰς χεῖράς τῶν εἰς τὰς χεῖράς σου. Καθῆσε, Ἀνδρέα, καθῆσε· σὲ εὐχαριστῶ πάντοτε δ' αὖ τὴν ἐπίσκεψίν σου. Ὅσοι βράζειν κ' ἔδν ἦτον, καλῶς ἦλθες.

Ὁ Ἀνδρέας ἐκάθησεν, ἐπρόβγισε τὸν ἰδρωτὰ ὅστις ἔδρεχε τὸ μέτωπόν του, καὶ περ δροσερὰς οὗτης τῆς φθινοπωρινῆς ἐσπέρας, καὶ ἐμαρτύρει ὅτι εἶχε, διὰ τὴν ταράχην τοῦ πνεύματός του, περιπατήσῃ. Χωρὶς νὰ τὸ αἰσθανθῇ, μὲ πολλὴν ταχύτητα. Ἐπειτα περιέφερε τὰ βλέμματα τριγύρω του, μέχρις οὗ τὰ ἀΐσθησεν εἰς τὴν οἰκοκυράν τῆς οἰκίας, ἥτις ἐνησχολεῖτο εἰς τὸ νὰ κατασκευάζῃ μὲ τὰς ἰδίας αὐτῆς μικρὰς καὶ λευκὰς χεῖρας ζυμαρικὸν λαμπρὸν καὶ δρεκτικόν, τοῦ ἐπ' αὐτῇ αἱ κίτριναί πλευραὶ, ποικιλλόμεναι ὑπὸ μαύρων σταφίδων, ὁμοιάζον καλλιστον στικτὸν μάρμαρον. Ὁ ξένος ἐττέναξεν, ἐμειδίασε καὶ κατ' ὀλίγον τὸ κατηφές καὶ μελαγχολικὸν μέτωπόν του ἀπέδωκε αἰθριώτερον, γαληνιώτερον καὶ ὡς ἂν ἐ-

φωτίσθη ὑπὸ ἀκτῖνος πίστεως καὶ ἐλπίδος. Ἡ θεὰ τοῦ θελκτικοῦ καὶ εὐγενοῦς ἐκείνου πλάσματος, ἡ ἀγγελικὴ ἀταραξία τοῦ προσώπου τῆς καὶ ἡ χάρις τῶν ἐλαχίστων αὐτῆς κινήματων κατένυγον τὴν καρδίαν του καὶ τὴν ἐπλήρουν εὐδαιμονίας καὶ εὐλαβείας.

— Εἶναι καὶ ἐκεῖνη ἐπίσης νόστιμος! Θὰ ἦναι βέβαια ἐπίσης καλὴ! ἀνέκραξεν.

Καὶ ἐνῶ ἡ χαρίεσσα οἰκοκυρά ἐστρέφετο πρὸς τὸν Ἀνδρέαν διὰ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ τί σημαίνουν οἱ λόγοι αὐτοῦ, ἠκούσθη εἰς τὴν θύραν κυνὸς ὕλαγμός καὶ φωνὴ ζωηρά καὶ εὐθυμὸς λέγουσα·

— Ἀνοίξε, Μαρία, ἀνοίξε! δὲν εἶμαι μόνος.

Ἡ Μαρία ἔδραμεν, ἤνοιξε καὶ εἰσῆλθεν ὁ σύζυγός της μετὰ ξένου τινός· τὸν ὁποῖον ἐστήριζε, πληγωμένον ὄντα. Ἐπειδὴ δ' ἐκείνη ὠχρίασε καὶ ἀνησύχει·

— Μὴν ἀνησυχεῖς, καλὴ μου Μαρία, ἀνέλαβεν ἀσπαζόμενος τὸ λευκὸν καὶ καθαρὸν τῆς γυναικὸς του μέτωπον· μὴ φοβῆσαι, ἡ πηγὴ τοῦ κυρίου δὲν εἶναι ἐπικίνδυνος· ἐκτύπησε τὴν κνήμην του, ἀναδαιώων βράχον τινά.

— Καὶ κρημνιζόμενος εἰς βράθρον ὅπου ἤθελ' ἀποθάνει, ἐὰν δὲν ἐκινδυνεύετε τὴν ζωὴν σας ἐξαγοντεῖς με ἀπὸ αὐτοῦ, προσέθηκεν ὁ ἄγνωστος, ὅστις ἐφαίνετο πεντηκοντούτης περίπου καὶ γηράσας ὑπὸ τῶν φροντίδων καὶ τῶν κόπων πολὺ μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τοῦ χρόνου· διότι ὁ κύριος τῆς οἰκίας, ἂν καὶ μὴ ὢν νεώτερος, εἶχε θαλερότητα τῆς ὁποίας ἔχνος δὲν ἐτώζετο εἰς τὸν ξένον. Ἡ Μαρία ὕψωσεν εἰς τὸν Γεώργιον ὀρθαλμοὺς πλήρεις δακρύων καὶ θαυμασμοῦ, καὶ ἤρχισε νὰ περιποιητῇ τὴν πληγὴν τοῦ νεοῦ αὐτῆς ξένου, πληγὴν ἥτις ἦτο τῶντονι ὀδυνηρὰ μᾶλλον ἢ ἐπικίνδυνος.

— Ἐχετε ἀνάγκην πέντε ἢ ἑξ ἡμερῶν ἀπολύτου ἀναπαύσεως, εἶπεν, ἀπὸ ἐτελείωσε τὴν ἐγχείρισιν ταύτην μὲ τὴν δεξιότητα τοῦ ἐπιτηδαιοτέρου χειρουργοῦ. Θὰ μείνετε λοιπὸν ἐδῶ εἰς ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα, ἐξ ἱατρικῆς διαταγῆς μου. Ἐπειτα θὰ ἰδῶμεν πόσας ἡμέρας θέλετε δώσῃ εἰς τοὺς φίλους σας, δόξετε ἐλπίζω ὅτι θέλετε εὐχρησθηθῇ νὰ μᾶς θεωρήσετε ὡς τοιοῦτους.

— Καὶ σὰς θεωρῶ ἤδη. Ναί, δὲν εἰμπορῶ εἰμὴ νὰ σὰς ὁμαζῶ φίλους μου, ἀνέκραξε! καὶ ὅμως δὲν πιστεύω πλέον, εἰς τὴν φιλίαν, καθὼς οὔτε εἰς τὴν εὐτυχίαν!

— Ἀ! μὴν ἐκφέρετε τοιοῦτους λόγους εἰς τόπον ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ εὐτυχία καὶ ἡ ἀγάπη, εἶπεν ἐκείνη ἐπιβέβητα τὸν δάκτυλον εἰς τὰ χεῖλη του. Σὰς ἀπαγορεύω δὲ, καὶ ὡς ἱατρός, τὰς πικρὰς καὶ κατηφεῖς ιδέας. Ἀς καθήσωμεν εἰς τὴν τράπεζαν, διότι ἰδοὺ ἔφεραν τὸ δεῖπνόν μας. Ἐλα Ἀνδρέα! εἶλα, Γεώργιε! ἐλάτε, κύριε...

— Κυρία μου, ὁ συνταγματάρχης Δαρνείμιος, ἐπέφερεν ὁ ξένος.

Ἡ Μαρία ἐχαίρεττε, προσέφερε, τὸν βοτρίονά της εἰς τὸν πληγωμένον καὶ τὸν ὠδήγησε εἰς τὴν τράπεζαν, ὅπου τὸν ἐβαλε νὰ καθῇ ἀναπαυτικῶς, θέσασα ὑποπόδιον ὑπὸ τὴν κνήμην του καὶ ἐπιμεληθεῖσα

ἡ κνήμη αὐτὴ νὰ τοποθετηθῇ τοιοῦτοτρόπως ὥστε μὴτε νὰ κουράζεται, μὴτε νὰ πονῇ.

Ἀφοῦ δὲ πάντες ἐδείκνυσαν μὲ ὄρεξιν καὶ ἐσθ-
κώθη ἡ τράπεζα, ἐκαθίσταν πλησίον τῆς ἐστίας, ἐν ᾗ
ἐλαμπον πεῦκαι εὐφραίνονται τὴν θρασιν καὶ διαδι-
δουσαι εὐχάριστον θερμότητα. Ἐπειτα ἡ Μαρία πρὸς
ἐρερε πίπας εἰς τὸν συνταγματάρχην, εἰς τὸν Ἀν-
δρέαν καὶ εἰς τὸν σύζυγόν της, καὶ ἡ διμιλία ἀπέβη
ἀφελῆς καὶ εὐθυμος, ἐπὶ δὲ τέλους τοσοῦτον φιλική
ὥστε ὁ Ἀνδρέας εἶπεν·

— Ἡρχόμην, φίλοι μου, νὰ ζητήσω τὴν συμβου-
λὴν σας· ἡ πείρα τοῦ συνταγματάρχου εἰμπορεῖ ἐπί-
σης νὰ με ὠφελήσῃ, ἐάν, ὡς ἐλπίζω, εὐαρεσθηθῇ νὰ με
εἴπῃ τὴν γνώμην του εἰς τὴν περίστασιν εἰς τὴν ὁ-
ποίαν εὐρίσκομαι. Πλησίον τῆς οἰκίας τῆς μητρός
μου κατοικεῖ νέα κόρη ξανθὴ, ὡς ἡ σύζυγός σου Γεωρ-
γίε, καὶ ὡς αὐτὴ νόστιμος, πρᾶος καὶ φιλόπονος· ἡ
μήτηρ μου θέλει νὰ τὴν νυμφευθῇ καὶ ἡ καρδιά μου
τὴν αὐτὴν μὲ δίδει συμβουλὴν . . . Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου
ὁ γέρον θείός μου μὲ λέγει ὅτι εἶναι τρέλλα νὰ λάβω
γυναῖκα μὴ ἔχουσαν μεγάλην περιουσίαν. Ἔτι πρέπει
νὰ κάμω; καὶ τί μὲ συμβουλευετε εἰς τὴν περί-
στασιν αὐτήν;

Ἡ Μαρία, ἥτις ἐκράτει εἰς τὰς χεῖράς της τὰς
χεῖρας τοῦ Γεωργίου, ἐτοιμαζέτο νὰ ἀπαντήσῃ ὅτε
ὁ συνταγματάρχης ἀνέκραξεν·

— Ἐμείνα καὶ θὰ μείνω ἄγαμος εἰς ὅλην μου τὴν
ζωὴν. Ἀπεφάσισα δὲ τοῦτο, ἀφοῦ εἶδα τί συνέβη εἰς
ἓνα τῶν φίλων μου. Ἀκούσατέ το.

Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1782 ἔτους, ὁ χειρουργὸς Λου-
δοβίκος Θεβενέτιος, ἐκ Καλαισίου τῆς Γαλλίας, ἔλα-
βεν ἀνυπόγραφον πρόσκλησιν τοῦ νὰ ἔλθῃ τὴν ἐπισυ-
σαν εἰς ἑπαυλὶν τινὰ οὐ μακρὰν τῶν Παρισίων χει-
μένην, λαμβάνων μεθ' ἑαυτοῦ ὅλα τὰ πρὸς ἐκτρομὴν
ἀπαιτούμενα ἐργαλεῖα. Ὁ Θεβενέτιος ἐθεωρεῖτο κατὰ
τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὡς ὁ ἐπιτηδεϊότερος τῆς τέχνης
τοῦ ἀνθρώπου καὶ πολλάκις ἐκαλεῖτο εἰς τὴν Ἀγγλίαν
αὐτὴν ἵνα ἐξαρκήσῃ τὸ ἔργον του. Ἐπειδὴ δὲ πολὺν
χρόνον παρηκολούθητε τοὺς στρατοὺς, οἱ τρόποι του
εἶχον ἀποβῇ τραχεῖς ὁπωσοῦν, ἀλλ' ὅμως ἡγαπᾶτο
διὰ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα. Ὁ Θεβενέτιος ἡ-
πόρησε διὰ τὸ ἀνώνυμον προσκλητήριον, τὸ ὁποῖον
ἐσημείωνεν ἀκριβῶς τὰ πάντα, τὸν χρόνον, τὴν ὥραν,
τὸν τόπον, μόνον δὲ ὑπογραφὴν δὲν ἔφερεν. Ἄ Πρὸκει-
ται, φαίνεται, περὶ ἀτόπου τινὸς παιδῆς, διὰ νὰ
χάσῃ τὸν καιρὸν μου», ἐστοχάσθη καὶ δὲν ὑπῆγε.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας λαμβάνει νέαν πρόσκλησιν, ἐτι
μᾶλλον κατεπεύγουσαν καὶ διαλαμβάνουσαν, ὅτι τὴν
ἐπισυῶσαν εἰς τὰς ἑννέα ὥρας, ἅμαξα ἐμελλε νὰ ἔλθῃ
νὰ τὸν παραλάβῃ. Τῶνόντι, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν,
εἰς τὰς ἑννέα ὥρας, βλέπει προσερχόμενον κομψὸν
ἄνθρωπον. Ὅθεν ἀναβαίνει εἰς αὐτὸ, χωρὶς νὰ κάμῃ
ἄλλας δυσκολίας. Ἐξελθὼν δὲ τῆς πόλεως·

— Πού με ὑπάγεις; ἐρώτησε τὸν ἀμαξηλάτην.

— Things unknown to me; Jam not concer-
ned for; ὅπερ σημαίνει σχεδὸν τὸ ἑξῆς. Δὲν ἤξε-
ρω τίποτε, δὲν εἰμπορῶ νὰ σας τὸ εἶπω.

— Τετράποδον, ἀπῆντησεν ὁ Θεβενέτιος.

Τὸ ὄχημα ἐστάθη εἰς μεμονωμένην τινὰ ἑπαυλιν.
— Πού μ' ἐρερες; Τίς κατοικεῖ; Τίς ἀσθενεῖ
ἐδῶ; ἐρώτησεν ὁ Θεβενέτιος τὸν ἡνίοχον πρὶν πατήσῃ
κατὰ γῆς.

Ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἔλαβε ἀπόκρισιν καὶ δὲν ἐφωτί-
σθη περισσότερο. Ἐπὶ τῆς φιλίας τῆς θύρας, νέος εἰ-
κοσιετὴς περίπου ἐτῶν τὸν ὑπεδέχθη καὶ τὸν ὠδή-
γησεν εἰς τὴν αἵθουσαν· ἀπὸ τὴν προφοράν του ἐφαί-
νετο ὅτι ἦτο Ἀγγλος.

— Μὲ προσεκαλέσατε; εἶπεν ὁ χειρουργός, ἀρ-
ξάμενος πρῶτος τοῦ λόγου.

— Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν προθυμίαν σας, ἀπῆν-
τησεν ὁ Ἀγγλος. Ἀλλὰ· δὲν θέλετε ν' ἀναπαυθῆτε;
Ἰδοὺ σοκολάτα, καφές, οἶνος· σᾶς παρακαλῶ νὰ λα-
βετε τίποτε πρὸ τῆς ἐγχειρίσεως.

— Ἰδῶμεν πρὸ πάντων τὸν ἀσθενῆ, κύριέ μου.
Πρέπει πρῶτον νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἀσθένειαν, διὰ νὰ
γνωρίσωμεν ἂν ἡ ἐγχείρισις ᾖ ἀναγκαία.

— Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι κατεπεύγον, κύριε Θεβε-
νέτιε· καθήσεται σᾶς παρακαλῶ. Ἡ πεποίθησίς μου
πρὸς ὑμᾶς εἶναι ἀπεριόριστος· ἀκούσατέ με. Ἰδοὺ
βελάντιον περιέχον 100 γκινέας. Λάβετε το, καὶ ἂν
ἐπιτύχετε, θέλω σᾶς δώσει καὶ ἄλλα δείγματα τῆς
εὐγνωμοσύνης μου· ἂν δὲ μὲ ἀποποιήσῃτε . . . βλέ-
πετε τὰ εὖω αὐτὰ πιστόλια . . . νὰ μ' ἐπάρῃ ὁ διά-
βολος ἂν δὲν τὰ ἀδειάζω ἐπάνω σας.

— Τὰ πιστόλιά σας, κύριέ μου, δὲν μὲ φοβίζου-
ν παντάπασιν· ἀλλὰ· τί θέλετε ἀπὸ ἐμέ; ἀπαντήσατέ
με, παρακαλῶ, ἄνευ προσιμίων,· τί πρόκειται νὰ
κάμω ἐδῶ;

— Πρόκειται νὰ μ' ἐκκόψετε τὴν δεξιάν μου
κνήμην.

— Προθυμότατος, κύριέ μου· ἂν θέλετε ἐκκόπτο-
μεν καὶ τὴν κεφαλὴν σας· ἀλλ' ἂν δὲν ἀπαυῶμαι, ἡ
κνήμη σας μὲ φαίνεται ὑγιεινέστατη· σᾶς εἶδα ἀναβαί-
νοντα πρὸ ἐμοῦ τὴν κλίμακα, ἐλαφρότερον σχοινίδι
του. Τί ἔχει ἡ κνήμη σας;

— Τίποτε· ἐπιθυμῶ νὰ τὴν ξεφορτωθῶ.

— Βλέπω ὅτι παραφρονεῖτε! . . .

— Μὴ σᾶς μέλη περὶ τούτου, κύριε Θεβενέτιε.

— Κατὰ τι ἡμάρτε λοιπὸν ἡ κνήμη αὐτὴ;

— Κατ' οὐδέν . . . ἀλλ' ἔχετε ἀπόφασιν νὰ μὴ
ἐκτελέσετε τὴν ἐπιθυμίαν μου;

— Δὲν σᾶς γνωρίζω, κύριέ μου· ἀποδείξατέ με
ὅτι ἐχεφρονεῖτε· φέρετε μάρτυρας . . .

— Θέλετε νὰ μ' ἐκκόψετε τὴν κνήμην, κύριε Θε-
βενέτιε;

— Μάλιστα, κύριέ μου, ἅμα μὲ δώσετε λόγους
ισχυροὺς περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ σας ἀκρωτηριασῶ.

— Δὲν εἰμπορῶ νὰ σας εἶπω τὴν ἀλήθειαν . . .
ἴσως ποτέ . . . ἀλλὰ στοιχηματίζω, κύριέ μου, στοι-
χηματίζω ὅτι τότε θέλετε ὁ ἴδιος ὁμολογήσει ὅτι ἐν-
γενέστατος λόγος μὲ παρεκίνησε νὰ στερηθῶ τὴν
κνήμην ταύτην.

— Δὲν στοιχηματίζω ἂν δὲν μὲ εἴπητε τὸ ὄνομα
σας, τὴν κατοικίαν, τὴν οἰκογένειαν, τὰς ἐνασχολή-
σεις σας.

— Θέλετε μάθαι ταῦτα πάντα βραδύτερον· κατὰ

τὸ παρὸν τοῦτο εἶναι ἀδύνατον· ἀλλὰ σὰς παρακαλῶ νὰ μ' ἔχετε ὡς τίμιον ἄνθρωπον,

— Ἄνθρωπος τιμὴς ἐν ἀπειλεῖ τὸν ἱατρὸν τοῦ διὰ πιστολίου. Ἄν καὶ δὲν σὰς γνωρίζω, ὁρῶ ἔμως νὰ πρᾶξω πρὸς ὑμᾶς κατὰ τὸ καθήκον μου, τὸ δὲ καθήκον μου εἶναι νὰ μὴ σὰς ἀκρωτηριάσω ἀνευ ἀνάγκης. Ἐπιθυμεῖτε νὰ γίνετε φονεὺς πατρὸς οἰκογενείας, ὅστις δὲν σὰς ἐπροξένητε κἀνὲν κακόν; Ἰδοὺ τὰ πιστόλια, ἀδειάζετε τὰ ἐπάνω μου.

— Κἀνὸν! κύριε Θεβενέτιε, ἀνέλαθεν ὁ Ἀγγλος, λαβὼν τὸ ἐν τῶν πιστολίων· δὲν θέλω τὸ νεταχειρισθῆ καὶ ὑμῶν, ἀλλ' οὕδ' ἐν τῶν θέλω σὰς ἀναγκάζει νὰ μ' ἐκτόξευτε τὴν κνήμην. Ὅτι δὲν θελετε νὰ κάμετε οὔτε πρὸς χάριν μου, οὔτε ἀπὸ φιλοφροσύνης, οὔτε ἀπὸ φόβου, θέλετε τὸ καμὲν ἀπὸ οἰκόν.

— Ἦ ὡς τοῦτο;

— Θέλω θρῦσει τὴν κνήμην μου διὰ πιστολίου, ὅπως ἐμπρὸς σας.

Ὁ Ἀγγλος ἐκίνησε καὶ ἐπέθηκε τὸ στόμα τοῦ πιστολίου ἐπὶ τοῦ γόνατός του. Ὁ Θεβενέτιος ὤρμησε διὰ νὰ τὸν ἐμποδίσαι.

— Μὴ πηδᾶτε, εἶπεν ὁ Ἀγγλος, εἰδὼς ὅτι οὐκ ἐθέλετε ἀντιφρονεῖν· νὰ οὐ ἐθέτετε καὶ νὰ παρατείνετε τὴν δυνάμει μου;

— Εἰσθε παράφρων, κύριέ μου· ἀλλὰ γεννηθὲν τὸ θέλημα σας, ἰδοὺ ἐκκόπτω τὴν κατηραμένην ταύτην κνήμην.

Ἦθεν παρεσκευάσθησαν τὰ πρὸς τὴν ἐγχείρισιν. Καθ' ἣν στιγμήν ἐμειλιν αὐτὴ νὰ ἀγίστη, ὁ Ἀγγλος ἀναψέ τὴν πίπαν τοῦ καὶ ἐφαίετο παταπάσιν ἀδ' ἀφ' ὅρος εἰς τὰ γινόμενα· δὲ εἶπε γὰρ καὶ ἡ κνήμη εἶχεν ἤδη χωρισθῆ ἀπὸ τοῦ ἄλλου σώματος, ὃ δὲ βρετανὸς ἐκάπνιζεν ἔτι.

Ὁ Θεβενέτιος συνεπλήρωσε τὴν ἐγχείρισίν του μετὰ τὴν συνήθη οὐτοῦ ἐπιτηδεύου. Ὁ ἀσθενὴς ἐντὸς μικροῦ ἤρχισε νὰ ἀναμείβη. Καθεύδων ὡμοῖό γει χάριτας πρὸς τὸν ἱατρὸν του, τὸν ὁποῖον καθεύδων ἐτίμα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον· καὶ μετὰ δ' ἀπὸ τῶν χορᾶς τὸν εὐχαρίστει διότι τὸν ἀτήλασε τῆς κνήμης του Ἀναβρώσας δὲ ἀπῆλθεν εἰς Ἀγγλίαν.

Πέντε περίπου ῥήνας ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, ὁ Κ. Θεβενέτιος ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν.

« Ἐγκλειστον εὐρίσκετε, ὡς δεῖγμα τῆς εὐγνωμοσύνης μου, γραμματίον διακοσίων τεσσαράκοντα γκινεῶν ἐπὶ τοῦ ἐν Παρισίους τραπεζίτου Κ. Δ. Με κατεστήσατε τὸν εὐτυχέστερον τῶν ὀνητῶν, ἀφαιρέσαντές με τὸ μέλος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διεκώλυε τὴν ἐπὶ γῆς εὐτυχίαν μου. Τώρα εἰμὸς νὰ σὰς ἐξηγήσω τὰ αἰτία τῆς παράφρονος ἰσοτροπίας μου, ὡς τὴν ὀνομάζετε. Ἠλέγετε ὅτι δὲν ὑπάρχει λόγος ἰσοχυρὸς εἰς ἀκρωτηριασμὸν οἷος ὁ ἰδικὸς μου· ἐγὼ δὲ σὰς προέτεινα νὰ στοιχηματίζωμεν. Ἐάν ἐδίχεσθε τὸ στοιχηματίζω, ἤθελετε χάσει.

« Ἐπεὶ ἐλθὼν τὸ δεύτερον ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς, ἐγνώρισα τὴν Αἰμιλίαν Ἀρλέν, τὴν χαριεστᾶν τῶν γυναικῶν. Οἱ γονεῖς μου ἐβίωσαν τὴν περιουσίαν καὶ τὴν οἰκογενεάν της ἀρμόζουσιν εἰς ἐμέ· ἐγὼ δὲ ἤρ-

κούμην εἰς τὴν καλλονὴν καὶ τὴν οὐρανίαν γλυκύτητάς της. Ὅθεν κατετάχθην εἰς τὸν χορὸν τῶν λατρευτῶν της· ἀλλὰ φιλοφρονέσθε, μετ' ὀλίγου καὶ ἐγὼ νὰ ἀποβῶ ὁ αὐχεστότερος τῶν ἀντικαλῶν μου· διότι μετὰ τὴν ἀγάπην, δὲν τὸ ἐκρυπτε καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἐπὶ μετὰ τὴν ἀγάπην, μετὰ ἀπέκρουε. Μάτην τὴν ἐκέλευον γονυπετῆς, μάτην οἱ γονεῖς καὶ οἱ φίλοι τῆς ἐμεσίτευσαν ὑπὲρ ἐμοῦ, ἡ νεα ἡ-ο ἀμετάπειστος.

« Ἐπὶ πολὺν χρόνον δὲν εἰμὸς νὰ ἀνακαλύψω τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστρέψεως ταύτης εἰς τὸ νὰ με συζητήσῃ, ἐνῶ μετὰ τὴν ἀγάπην μετὰ ἀπορροσύνης. Τελειοταῖον μία τῶν ἀδελφῶν της μετὰ ἀνεκαλύψε τὸ μυστήριον. Ἡ κόρη αὐτῆς εἶχεν ἐξαιτίαν καλλονῆς, ἀλλ' εἶχεν ἐν φυσικὸν ἐλάττωμα . . . δὲν εἶχε παρὰ μίαν κνήμην, καὶ ἔτρεμε μίποτε τὴν ἀποστρέψω διὰ τοῦτο. Ἀμα μαθὼν τοῦτο, ἀπεράσισα περὶ τοῦ πρακτέου· ἤβλησα νὰ τὴν ἐμοιστώ, καὶ, χάρις εἰς ὑμᾶς, κύριε Θεβενέτιε, τὴν ἐμοιστῶ τώρα. Ἐπανελθὼν εἰς Λονδὸν με ξυλίνην κνήμην, ἔσπευσα νὰ ἴδω τὴν Κ. Ἀρλέν. Οἱ περὶ αὐτὴν ἤξευραν τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐγὼ αὐτὸς τὴν εἶχον γραφῆ ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας, ἐπὶ εἶχον θρῦσει τὴν κνήμην μου, περὶ ἀπὸ τὸν ἔπουν μου καὶ ὅτι ἀνάγκη εἶναι νὰ κοπῇ. Ἡ Αἰμιλία ἐπεισβύθησαν ὅταν με εἶδε πρῶτον φοράν ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον διετέλεσεν ἀπαρμύνης, ἀλλὰ τώρα εἶναι συζυγὸς μου.

« Τὴν ἐπιστάν τοῦ γάμου μου τὴν ἐξωμολογήθην διὰ πᾶσιν θυτίαις ἐξήγορα τὴν εὐτυχίαν μου· ἡ δὲ ἀγάπη της ἀπ' ἐνταῦθα ἐπὶ τρυφερώτερη. Ὁ ἀγαθὸς Θεβενέτιε, διὰ νὰ μὴ ἔχω ἐπὶ δεκά κνήμης νὰ χάσω! ἤθελα τὸς κόψει, δὲ νὰ τὰς προσφέρω εἰς τὴν Αἰμιλίαν. Ἡ ἀνάνησις σου δὲν θέλει με καταλίπει ἐνὸς ζω. Ἐπεὶ εἰς Λονδὸν, ἔλα νὰ γνωρίσῃ τὴν γυναῖκά μου, διὰ νὰ με εἰλῇ· τότε ἂν ᾔται παρὰ φρον.

« Κύριος Τέρπιος. »

Ὁ Θεβενέτιος διέδωκεν εἰς τοὺς φίλους τοῦ τοῦ ἀνέκδοτον καὶ τὸ γράμμα τὸ ὁποῖον ἔλαβεν. Ἐσκανε δὲ ἀπὸ τὰ γέλωτα, καὶ ὅσκις διηγεῖτο τὸ συμβεβηκός, δὲν ἔλειπε τοῦ νὰ ἀκραζῇ· ὡς τὸν παράφρονα! Ἀπῆλθεν δὲ ὡς ἔζη εἰς τὴν ἐπιστολήν τοῦ Ἀγγλου.

« Σὰς εὐχαριστῶ, κύριέ μου, διὰ τὸ ἐλευθέρειον δωρὸν σας· τὸ ὀνομάζω δῶρον, διότι δὲν εἰμὸς νὰ τὸ θεωρήσω ὡς ἀντιμισθίαν τοῦ μικροῦ κόπου τὸν ὁποῖον ἔλαβον. Σὰς εὐχαριστῶ πάναν εὐτυχίαν μετὰ τῆς χαριεστᾶς Ἀγγλίδος σας! Εἶναι ἀληθές ὅτι θεωρῶ ὅτι ἐπικερδῇ τὴν ἀνταλλαγὴν οὗτος κνήμης, ἀντὶ μιᾶς γυναικὸς, ὅσην ὥρτια καὶ ἂν ᾔται· ἀλλ' αἱ ὁρέξεις εἶναι ποικίλοι, καὶ ὁ Ἀδὴμ ἔδωκε μίαν τῶν πλευρῶν τοῦ διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν Εὐάν.

« Ὅπως δὴποτε ἔμως, ἐπιμένω, μὴ πρὸς θάρος σας, εἰς τὴν παρατήρησίν μου· σήμερον ἔως ἔχετε δικαίον· ἀλλ' αὐριον. . . . Τίς οἶδε; Καὶ ὁμολογῶ ὅτι φοβοῦμαι μήπως μετὰ δὲ ἔτη νετανόητετε ὅτι ἐχωρίσετε τὴν κνήμην σας ἀπὸ τοῦ γόνατος, καὶ σπινθηρίσετε ὅτι τῇ ἀληθείᾳ τὰ δύο αὐτὰ μέλη ἐταίριαζαν καλλίστα μαζί. Μετὰ τρία ἔτη, θέλετε ἴσως ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ ἀπώλεια τοῦ ποδὸς ἡ-κει· ἐν ἑ-

τος βραχύτερον, ὅτι ἡ δύναμις νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν

ἐκκοπήν τοῦ μεγάλου δακτύλου τοῦ ποδὸς· καὶ μετὰ ἐν πάλιν ἔτος, κύριος οἶδε! ἂν δὲν ὑπολάβετε ὅτι ἡ στέρησις τοῦ μικροῦ μόνον δακτύλου ἦτο ἀρκετή. Εἶθε, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔκτου ἔτους, μὴ συνομολογήσετε μετ' ἐμοῦ ὅτι ἡδυνάμην ἀπλῶς νὰ περιορισθῶ εἰς τὸ νὰ σᾶς κόψω τοὺς ὄνυχας! Οἱ δὲ λόγοι μου αὐτοὶ μὴ προσβάλλωσι κατ' οὐδὲν τὴν χαριεστάτην ὑμῶν σύζυγον· καθὼς καλὸν εἶναι νὰ διατηρῶσιν αἱ κυρίαι ἀναλλοίωτον τὴν καλλονὴν καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, οὕτω ἐπιτετραμμένον εἶναι νὰ διατηρῶτι καὶ εἰ ἄνδρες τὰ φρονήματά των. Ἐνθυμούμαι ὅτι νέος ὢν, παρεκάλουν πολλὰκις τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς ἀγαπητῆς μου γυναικὸς, ἀλλὰ δὲν ἤθελον. θυσιάσει χάριν αὐτῆς τὴν μίαν κνήμην μου καὶ ἂν τὸ ἑκαμνα, σήμερον ἀκόμη ἤθελα εἶπει περὶ ἐμαυτοῦ βεβαίωτατα « ἤμην παράφρων! » Ἐπὶ τοῦτοῖς ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἦμαι δούλος σας.

» Θεβενέτιος. »

Τῷ 1793, ὁ Θεβενέτιος, ἰδὼν φυλακισθέντα νέον τινα χειρουργόν, ὡς ὑποπτον ἀριστοκρατικῶν φρονημάτων, ἔφυγεν εἰς Λονδίον διὰ νὰ σώσῃ τὴν κεφαλὴν του ἀπὸ τὸ ὀμάλιστρον τῆς λαϊμητόμου. Ἐκεῖ, εἴτε μὴ ἔχων τι ἄλλο νὰ πράξῃ, εἴτε ἀπὸ περιέργειαν κινούμενος, ἐρώτησε μίαν ἡμέραν ποῦ κατοικεῖ ὁ Σὶρ Κάρολος Τέμπλης· πληροφορηθεὶς δὲ περὶ τούτου, ὑπῆγεν εἰς ἐντάμωσίν του, καὶ ἤρε τὸν φίλον του ἐξαπλωμένον εἰς εὐρὺ κλινοκαθέδριον, πλησίον τῆς ἐστίας, ἔχοντα εἰς τὸ πλάγιόν του βαυκάλιον ζύθου ἀφρίζοντος καὶ περιεγτοιχισμένον ἀπὸ πλῆθος ἐφημερίδων.

— Α! καλῶς ὀρίσατε, κύριε Θεβενέτιε, ἀνέκραξεν ὁ Ἀγγλος· μετὰ συγκωρεῖτε ἂν δὲν σᾶς προσηκόνωμαι· ἡ κατρημένη αὕτη κνήμη μ' ἐμποδίζει... Ἦλθετε ἴσως νὰ ἰδῆτε ἂν εἴχατε δίκαιον.

— Ἐρχομαι ὡς φυγῆς νὰ ζητήσω αὐτὸν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

— Καλόν! θὰ καταλύσετε λοιπὸν παρ' ἐμοῦ, διότι, τῇ ἀληθείᾳ, εἰσθε ἄνθρωπος με ὀρθότατον νοῦν· θὰ με παρηγορήσετε. Ἰδέτε τώρα, ἡδυνάμην νὰ ἦμαι ναύαρχος, ἂν δὲν ἐκωλύομην ὑπὸ τῆς ἀθλίας αὐτῆς

κνήμης. Ἀνεγίνωσκα τὰς ἐφημερίδας καὶ ἔσκανα ἀπὸ τὰ κακὸν μου διότι εἶμαι μακρὰν τῶν πολεμικῶν αὐτῶν κατωρθωμάτων. . . Ἐλάτε λοιπὸν, παραμυθήσατέ με,

— Ἡ κυρία σύζυγός σας θέλει βέβαια σᾶς παραμυθήσει, πολὺ καλῆτερα ἀπὸ ἐμέ.

— Ὅχι, ὄχι· ἐπειδὴ ἡ ξυλίνη κνήμη τῆς τὴν ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ χορεύῃ, ἐδόθη εἰς τὰ χαρτιά. Δὲν ἔχω τὴν ἀνάγκην τῆς, ἂν καὶ σᾶς βεβαιῶ ὅτι εἶναι ἡ ἀρίστη τῶν γυναικῶν.

— Καὶ πῶς λοιπὸν, εἴχα δίκαιον;

— Ὁμολογῶ ὅτι, ναί, φιλτατέ μου Θεβενέτιε· ἀλλὰ μὴ ξύομεν τὴν πληγὴν αὐτὴν. Μεταξὺ μας σὲ λέγω, ὅτι ἐφέρθην ἀνόητα. Ἄν ἡδυνάμην νὰ ἀνακτήσω τὴν κνήμην μου, δὲν ἤθελα κόψει οὐδὲ τοὺς ὄνυχάς μου διὰ τὴν Κ. Τέμπλην. Ἦμην παράφρων· ἀλλὰ μὴ λέγεις τοῦτο εἰς κανένα.

— Δὲν νυμφεύομαι τὴν χαριεστὴν γειτόνισσάν μου, εἶπεν ὁ Ἀνδρέας ἀναστενάζων, ὅτε ὁ συνταγματάρχης, τελειώσας τὴν διήγησίν του, ἀνέλαβε τὴν πίπαν του, τὴν ἀναψε, καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ καπνίζῃ. Τότε ὁ Γεώργιος, ἀποθέσας τὴν πίπαν του ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐλάλησεν οὕτω.

— Πρὶν ἀποφασίσῃς περὶ πράγματος τοσοῦτον σπουδαίου, ἀνάγκη, φιλτατέ μου Ἀνδρέα, νὰ ἀκούσῃς τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ. Τὸ διήγημα τοῦ Συνταγματάρχου εἶναι φοβερὸν καὶ ἀπαίσιον· συγχώρησέ με νὰ σὲ διηγηθῶ ἐν ἄλλο, τὸ ὁποῖον θέλει ἴσως σὲ συνδιαλλάξῃ με τοὺς σκοποὺς τῆς μητρὸς σου. Ἀκούσατέ με.

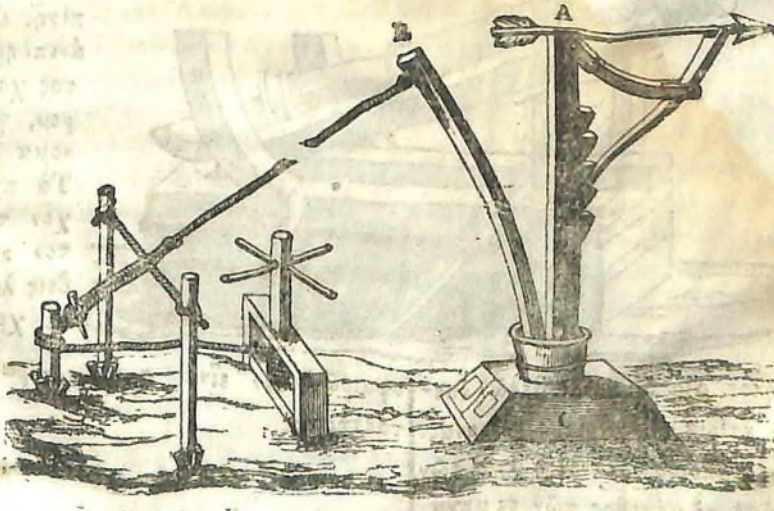
— Ἀλλὰ μὲ φαίνεται ὅτι εἶναι ἐξώρας διὰ νὰ ἀρχίσωμεν τὴν διήγησιν αὐτὴν, διέκοψεν ἡ Μαρία. Ὁ ξένος μας ἔχει χρεῖαν ἀναπαύσεως, καὶ ὁ Ἀνδρέας πρέπει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πόλιν. Ἄν ἔχῃ περιέργειαν νὰ σὲ ἀκούσῃ, εἵμπορεῖ νὰ ἐπανέλθῃ αὐρίον.

Ἡ γνώμη αὕτη τῆς ἀγαθῆς καὶ καλῆς Μαρίας ἐράνη εἰς πάντας ἀρετῇ. Ὁ Ἀνδρέας ἐκίνησε διὰ τὸ Μόναχον, ὁ Γεώργιος ὠδήγησε τὸν συνταγματάρχην εἰς τὸ πορσευασθὲν δι' αὐτὸν δωμάτιον καὶ οἱ δύο σύζυγοι ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια.

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλάδιον.)

ΚΑΤΑΠΕΛΤΑΙ. ΒΕΛΟΣΤΑΣΕΙΣ. ΠΡΩΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΟΝ.

Οἱ καταπέλται ἐπεῖχον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἢν θέτιν ἔχει ἐν τῷ σημερινῷ στρατῷ τὸ βαρὺ πυροβολικόν. Διέφερον δὲ τῶν βελοςτάσεων κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ βολὴ αὐτῶν ἦτο ὀριζόντειος μᾶλλον, ἐνῶ ἡ τῶν βελοςτάσεων ἦτο μᾶλλον καμπυ-

λοειδῆς. Οἱ καταπέλται διέφερον τῶν βελοςτάσεων καὶ κατὰ τὸ σχῆμα, ἔχοντες ἐν γένει μορφήν τούτου. Τὸ τῶσον τοῦτο ἐπετείνετο ἰσχυρῶς διὰ νευρᾶς κατεσκευασμένης· μὲν ἐκ δορᾶς, ἢ ἐντέρων τῶν ζώων, ἢ καὶ ἐκ τριχῶν, ἐντεταμένης δὲ διὰ

μηχανήματος, ὥστε ἕνα ἀρεθείσης τῆς νευρᾶς τὸ πρὸ αὐτῆς ἐπὶ σωλῆνος κείμενον βέλος ἐτινάσσεται πρὸρῶ. Ἡ ὅλη μηχανὴ ἐστηρίζετο ἐπὶ κιλλίβαντος (ὑποστάτου), καθὼς τὰ σημερινὰ κανόνια, ἕνα στρέφεται κατὰ τὰς ἀνάγκας καὶ διευθύνεται. Ὅσάκις δ' ἐμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὄχι ὡς πολιορκητικὸν ὄργανον, ἀλλὰ εἰς ἐκστρατεῖαν, εἶχε καὶ τροχοῦς, πρὸς εὐκολωτέραν κίνησιν. Ἐξ ὅλων τούτων ἐξάγεται, ὅτι οἱ μὲν καταπέλται ἐπεῖχον ἰδίως τὴν θέσιν τῶν κανονίων, αἱ δὲ βελοστάσεις τῶν ὀλμων. Τὸ σχῆμα τῶν τελευταίων τούτων μηχανῶν, δὲν εἶναι ἀκριδῶς γνωστὸν, καὶ ἡ διδομένη ἐνταῦθα εἰκὼν αὐτῶν ἐσχεδίασθη κατ' εἰκασίαν.

Οἱ δὲ καταπέλται εἶχον ποικίλον μέγεθος. Οἱ μὲν μεγαλύτεροι ἐχρησίμευον εἰς τὰς πολιορκίας, οἱ δὲ μικρότεροι εἰς τὰς στρατείας· καὶ τινὲς τῶν τελευταίων τούτων ἦσαν τόσον μικροί, ὥστε εἰς μόνος ἄνθρωπος ἠδύνατο νὰ τοὺς ἐπιτείνῃ καὶ νὰ τὰς

διευθύνῃ. Διὰ τῶν καταπελτῶν ἐρρίπτοντο βέλη διαφόρου μεγέθους, μεγάλα δοκοὶ κτλ. ἐνῶ διὰ τῶν βελοστατῶν κυρίως λίθοι. Οἱ μεγάλοι καταπέλται ἐρρίπτον βέλη ἔχοντα μῆκος 4 $\frac{1}{2}$ ποδῶν, πολλάκις ἐπὶ μεγαλύτερον, δοκοὺς δὲ ἐχούσας μῆκος 12 ποδῶν καὶ σιδηρᾶς ἀκωκᾶς. Ὁ Καῖσαρ ἐν κεφαλαίῳ 2, τοῦ δευτέρου βιβλίου τῶν ἐμφυλίων πολέμων λέγει, ὅτι αἱ δοκοὶ αὗται εἶχον τοσαύτην δύναμιν, ὥστε οὐ μόνον

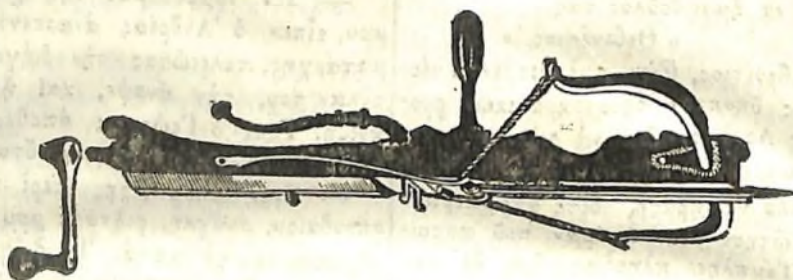
τέσσαρες σειράς περιφραγμάτων ἠδύναντο νὰ διαρρήξωσιν, ἀλλ' ἐκ τὸς τούτου καὶ βελῶς ἐν τῇ γῇ νὰ ἐμπέσσωσι. Προστούτοις οἱ καταπέλται ἐρρίπτον μεγάλα διάπυρα βέλη (βελουφενδόρας), τὰ ὅποια εἶχον τριποδαίαις σιδηρᾶς ἀκωκᾶς, λαβὴν δὲ διὰ καυσίμων, καὶ πεκυρτωμένων ὀλμων περιτυλιγμένην

καὶ ἔχουσαν 9 ποδῶν μῆκος. Διὰ τοιούτων βελῶν ἐπεχείρουν νὰ κυρπολήσωσι κτίρια ἢ ἐχθρικὰς μηχανάς.

Τὸ διάστημα μέχρι τοῦ ὁποίου ἐφθανεν ἡ βολὴ τῶν καταπελτῶν, ἐξηρτάτο ἀπὸ τὸ μέγεθος τῶν τε μηχανῶν

αὐτῶν καὶ τῶν ριπτομένων βελῶν. Οἱ μεγάλοι καταπέλται ἠδύναντο νὰ ρίψωσι τὰ βέλη των μέχρι 4 σταδίων· δὲν ἐπετύγγανον δὲ ἀσφαλῶς τοῦ σκοποῦ ἀπωτέρω τῶν 2 σταδίων, ὅτε ὅμως τοιαύτη ἦτο ἡ δύναμις τῶν ἀφιεμένων βελῶν, ὥστε ἐθραυον πᾶν καὶ προστυχὸν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ τεῖχος ἐνέβαλλον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν παρὰ τῷ στρατῷ καταπελτῶν ἦτο συνήθως πολὺ μεγαλύτερος ἢ ὁ τῶν βελοστατῶν, ἀπαρῶντως καθὼς σήμερον ὁ ἀριθμὸς τῶν κανονίων εἶναι πολὺ μεγαλύτερος ἢ ὁ τῶν ὀλμων.

Οἱ ἀρχαῖοι πολλάκις συνέχεον τὰ ὀνόματα τῶν καταπελτῶν καὶ τῶν βελοστατῶν. Εἰς τοὺς μεταγενεστέρους μάλιστα χρόνους ἡ λέξις καταπέλτης ἐξέ-

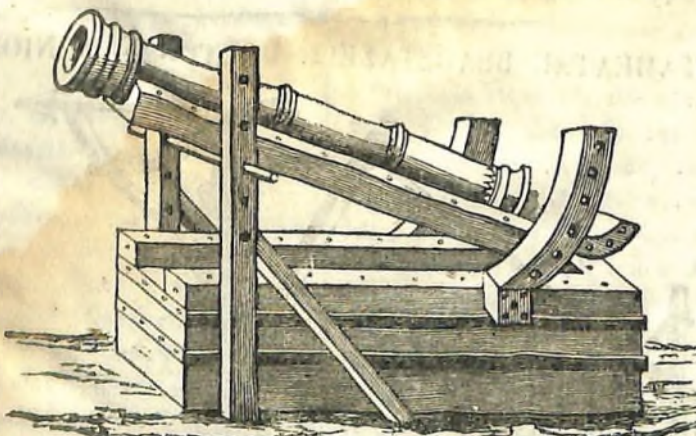

λιπε παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις καὶ δὲν ἀπαντᾶται πλέον εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῆς τετάρτης Μ.Χ. ἑκατονταετηρίδος. Ἐκάλουν δὲ ἤδη βελοστατεῖς μὲν πᾶσαν μηχανήν, δι' ἧς ἐεῖρρίπτοντο βέλη ἢ δοκοὶ, ὠνόμαζον δὲ ὀνάγγρους, τὰς λιθοβόλους μηχανάς.

Δίδομεν προσέτι ἐνταῦθα καὶ τὴν εἰκὼνα τῶν πρώτων κανονίων, ὅποια κατ' ἀρχὰς κατεσκευάσθησαν ἐν τῇ 14 ἑκατονταετηρίδι.

Τὰ πρῶτα ταῦτα κανόνια, ὀνομασθέντα βομβάρδαι, ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως βόμβος, κατεσκευάσθησαν ἀπὸ σιδηροπέταλοι (λαμαρίνα), ἐξωσμένον διὰ σιδηρῶν στεφανῶν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ τρόπος οὗτος ἀνεδείχθη ἀκατάλληλος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ μετεχειρί-

σθησαν ἀλληλοδιαδόχως τὸν σφυρήλατον καὶ τὸν χωνευτὸν σίδηρον. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ σίδηρος ἐπίσης εἶχε πολλὰ ἄτοπα, ἀνεπληρώθη διὰ μίγματος χαλκοῦ καὶ κασιτέρεου, γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ὀρειχάλκου. Τὰ πρῶτα κανόνια εἶχον τὸ στόμιον εὐρύτατον καὶ ἐρρίπτον ὀγκώδεις λιθίνους σφαίρας· ἡ δὲ χρῆσις τῶν σιδηρῶν

σφαιρῶν δὲν εἶναι προγενεστέρα τῆς 15 ἑκατονταετηρίδος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΠΟΛΕΩΣ. — Η ΝΕΩΤΕΡΑ ΠΟΛΙΣ.

Ποῦ ἡ ἀρχαία Ἀλεξάνδρεια; ὁποία ἦν ὡς πρὸς τὴν νεωτέραν; οὐσιώδης σπουδὴ εἶνε πάντοτε τὸ νὰ ἐκνηλατῶμεν τὴν βαθμιαίαν αὐξησιν πόλεως τινος ἢ λαμβάνομεν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ μέτρον κατ' ἐποχὰς διαφόρους· ἀλλ' εἰς οὐδέν· ἴσως τόπον εἶνε τοσοῦτον ἀξιοπαρατήρητοι αἱ μεταμορφώσεις αὗται, αἱ τοπογραφικαὶ αὗται ἀλλοιώσεις, ὅσων ἐνταῦθα.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἀφ' οὗ κατέστρεψε τὴν Τύρον, ἡ θέλησε νὰ καταστήσῃ ἄλλην πόλιν ἀντ' ἐκείνης. Αἱ ἀκταὶ τῆς Αἰγύπτου ἴσαν καταλληλότεραι πρὸς τὸ ἐμπόριον παρὰ ἡ παραλία τῆς Φοινίκης, καθότι διὰ τῆς Μεσογείου ἐκπορευομένη πάντοτε ἡ μετὰ τῆς Εὐρώπης συνάφεια, καὶ διὰ τοῦ Νείλου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης προσηγγίζοντο αἱ Ἰνδαί. Ἐν δὲ μόνον σημεῖον ἐπὶ πάσης ταύτης τῆς παραλίας παρεῖχε καλὸν ἀγκυροβόλιον· καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐξελέξατο τὸ σημεῖον τοῦτο μετ' ἀγγινοῖας γιλιὰς ἐπαινεθείσης, ἣν ὁ Ναπολέων ἐκτιμῶν, εἶπεν, ὅπερ δὲν ἐφρόνει ἴσως, ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἀνεδέιχθη μέγας μᾶλλον διὰ τῆς ἐκλογῆς ταύτης παρὰ διὰ πασῶν τῶν ἐκστρατειῶν του.

Ὁ Μακεδὼν βασιλεὺς διὰ τῆς κτίσεως τῆς Ἀλεξάνδρειας ἐπραγματοποίησε τὴν ἔνωσιν τῆς Ανατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, ἥτις ἦν τὸ ὄνειρον τῆς μεγαλοφύας του, καὶ ἦν, καθ' ἣν ἡμέραν τὸν κατέλαβεν ὁ θάνατος, ἐπειράτο νὰ καταστήσῃ ὑπ' ἄλλην μορφήν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Κατὰ τινὰ Ἀλεξανδρινὴν παράδοσιν ὁ κατακτητὴς εἶπε κατ' ὄναρ τὸν Ὀμηρον δεικνύοντα εἰς αὐτὸν τὴν νῆσον Φάρον ὡς τὴν καταλληλοτέραν θέσιν διὰ τὴν πόλιν ἣν ἐμελέτα νὰ κτίσῃ. Ὁ Ἀλέξανδρος ὑπήκουσεν εἰς τὸν ποιητὴν, ὃν πασιγνώστον εἶνε πόσον ἐτίμα κατ' ἐξοχὴν, καὶ ἐκήρυξεν ὅτι ὁ Ὀμηρος ἐκτὸς τῶν ἄλλων προτερημάτων του ἦν καὶ ἐξαίρετος ἀρχιτέκτων· ὁ τοιοῦτος ἐπαινος ἦν ἐπόμενον νὰ γεννηθῇ εἰς πόλιν ἐποῦ ὁ Ὀμηρος, τὸν ὁποῖον οἱ κάτοικοι ἔλεγον Αἰγύπτιον, ἐθεωρεῖτο ὡς Θεός, ὁ δὲ Ζωῆλος ὡς ἀσιθής· ἀλλὰ δὲν ἐστοχάσθησαν ὅτι οἱ ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἀναγγελθέντες δύο στίχοι ἦσαν αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ στίχοι οἱ περιέχοντες βαρεῖαν ἀπάτην γεωγραφικὴν, ὡς θέτοντες τὴν νῆσον Φάρον εἰς μίαν ἡμέραν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς στερεᾶς. Εἶνε τῷ ὄντι ἀκατανίκητον πῶς νῆσος κειμένη εἰς τοιαύτην ἀπόστασιν, ἥδυνάτο νὰ ὑποδειχθῇ ὡς θέσις πρόσφορος διὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Μόνον ὅστις ἐπεθύμει νὰ εὕρῃ σκῆ τὰ πάντα εἰς τὸν Ὀμηρον, ἥδυνάτο νὰ εὕρῃ τὴν ἔνδειξιν τῆς θέσεως ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἔπος δεικνύον πόσον ὁ Ὀμηρος εἶχε ψευδῇ ἰδέαν περὶ τῆς ἀκτῆς ἐφ' ἣς ἐπρεπε νὰ οἰκοδομηθῇ (1).

Δεύτερος θεμελιωτὴς τῆς Ἀλεξάνδρειας ἐγένετο Πτολεμαῖος ὁ Σωτὴρ, ὁ μόνος μέγας ἀνὴρ τῆς γενεᾶς του, καὶ ἀδελφός, ὡς ἐλέγτο, τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὃν ἐπετηδεύετο νὰ ὑμναίῃ· οὗτος ἀπεπεράτωσε τὸ ἔργον ἐκείνου. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐχάραξε τὸ γενικὸν σχέδιον τῆς πόλεως, ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἀνῆγειρε τὰ τεῖχη καὶ τοὺς ναοὺς τῆς.

Ἀπ' ἀρκτου πρὸς μεσημέριαν ἡ ἔκτασις τῆς ἀρχαίας Ἀλεξάνδρειας προσδιορίζεται ὑπὸ τοῦ ρωσικοῦ σχηματισμοῦ τῶν τόπων· συμπιεζομένη μετὰ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς Μαριώτιδος λίμνης ἐπὶ γλώσσης γῆς στενωτέρας ἄλλοτε παρὰ σήμερον (1), ἡ Ἀλεξάνδρεια ἀπετελεῖ παραλληλόγραμμον ἐκτεινόμενον τρις μᾶλλον κατὰ μήκος παρὰ κατὰ πλάτος· τὸ ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς μήκος ἐξίσου ὡς ἐγγίστα τὰ τρία τέταρτα τῆς μεγάλης διαμέτρου τῶν Παρισίων (2), κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἀλλὰ ἡ μικρὰ διάμετρος τῶν Παρισίων ἀπ' ἀρκτου πρὸς μεσημβρίαν εἶνε τριπλασία ἢ καὶ τετραπλασία τῆς τῆς Ἀλεξάνδρειας. Ἡ Ἀλεξάνδρεια πρέπει νὰ εἶχε τεσσάρων ἑως πέντε λευγῶν περίμετρον.

Οἱ ἀρχαῖοι παρωμοιοῦν συνήθως τόπον ἢ πόλιν τινὰ μὲ ἀντικείμενον μετρίως ἐνίστο ἐμοιάζον· τὴν Ἰταλίαν π. γ. μὲ φύλλον κισσοῦ, τὴν Πελοπόννησον μὲ φύλλον πλατάνου, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον παρωμοίασαν καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν μὲ μανδύαν Μακεδονικὴν, ὡς ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἐβρίσκε τὸν μανδύαν του ἐπὶ τῆς ἄρμυς δ' ἂν νὰ γρησιμεύσῃ ὡς τύπος τῆς μελετωμένης πόλεως (3), εἰ δὲ ἀρχαιολόγοι χαριζόμενοι ὅπως οὖν, κατῳρῶσαν νὰ ἀνεύρῳσιν εἰς τὸ σχῆμα τῆς Ἀλεξάνδρειας τὸν ἀρχικὸν σχηματισμὸν τοῦ εἰρημένου μανδύου. Ἡ θέσις τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἀφαιρουμένης πάσης μετοφορᾶς, ἐννοεῖται κάλλιστα, αὕτη ἦν πόλις κειμένη μετὰ τῆς θαλάσσης καὶ μίαν λίμνης ὡς τὸ Στοκόλμ. κατὰ δεξιὰν καὶ ἀριστεράν ἡ ἀκτὴ ἦν περιεσκαμμένη ὑπὸ δύο ὄρμων, τοῦ τῆς δύσεως καὶ τοῦ τῆς ἀνατολῆς, καὶ μετὰ τῶν δύο, μακρὸν ἐπταστάδιον πρόχωμα ἦνως τὴν πόλιν μετὰ τῆς μικρᾶς νήσου Φάρου. Τὸ πρόχωμα τοῦτο ἦν γέφυρα καὶ ὑδραγωγὸς καὶ ὑποκάτωθεν εἶχον κατασκευάσει δύο ἀψίδας ὑφ' ἃς τὰ πλοῖα εἰδύναντο νὰ διέρχωνται ἀπὸ τοῦ ἐνός εἰς τὸν ἄλλον λιμένα· ὁ πρὸς δυσμὰς λιμὴν συνεχινῶναι μετὰ τῆς λίμνης ἥτις καὶ αὕτη εἶχε κοινωνίαν μετὰ τοῦ Νείλου διὰ διωρυγος, ὥστε ἐννοεῖται εὐκόλως πόσον ἡ διατάξις αὕτη ἦν ἐπιτηδεῖα πρὸς κίνησιν τοῦ θαλασσοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀλεξάνδρειας· διὸ καὶ εἰς τοὺς λιμένας τῆς τὰ πλοῖα, ὡς λέγει ὁ Στράβων, συνεσπυρεύοντο πολυαριθμότερα παρὰ εἰς οἷονδήποτε ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου.

Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν παρίστατο τάξις συμμετρι-

(1) Περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου εἰς τὴν νῆσον Φάρον ἀποδιδόμενης ἀποστάσεως ἀπὸ τῆς στερεᾶς. Ἰδ. Στράβ. Γεωγρ. βιβλ. I' σ. 38 ἡμ. 200.

(1) Στράβ. Μετὰρρ. τοῦ Κ. Δετραννοτ. Α. σ. 337.

(2) Ἡ Ἀλεξάνδρεια εἶχε 5,600 μέτρα. — Αὐτρήνως, ἀφημερί τῶν Σαρῶν, 1828. — Τὰ Παρίσια ἔχουν 7,849 μέτρα. Ἐκτετα πολυτογραφικαὶ περὶ τῆς πόλεως τῶν Παρισίων, 1821.

(3) Ἀπιδίδον τὸ αὐτὸ σχῆμα εἰς τὴν εἰκασίαν γῆν εἰς αἱ ἀρχαῖοι τὴν ἐφανταζόντο, ὥστε ὁλόκληρος ὁ ἀρχαῖος κόσμος ἦτον διατεταγμένος κατὰ τὸ ἔδωκα τοῦ Ἀλεξάνδρου.

κῆ, ὡς συμβαίνει εἰς πᾶσαν πόλιν αὐτοσχέδιον ἥτις δὲν εἶνε τὸ βαθμιαῖον καὶ αὐτόματον ἔργον τοῦ χρόνου, ἀλλ' ἐξέρχεται αἰφνιδίως ἀπὸ τῆς γῆς ἐπὶ τῇ φωνῇ ἐνὸς ἀνθρώπου ἢ ἔθνους· τοιοῦτοτρόπως ἡ πόλις Λα Βαλέττα ἐν Μελίτῃ ὠκοδομήθη ἐξ Ἀλοκλήρου ὑπὸ τοῦ μεγάλου κυρίου (Grand-maitre), ὅστις ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα· τοιοῦτοτρόπως τὸ Βερολίνον διεγγραμμίσθη ὡς στρατόπεδον ὑπὸ τοῦ Φριδερίκου· τοιοῦτοτρόπως ἐγείρονται στιγμιαίως αἱ ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς δημοκρατίας ὁσημέραι ψηφίζόμεναι πόλεις· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια ἀνηγέρθη ἐπὶ τῇ φωνῇ τοῦ στρατηγοῦ ἑυρύθυμος καὶ τακτικὴ ὡς ἡ Μακεδονικὴ φάλαγξ· δύο μεγάλαι ἀγυαὶ ἔτεμνον ἀλλήλας πρὸς τὸ κέντρον· ἡ μακροτέρα αὐτῶν εἶχε μιᾶς καὶ ἡμιτείας λεύγας μῆκος ἀπὸ τῆς μιᾶς πύλης μέχρι τῆς ἄλλης, καὶ ἑκατὸν ποδῶν πλάτος· πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ ἀγυαὶ αὐταὶ παράλληλοι πρὸς ταύτας τὰς δύο πρωτίστας, ἐδίδον εἰς τὴν πόλιν ὁμοιότητα ζατρκίου παρατηρηθεῖσαν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐμπουλεδὰ ἔτι κατὰ τὸν 14 αἰῶνα.

Ἡ τοιαύτη διαταξὶς τῆς πόλεως παοεῖχε μεγάλας ὠφελείας· αἱ ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν διευθυόμεναι ἀγυαὶ ἐδρσίζοντο ὑπὸ τοῦ θαλασίου ἀνέμου ὅστις διέπνεε δι' αὐτῶν ἀνεμποδίστως, καθὼς καὶ σήμερον ἔτι πρσπαθοῦσιν εἰς τὴν Αἴγυπτον νὰ προσπορίζωνται τὸν τοιοῦτον δροσισμόν δι' ἀνεμαγωγῶν ὧν τὸ πλατυνόμενον στόμιον διευθύνεται πρὸς ἄρκτον· δὲν δύναται δὲ νὰ ὑπάρξῃ ἀντίθεσις τοσοῦτον ἐντελής ὅσον ἡ τοῦ παραλληλισμοῦ, τῆς εὐθύτητος καὶ τῆς πλατύτητος τῶν ἀγυιῶν τῆς ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας πρὸς τὰς καμπὰς τῶν στενῶν καὶ σκοτεινῶν ἀγυιῶν τῆς θωμανικῆς πόλεως τῆς διαδεχθείσης τὴν ἀρχαίαν.

Ἀσύγκριτος ἦν ἡ λαμπρότης τῆς ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας· ὁ Ἀθήναιος τὸν ὀνομάζει πολλὰκις καλὴν καὶ χρυσήν, ὁ Φίλων καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης τὴν κηρύττουσι βασιλίδαν τῶν πόλεων· εἰς δὲ τὴν μυθιστορίαν τοῦ Ἀλεξανδρέως Ἀχιλλέως τοῦ Τατίου ἀπικνῶμεν εἰκόνα ζωηράν τῆς ἐντυπώσεως ἣν καὶ κατὰ τὸν 4' ἔτι αἰῶνα ἐνεπείουον εἰς τοὺς ξένους τὰ θαυμάσια τῆς Ἀλεξανδρείας· «Τριῶν (λέγει) πλεῦσταντες ἡμεῖς ῥῶν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἦλθομεν. Ἀνιόντι δέ μοι κατὰ τὰς ἡλίου καλουμένας πύλας, συνηγᾶτο εὐθὺς τῆς πόλεως ἀτράπτον τὸ κάλλος, καὶ μου τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐγέμισεν ἡδονῆς· στάθμη μὲν κίωνων ὀρθίος ἐκατέρωθεν ἐκ τῶν ἡλίου πυλῶν· ἐς τὰς σελήνης πύλας· οὗτοι γὰρ τῆς πόλεως οἱ πυλῶροι· ἐν μέσῳ δὲ τῶν κίωνων, τῆς πόλεως τὸ πεδίον· ὁδὸς δὲ διὰ τοῦ πεδίου πολλή, καὶ ἐνδημος ἀποδημία. ὀλίγου δὲ τῆς πόλεως σταδίου προελθὼν, ἦλθον εἰς τὸν ἐπώλυμον Ἀλεξάνδρου τόπον· εἶδον δὲ ἐντεῖθεν ἄλλην πόλιν, καὶ σχιζόμενον ταύτη τὸ κάλλος· ὅτος γὰρ κίωνων ὄρχατος εἰς τὴν εὐθυωρίαν, τοσοῦτος ἕτερος εἰς τὰ ἐγκάρσια· ἐγὼ δὲ μερίζων τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς πᾶσας τὰς ἀγυιάς, θεατὴς ἀκόρεστος ἤμην, καὶ τὸ κάλλος ὅλως οὐκ ἐξήρκουν ἰδεῖν» (1).

Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν μετὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς συνηνοῦτο καὶ τὸ ὠφέλιμον· τὸ ὕδωρ τοῦ Νείλου διωχετεύετο δι' αὐλακὸς εἰς πολυαοίθμους δεξαμενάς ἐξ ὧν ὕδρευόντο οἱ κάτοικοι, καὶ ὧν πολλαὶ σώζονται ἔτι καὶ σήμερον, (2). Ἡ ὠραία ῥύμη, ἡ βασιλικὴ ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων καὶ αὐτοκρατορικὴ ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων λεγομένη ῥύμη ἔκειτο παρὰ τὸν πρὸς ἀνατολὰς λιμένα· τὰ ἀνάκτορα μετὰ τῶν παραρτημάτων αὐτῶν ἐν οἷς ἦσαν καὶ τὸ μουσεῖον καὶ ἡ μεγάλη βιβλιοθήκη κατεῖχον ἀπέραντον ἑκτασιν τόπου περικυβάνουσαν τὸ πέμπτον μέρος τῆς πόλεως κατὰ τὸν Πλίνιον, κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα τὸ τέταρτον ἢ καὶ τὸ τρίτον· ὅπερ δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν, ὅταν παρατηρήσωμεν ὅτι τὰ ἀνάκτορα ταῦτα ἦσαν ἄθροισμα οἰκοδομῶν καὶ κήπων κατὰ τὸν Ἀσιατικὸν τρόπον, ὡς ἡ καθέδρα τῶν μεγάλων αὐτοκρατόρων εἰς Δελὶ ἢ τὸ σεράιον τῶν σουλτάνων εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὡς ἡ χρυσὴ οἰκία τοῦ Νέρωνος ἥτις κατεῖχεν ὀλόκληρον ῥύμην τῆς Ῥώμης· ἢ τοῦ Παλατίνου εἰς Εσκαβλὶν ἢ ἡ βίλλα Μίλλης εἰς Ἀγίαν Μαργαρίταν τὴν Μεγάλην.

Πρὸς τὸ μέσον τῆς πόλεως ἔκειτο ὁ τάφος τοῦ Ἀλεξάνδρου. τὸ σῶμα τοῦ κατακτητοῦ τούτου ἀφαιρέθην ἀπὸ τοῦ Περδίκκα παρὰ Πτολεμαίου τοῦ Σωτήρος, ἐκομίσθη ἐπὶ κολοσσαίᾳ ἀμάξης συρομένης ὑπὸ ἐξήκοντα τεσσάρων ἡμιόνων καὶ ἐτέθη εἰς χρυσοῦν φέρετρον ὅπερ ἐκλάπη ἔπειτα ὑπὸ τινος οὐτιδανοῦ Πτολεμαίου· μετατεθὲν δὲ μετὰ τὸ χρυσοῦν εἰς ὑάλινον φέρετρον καὶ κακῶς φυλαττόμενον ἐγένετο ἀφανὲς καὶ τὸ σῶμα αὐτὸ καὶ ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας ἥτις κατὰ τινὰ προφητεῖαν ἐπαληθεύσασταν ἣν συνδεδεμένη μετὰ τῆς διατηρήσεως τῶν λειψάνων τοῦ θεμελιωτοῦ της.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἀπετέλεσε μέρος τῆς Ἀσιατικῆς ἱστορίας· τὸ μνημόσυνόν του διέμεινεν εἰς Αἴγυπτον ὡς καὶ εἰς Περσίαν καὶ εἰς Ἰνδίας ὅπου τὸ ὄνομα Ἰσκενδὲρ σώζε-ται εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ καὶ μέχρι τῆς σήμερον. Οἱ Ἀραβες τῆς Ἀλεξανδρείας ἐδείκνυν κατὰ τὸν 16' αἰῶνα τάφον λεγόμενον τοῦ μεγάλου προφήτου Ἰσκενδὲρ, ἀλλ' εἶναι διόλου ἀναπόδεικτον ἂν οὗτος ἦν ὁ ἀληθὴς τάφος τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου· παράδοσις τῆς Ἀραβικῆς ἀναφερομένη ὑπὸ τοῦ Ἰδρίση ἔθετε τὸν τάφον τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς νῆσον ἀπωρισμένην, κατὰ τὰ πέρατα τῆς Δύσεως, ἐν τῷ μέσῳ ζοφώδους θαλάσσης. Εἶναι δὲ ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ φαντασία τῶν λαῶν ὠνειρεύθη περὶ τοῦ τάφου τοῦ Ἀλεξάνδρου ὅτι ἡ εἰμαρμένη ἐτέλεσεν ὡς πρὸς τὸν τοῦ Ναπολέοντος· ἡ ἱστορία εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἐφάνη κατὰ τὸ ποιητικὸν μέρος ἐφάμιλλος τῆς βιογραφικῆς παραδόσεως καὶ παραδόξως πως ἐν ᾧ ἡ Ἀσιατικὴ φαντασία ἐπλάσε ποίησιν διὰ τὸν ἥρωά της, ἡμεῖς ἀπεγυμνώσαμεν αὐτῆς τὸν ἡμέτερον.

Ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς ἐξετείνεται ἡ ὁδὸς ἡ

[1] Ἀχιλ. Ταί. Ἑρωτικά· Β. ζ'. Κ. Γ'.

[2] Οἱ χριστιανοὶ τῆς Αἰγύπτου ἀποδίδουν τὰς δεξαμενάς ταύτας εἰς πατριάρχην τινὰ Ἰακωβίτην τοῦ 9 αἰῶνος.

απὸ τῆς Ἑλληνικῆς πόλεως πρὸς τὴν Αἰγυπτιακὴν ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ὑφ' οὗτο ὁ λόφος καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἡ σῆλη ἢ δεικνύουσα ἔτι καὶ σήμερον τὴν θέσιν τῆς ἀκροπόλεως, τοῦ Σεραπείου καὶ τῆς ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας· ἥτις ἐκαλεῖτο Ῥάκωτις· κατὰ δὲ τὸ δυτικώτατον ἄκρον ἦν ἡ λεγομένη νεκρόπολις· οἱ Αἰγύπτιοι ἐκ παλαιᾶς ἔξω πηγαζούσης ἐκ τῶν θρησκευτικῶν τῶν ἐθίμων εἶχον πάντοτε πόλιν νεκρῶν πλησίον τῆς πόλεως τῶν ζώντων κειμένην κατὰ δυσμάς ὡς ἐνταῦθα, διότι ἐδόξαζον κατοικίαν τῶν ψυχῶν τὸν τόπον ὅπου ἔδυσεν ὁ ἥλιος, καὶ ἐξέφραζον διὰ τοῦ αὐτοῦ ἱερογλυφικοῦ καὶ διὰ τῆς αὐτῆς λέξεως ἀμέντι τὴν μυστηρίωδον ἑαίνην κατοικίαν καὶ τὸν τόπον τῆς δύσεως· κατὰ τὸ δυτικὸν τῆς Ἀλεξανδρείας ἦν τὸ προάστειον ὅπου ὁ Στράβων εἶδε τοὺς τάφους καὶ τὰς διὰ τὴν ταρίχευσιν τῶν νεκρῶν προσδιορισμένας οἰκίας· ἡ ῥύμη αὕτη ἦν ὡς τὸ Μνημόνιον τῶν Θηβῶν ὅπερ περιεῖχε τὸ αὐτὸ εἶδος τῶν οἰκοδομημάτων καὶ ἔκειτο ὡσαύτως κατὰ τὸ δυτικὸν τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὁχθῆς τοῦ ποταμοῦ. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπεκράτησε πολὺν καιρὸν ὁ τόπος οὗτος νὰ ὀνομάζεται τόπος τῶν τάφων· οἱ χριστιανοὶ ἐξηκολούθησαν νὰ ἐνταφιάζωσιν ἐν αὐτῷ τοὺς νεκροὺς τῶν, καὶ ὁ ἅγιος Πέτρος πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας ἔκτισεν ἐκεῖ δι' ἑαυτὸν μαυστωλεῖον· ἔτι δὲ καὶ σήμερον φαίνονται κατὰ τὸ δυτικὸν τῆς πόλεως αἱ κρύπτει, ἔχνη τῆς ἀρχαίας νεκροπόλεως, φέρονται μὲν τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτήρα, ἀλλὰ κατὰ μέρος αἰγυπτιακοί.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια μᾶς δίδει ἐν τῶν παραδοξοτέρων παραδειγμάτων τῶν ἐκ τῆς καταπτώσεως τῶν πόλεων ἐκτοπίσεων. Ἡ Ῥώμη κατέβη σχεδὸν ὁλόκληρος ἀπὸ τῶν ἑπτὰ λόφων εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἀρεως. Αἱ Συρακοῦσαι περιεκλείσθησαν εἰς τὴν νῆσον Ὀρτυγίαν· ὁ Ἀκράγας περιωρίσθη εἰς τὴν ἀκρόπολιν του· ἡ δὲ Ἀλεξάνδρεια ἐπαθὲ τι παραδοξότερον· κατέρυγεν ἐπὶ τοῦ ἑπτασταδίου, τοῦ προχώματος· δηλ. ἐκείνου τοῦ συνάπτοντος αὐτὴν μετὰ τῆς νήσου Φάρου καὶ ὅπερ ἐπλατύνθη μεγάλως ἐκ τῆς ἄμμου καὶ τῶν κατὰ τὴν βάσιν του σωρευθέντων συντριμμάτων· τοῦτο ὁμοιάζει ὀλίγον ὡς τὸ Χερσοῦργον νὰ μετετίθετο μίαν ἡμέραν ἐπὶ τοῦ προχώματος του.

Ἡ πόλις τῆς Ἀλεξανδρείας ἥτις εἰς πάντα καιρὸν ἦν στενὴ διὰ τὸ μῆκος τῆς εἶ μᾶλλον συνεστέλλετο βαθμυδὸν πάντοτε, καὶ ὁ μανδύας τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐσμικρύνετο κατὰ τάχος ὑπὲρ τὴν ἀκμὴν τοῦ ἀκινάκου τοῦ Σουλτάν Μεχμέτη, ὥστε ἡ Ἀραβικὴ πόλις κατήντησε τὸ τρίτον τῆς ἀρχαίας πόλεως, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὑπὸ τῆς ψαλίδος τῶν αἰώνων περικεκομμένου μανδύου ἀπέκοπη τελευταῖον τι ῥάκος, καὶ τὸ ῥάκος τοῦτο εἶναι ἡ Ὄθωμανικὴ πόλις, ἡ σημερινὴ Ἀλεξάνδρεια. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀλεξανδρείας ἔλαβε διαφόρους μεταβολὰς κατ' ἀναλογίαν τῆς μεταβολῆς τῆς ἐκτάσεώς της· κατὰ τὸν καιρὸν Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου περιεῖχε 300,000 κατοίκων ἐλευθέρων (1)· ὅπερ, ἂν ὑποτιθῇ ὅτι ἡ Ἀλεξάνδρεια περιεῖχεν ἰσαριθμούς δού-

λους ὡς αἱ Ἀθήναι, ἀποτελεῖ ἀριθμὸν 600,000 ἀτόμων (2) δηλαδή, ὅσος σχεδὸν ἦν ὁ πληθυσμὸς τῶν Παρισίων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος (3). Οἱ Ἰουδαῖοι κατεῖχον δύο τῶν πέντε ῥυμῶν εἰς ἃς ἦν διηρημένη ἡ πόλις· ἡλαττώθη δὲ ὀρμητικῶς ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅστις ἐτι ἐπὶ Γάλβαν εἶχε λάβη ἐπαισθητὴν μείωσιν (4)· ἐκπίπτων δὲ πάντοτε ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα, κατήντησεν εἰς 6,000 ψυχῶν, δηλ. εἰς τὸ ἑκατοστημόριον· σήμερον δὲ ἀνέβη πάλιν εἰς 600,000 ὅπερ ἐστὶ εἰς τὸ δεκαπλάσιον τοῦ προλαβόντος ἀριθμοῦ καὶ εἰς τὸ δεκατημόριον τοῦ ἀρχαίου· τῆς αὐξησεως ταύτης αὐτοῦργος εἶναι ὁ Μεχμέδ Ἀλῆς ὅστις ἠνέωξεν ἐκ νέου δι' ὀχέτου τὴν τῆς πόλεως μετὰ τοῦ ποταμοῦ κοινωνίαν· πρέπει νὰ σπεύσω νὰ ἐξυμνήσω τὸ εὐεργέτημα τοῦτο, ἐπειδὴ, ὡς λέγουσιν, ὀλίγας περιστάσεις θ' ἀπαντήσω εἰς τὸ ἔξης νὰ ἀνανεώσω τὸ τοιοῦτον εἶδος τοῦ ἐπαίνου.

Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἦν πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ, πόλις κατοικημένη καὶ φιλεργὸς ὡς αἱ ἡμέτεραι νεώτεραι πόλεις. » Εἶνε πόλις εὐδαίμων, λέγει ὁ Βεπίσκος, ὅπου οὐδεὶς διαίχεται ἐν ὀκνηρίᾳ· » τὰ ὑπουργεῖά της ἦσαν περίφημα· οἱ πεποικιλμένοι της τάπητες ὑπερέβαινον τοὺς τάπητας τῆς Βαβυλώνης, κατὰ τὸ μέσον τῆς πόλεως ὑπῆρχε τόπος καλούμενος ἀγυῖα ἢ συνοικία τῶν πλουσίων ὅπου ἐπωλοῦντο πάντα τὰ πρὸς τὴν ποικιλωτέραν πολυτέλειαν· ἦν δὲ ὁ τόπος οὗτος εἶδος ἀγορᾶς πολὺ βεβαίως πλουσιωτέρας τῆς ἐνεστώσης ἀγορᾶς τῆς Ἀλεξανδρείας· ἡ βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ αὕτη δραστηριότης ἦν ἴδιον μᾶλλον τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτήρος παρὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ, καθότι οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἦσαν πολὺ ὀλιγώτερον Αἰγύπτιοι παρὰ Ἕλληνες, ὡς ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐλαττωμάτων τῶν.

Οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἦσαν λαὸς κοῦφος, χλευαστικὸς καὶ σπενδονίζων ἀπαύστως σατύρας ἢ ὠδὰς κατὰ τῶν διοικούντων αὐτοὺς· ἔδωκαν ὀνόματα γελοῖα εἰς τοὺς πλείους τῶν Πτολεμαίων· ἔσκωψαν τὸν Βεσπασιανὸν ὅστις σκώπτῃς καὶ αὐτὸς ἀνείχετο τοὺς ἀπτεῖσμούς, ἔσκωψαν τὸν Καρακάλλον ὅστις ἐξεδιχῆθη διὰ σφαγῆς τρομερᾶς· εἰς μὲν τοὺς πολέμους μέτριοι στρατιῶται ἐξέχοντες εἰς τὰς μάχας τῶν ἀλεκτρονίων καὶ εἰς τὰ ἄσματα τῆς τραπέζης. Εὐμετάβλητοι, ἀνάγωγοι, πάντοτε ἑτοιμοὶ εἰς ταραχὰς καὶ στάσεις, οἱ στρατοῦντομενοι ὑπὸ τῶν πλῶν τοῦ σχολείου καὶ τοῦ ἱππόδρομου οἱ Ἀλεξανδρεῖς περιεῖχον ἐν ἑαυτοῖς παράδοxon σύγκραμα τῆς Ἀθηναϊκῆς ζωηρότητος καὶ τοῦ φιλοταράχου ἡθους τῶν Βυζαντινῶν· ὁ χαρακτήρ τῶν ἦν ὁ Ἑλληνικὸς χαρακτήρ μετὰ τινος βαρῆς τῆς σκοτεινῆς καὶ χολερικῆς κράσεως τῆς Αἰγυπτιακῆς φυλῆς· ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦν ἐν Ἀλεξαν-

[2] Εἰς τὰς Ἀθήνας· ὁ ἀριθμὸς τῶν δούλων πέρας ἡλικίας καὶ παντὸς γένους ἐξίσου ὡς ἑγγιστα τὸν ὀλίγον πληθυσμὸν τῶν ἐλευθέρων. Λετρώνας ἀπομνημ. Ἀκαδημ. 6 149.

[3] Κατὰ τὰ ἐπτὰ πρῶτα ἔτη τοῦ αἰῶνος τούτου ὁ πληθυσμὸς τῶν Παρισίων ἦτον 547,556· κατὰ δὲ τὰ 1842 ἀνέβη εἰς 912,038. Ὁράτιος καὶ μελέτη περὶ τῆς διοικήσεως τῆς πόλεως τῶν Παρισίων.

(4) Σχάρπιας, ἡ Αἴγυπτος ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου, σ. 45.

[1] Διοδ. Σικελ. βιβ. 17, § 2.

δρεία ἡ γλῶσσα τῶν δικαστηρίων, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν παπύρων καὶ ἡ ἐπίσημος γλῶσσα, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν· ἡ γλῶσσα αὕτη εὐρίσκεται ὡσαύτως μόνη ἐπὶ τῶν νομισμάτων, μέχρι τοῦ Διοκλητιανοῦ. Ὁ Φίλων ἀναφέρων λέξεις Ἑλληνικάς ἐν χρήτει εἰς Ἀλεξανδρείαν, λέγει ὅτι ἦσαν λέξεις τῆς ἐπιτοπίου γλώσσης. αἱ εὐροταὶ καὶ ἡ δημοσία λατρεία ἦσαν Ἑλληνικαί, ὡς τὰ ἀποδεικνύουσιν ἡ περιγραφή τῶν ἐσφύων τοῦ Ἀδώνιδος εἰς τὰς Συρακουσίας τοῦ Θεοκρίτου καὶ ἡ ἐπίσημος πομπὴ ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου περιγραφομένη μετὰ τοσαύτης λεπτομερείας ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου· πομπὴ ἀληθῶς Βακχικὴ ἐν ᾗ παρίστανται ὁ Διόνυσος, ἡ Σεμέλη, καὶ οἱ Σίληνοι καὶ καθ' ἣν οὐδεμία θεότης Αἰγυπτιακὴ παρέρχεται. Φαίνονται δὲ ἐν αὐτῇ (ἐνδείξεις χαρακτηριστικῆς), αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ᾧ ὁ Αἰγυπτιακὸς ἐνιαυτὸς εἶχε τρεῖς μόνον.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ Ἀλεξανδρεία ἦν λίαν Ἑλληνική, ἰκανῶς Ἰουδαϊκὴ, ὀλίγον Ῥωμαϊκὴ καὶ σχεδὸν οὐδὲν Αἰγυπτιακὴ· ἡ ἀλήθεια αὕτη φαίνεται ἐπαίσθητῶς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐν ᾗ μένει ὁρθὸς εἰς μόνον κίων, Ἑλληνικὸς κατ' ἐμὲ, καὶ οὗ οὐδὲν ἔλθοντες ἀλλαχόθεν καὶ κείμενοι ἐπὶ βάσεως Ἑλληνικῆς. Ἡ πόλις αὕτη εἶνε τετραμμένη πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἀντικρύζει τὸς Ἀθήνας καὶ τὸ Βυζάντιον, κίτται εἰς ὀλίγων μόνον ἡμερῶν ἀπόστασιν θαλάσσης ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, τῆς Σικελίας, τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, γειτνιάζει εἰς τὴν περσικὴν ἐκείνην ἐφ' ἣν ὑπερῆεν ἡ ὑπὸ τοῦ Πινδάρου ὑμνηθεῖσα Κυρήνη καὶ βλέπει σχεδὸν ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντός της τὴν κοιτίδα τοῦ Διὸς Κρήτην. ὅπερ ἐξέφραττα ἤδη περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ λαοῦ τὸ ἐπαναλαμβάνω περὶ πολλῶν περιφρήμων καταστημάτων, καθὼς τοῦ μουσείου καὶ τῆς βιβλιοθήκης· τὸ ἐπαναλαμβάνω περὶ τῆς φιλοσοφίας, τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπιστημῶν, τῶν τεχνῶν, τοῦ χριστιανισμοῦ, τῶν αἱρέσεων, καὶ λέγω ὅτι τὰ πάντα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἦσαν καθαρῶς Ἑλληνικά καὶ πολὺ ὀλιγώτερον Αἰγυπτιακά ἢ Ἀσιατικά ἀφ' ὅσον πολλὰκις ἐνομίσθη.

Ἀρχομαι ἀπὸ τοῦ μουσείου· εἶναι γνωστὸν τὸ παράδοξον τοῦτο κατάστημα ὅπερ κατέστη τὸ πρωτότυπον τῶν βιβλιοθηκῶν, καὶ ἦν πλέον ἢ ἀνάγκη· οἱ σοφοὶ τοῦ μουσείου συνήρχοντο οὐχὶ μόνον δ' ἀνεδράσεις, ἀλλὰ καθήμενοι εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν, διαγινόντες βίον κοινὸν εἰς μεγαλοπρεπὲς οἶκον καὶ ἐλευθεροὶ πάσης μερίμνης βιωτικῆς, ἐδύναντο νὰ ἀφοσιῶνται ολοκλήρως εἰς τὴν σπουδὴν τῶν γραμμάτων· τὸ κατάστημα τοῦτο εἶχεν ἀρχὴν Ἑλληνικήν. Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους ἔφερεν εἰς Ἀλεξανδρείαν μουσεῖον κατὰ μίμησιν τῶν τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Θεοφράστου, ἀλλὰ τὸ μουσεῖον τοῦτο ἦν οὐχὶ τοσοῦτον ἐλεύθερον ὑπὸ βασιλείᾳ ὅσον ἦν ὑπὸ δημοκρατίᾳ. οἱ σατυρισταὶ τοῦ καιροῦ τὸ ὠνόμασαν κλωβίον πλήρες σπανίων πτηνῶν. ἔμενον ὁμῶς εἰσέτι ἐν αὐτῷ ἱκανὸν Ἀθηναϊκὸν δημοκρατικὸν πνεῦμα ὥστε φιλόσοφος τις τοῦ μουσείου ἐδυνήθη νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτοκράτορα ὅτι ἡ δημοκρατία ἦν ἡ μόνη λογικὴ κυβέρνησις καὶ ὅτι ἡ μοναρχία ἦν ἐναντία τῆς

φύσεως· ἴσως βλέποντες τινὲς τὴν ἐν τῷ Σερραφίμ ἐγκατάλειπιν ἐξέλαβεν ὅτι ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ἦν καὶ ἡ ἐν τῷ μουσεῖῳ ἐνοίκησις· ἀλλ' αὕτη ἐξ ἐναντίας ἦν πάντοτε χάρις καὶ οὐδέποτε κατάθλιψις, καὶ τοῦτο μόνον εἶνε τὸ μόνον ὅπερ δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν ἐπιβροχὴν· δὲν δύναμαι νὰ ἐκταθῶ περισσότερο· δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ τὴν γνώμην τοῦ Κ. Μάττερ, συγγραφέως βαθύως πονήματος περὶ τῆς σχολῆς τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅτι ἰδέα συγχωνεύσεως μεταξὺ τῶν ἐπιστημῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ διοργανισμοῦ τῶν ἱερατικῶν σχολείων τῆς Αἰγύπτου (1) προήγαγε τὸ μουσεῖον· δὲν δύναμαι νὰ συμφωνήσω μετὰ τοῦ Κ. Οὐίλκινσον (2) ὅτι ὑπερῆεν ἡ παραμικρὰ σχέσις μεταξὺ τοῦ μουσείου τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῶν ἱερῶν σχολείων τῆς Ἡλιουπόλεως, οὐτε τὸ ἐιρημένον μουσεῖον ἐγένετο πατὴρ τὸ ἄστυλον τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐκείνης σοφίης ἥς τὰ ἔχνη εἰς πᾶν ἄλλο μέρος εὐρίσκονται ἐκτὸς ἐπὶ τῶν μνημείων· τὸ μουσεῖον ἦν κατάστημα Ἑλληνικὸν ὡς καὶ τὸ ὄνομά του· οἱ ἀρχιτοὶ τοῦ ἦσαν φιλόλογοι Ἕλληνες· σκοπὸς τῶν ἐργασιῶν τῶν ἦσαν τὰ Ἑλληνικά γράμματα καὶ ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία, καὶ οὐδὲν ἢ Αἰγυπτιακὸν ἢ ἱερατικὸν ἐφαίνετο εἰς τὸν διοργανισμὸν τοῦ μουσείου· ἀλλὰ τὸ μουσεῖον, λέγουσι τινές, διευθύνετο ὑπὸ ἱερέως καὶ ἦν ἐπομένως τὸ κατάστημα τοῦτο ὡς τὰ λοιπὰ σχολεῖα τῆς Αἰγύπτου· κατὰ πρώτην προσβλήν ἡ περίστασις οὕτη δύναται νὰ φαῖν ἀπορασιστικὴ, ἀλλὰ παρατηροῦντες προσεκτικώτερον, βλέπομεν ὅτι ὁ ἀνώτατος οὗτος ἱερεὺς τοῦ μουσείου ἦν ἐπὶ μὲν τῶν Ἑλλήνων βασιλέων Ἑλλήν, ἐπὶ δὲ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων Ῥωμαῖος, ἐκτὸς δὲ τούτου τίνα θεότητα ὑπερέτει; τὸν Ἀμμωνά, τὸν Θὺτ ἢ τὸν Ὀσιριν; οὐδαμῶς· ἀλλὰ ὡς ὁ Κ. Λετρήντος τὸ ἀπέδειξε, τοὺς θεοὺς Πτολεμαίους, δύναται λοιπὸν ἱερεὺς τοιαύτης λατρείας νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄλλο τι εἰμὴ ὡς ὑπάλληλος ἐνδεδυμένος χαρακτηριστὰ ἐπίσημον καὶ διωρισμένον εἰς τὴν διακόσμησιν τοῦ τόπου; ἡ προεδρία τοῦ ὑπαλλήλου τούτου δὲν ἐπέφερε κατ' οὐδὲνα τρόπον τὴν ἐπιβροχὴν τῆς παλαιᾶς θρησκείας καὶ τοῦ παλαιοῦ ἱερατείου τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ μουσείου· ἐκ τοῦναντίου τὸ μουσεῖον διεισδύθη πιστὸν εἰς τὴν ἀρχὴν του καὶ εἰς τὸ ὄνομά του, καὶ αἱ Ἀθηναῖοι μούσαι ἐφύλαξαν ἐν αὐτῷ μέχρι τέλους τὴν κυριότητά των (3).

Λέγει πρὸς τοῦτοισι ὁ Κ. Μάττερ ὅτι πνεῦμα συνδυασμοῦ μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Ἑλλάδος ἐκίνησε τὸν θεμελιωτὴν τῆς μεγάλης βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξανδρείας· κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον προέκειτο σκοπὸς συλλογῆς ἥτις νὰ περιλαμβάνῃ πάντα τὰ ἀπομνημονεύματα τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλοφυΐας, καὶ νὰ συνάπτῃ τοὺς κώδικας τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἰουδαίας

[1] Μάττερ, ἱστορ. τῆς Ἀλεξανδρινῆς σχολῆς. Β'. ἔκδοσις. Τ. Α'. σελ. 42.

[2] Modern Egypt and Thebes, T. I. σ. 133—134.

[3] Τὸ μουσεῖον ὑπερῆεν εἰσέτι ἐπὶ Θεοδωραίου. Θίων ὁ πατὴρ τοῦ περιφύμου καὶ εὐτυχχοῦς Ὑπατίου, ἦτον μέλος τοῦ μουσείου. — Φερβ. Βιβλ. Ἑλλ. '9. 169.

π.λ. αὐται αἱ μᾶλλον πομπώδεις παρὰ ἀκριβεῖς ἐκφράσεις φαίνεται νὰ ἐννοώσιν ὅτι οἱ Πτολεμαῖοι εἶχον συλλάβῃ τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ συνενώσωσιν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῶν μετὰ τῶν ἀριστοτελικῶν τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, τὰ γεννήματα τῆς Αἰγυπτιακῆς φιλολογίας καὶ τῶν ξένων φιλολογιῶν· ὁρῶν δὲ νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ὁ Κ. Μάττερ ἀπορρίπτει τὸς ὑπερβολὰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων καθ' οὓς Πτολεμαῖος ὁ Φιλᾶδελφος προσήλωσε τὸν νοῦν του ἐπὶ τῶν ἀξιολόγων συγγραμμάτων τῶν εὐρισκόμενων ὑπὸ τὴν κυριότητα τῶν Αἰθιοπῶν, τῶν Ἰνδῶν, τῶν Περσῶν, τῶν Βαβυλωνίων, τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Χαλδαίων, τῶν Φινίκων, τῶν Σύρων, π.λ. ἀπαντῶμεν δὲ καὶ ἐνταῦθα τὴν αὐτὴν ἀπάτην περὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἣν ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἠθέλησαν πάντοτε νὰ ἀποδείξωσι μᾶλλον Αἰγυπτιακὴν καὶ μᾶλλον Ἀσιατικὴν ἀπ' ὅτι ἦν πραγματικῶς· ὅσον τὸ κατ' ἐμέ, νομίζω ὅτι βιβλιοθήκη ἐρ' ἣ· πρῶτοντο ὁ Ζηνόδοτος καὶ ὁ Λυκόφρων περιεῖχον ὀλίγους παπύρους ἱερογλυφικὰς καὶ ἱερατικὰς, καὶ δὲν φαντάζομαι νὰ ὑπῆρχον πολὺ ἀριθμὸς τοιαῦτα συγγράμματα ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Καλλιμάχου· οὔτε πιστεύω ποτὲ ὅτι εὕρισκοντο ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ πολλὰ χειρόγραφα Ἰνδικὰ ἢ Περσικά ἢ πολλὰ ἀντίτυπα τοῦ σανκτικτικοῦ Ῥωμαύνα ἢ τοῦ Ὑάνα τοῦ Ζοροάστρου (1). Μεταξὺ τῶν ἱερῶν Ἀσιατικῶν βιβλίων τὰ τῶν Ἰουδαίων μόνον εὕρισκοντο ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, ὅχι ὡς κώδεξ συναφθεῖς ὑπὸ τῶν Πτολεμαίων μετὰ τῶν Αἰγυπτιακῶν κωδίκων, ἀλλὰ διότι ὑπῆρχον ἑκατὸν χιλιάδες Ἰουδαίων εἰς Ἀλεξανδρείαν.

Κατὰ τινὰ ἐπίσημα ἔγγραφα νεωστὶ δημοσιευθέντα (2), αἱ βιβλιοθήκαι τῆς Ἀλεξανδρείας περιεῖχον συγγράμματα μετακρηθέντα ἀπὸ πατρῶν τῶν δαλέκτων τοῦ κόσμου εἰς τὸ Ἑλληνικόν· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀμφίβολον, ὡς μὴ ὑπαρχούσης οὐδεμιᾶς ἀποδείξεως. Οἱ Ἀλεξανδρεῖς ὡς Ἕλληνες ὀλίγον ἐτίμων καὶ ὀλιγώτερον ἐπὶ ἐγνώριζον τὰς ξένας γλώσσας καὶ φιλολογίας, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ φιλολογικοὶ θεσσαυροὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἦσαν κυρίως Ἑλληνικοί· ἂν δὲ μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχε καὶ τι Ἀσιατικόν ἢ Αἰγυπτιακόν, δὲν εὕρισκετο βεβαίως εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῶν ἀνακτόρων ἀλλ' εἰς τὴν τοῦ Σεραπείου· ἐκεῖ, ὡς προείπον, ἐτώετο λείψανον τοῦ παλαιοῦ Αἰγυπτιακοῦ βίου, καὶ ἐκεῖ ὡταύτως ὑπειτέφρυσαν ἴσως μετὰ τῶν Ἀσιατικῶν δεισιδαιμονιῶν καὶ τινὰ βιβλία Ἀσιατικά. Εἰς τὴν βιβλιοθήκην ταύτην τοῦ Σεραπείου ὁ Τερτουλλιανὸς (3), ἀναφέρει κείμενον ἑβραϊκόν τῆς ἀγίας γραφῆς· πρέπει δὲ νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἡ Ἑβραϊκὴ ἢ γλώσσα ζῶσα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

Ἐπειδὴ ἀνέρεα δύο βιβλιοθήκας, πρέπει νὰ εἰπω καὶ τινὰς λέξεις περὶ τῆς διαβολῆς πυρκαϊᾶς τῆς ἀποδιδόμενης εἰς τὸν Ὀμέρην. Ὁ κόσμος ὅλος γνωρίζει τὴν παράδοσιν ἣτις κατέστησε τὸ ὄνομα τοῦ Ὀμέρου σύμβολον τοῦ φανησιασμοῦ καὶ τῆς βαρβαρότητος. Ἀλλὰ ὁ Ὀμέρης ἀπὸ εἰς διάστημα αἰῶνων ὑπέστη τὴν ὕβριν τῆς παρρησιακῆς ταύτης φήμης, ἐκρηγύθη σχεδὸν ἀνεύθυνος τῆς πυρπολήσεως τῶν βιβλίων τῆς Ἀλεξανδρείας· τοῦλάχιστον ἀνεκαλύφθησαν συνένοχοι προγενέστεροι ἐκείνου καὶ προξενήσαντες πολὺ μεγαλητέραν ζημίαν· οἱ συνένοχοι οὗτοι εἶναι ἐνδοκοὶ καὶ οὐδόλως ἄγριοι ἐχθροὶ τοῦ ἐξουγενισμοῦ· καλοῦνται δὲ Καῖσαρ καὶ χριστιανισμός.

Ὁ Καῖσαρ εἶναι ὁ πρῶτος ἐνοχος· ἐνοχος ὅμως ἀκούσιος, διότι πολιορκούμενος ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρεῶν εἰς τὸ μέρος τῶν ἀνακτόρων ἔπου ἦν ἡ μεγάλη βιβλιοθήκη, ἐνέβαλε πῦρ εἰς αὐτὸ, θέλων νὰ πυρπολήσῃ τὸν Αἰγυπτιακὸν στίλον καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ κατεχομένας οἰκίας· διὸ καὶ κούφως πως εἶπον τινὲς ὅτι μετὰ τὸν Καῖσαρα οὐδὲν εὔρεν ὁ Ὀμέρης νὰ πυρπολήσῃ· ὅπερ δὲν εἶνε κατ' ἀκριβεῖαν ἀληθές· ἐπειδὴ γνωρίζομεν ὅτι ὑπῆρχαν πολλὰ συλλογαὶ μορφωθεῖσαι πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς πρώτης, καὶ ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἐδωρήσατο τῇ Κλεοπάτρᾳ τὴν βιβλιοθήκην τῆς Περγαμου, τὴν ἐνάμιλλον τῆς Ἀλεξανδρείας, συγκεκμημένην δὲ ἐκ διακοσίων χιλιάδων τόμων. Αἱ διακοσμία αὐταὶ χιλιάδες τῶν τόμων φαίνεται ὅτι κατετελέσθησαν εἰς τὸ Σεραπείον, εἰς τὴν βιβλιοθήκην ἐκείνην τὴν θυγατέρα, ὡς εἰέγετο, τῆς μητρὸς βιβλιοθήκης, καὶ ἣτις περιεῖχε μέχρι ἑπτακοσίων χιλιάδων τόμων. Ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα αὕτη ἐπὶ πρῶτο νὰ ἐξαφανισθῇ ὑπὸ χειρῶν ἄλλων παρὰ τὰς Ὀθωμανικὰς· προσβλήθηται δις ὑπὸ πυρκαϊᾶς ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου καὶ ἐπὶ Καμμάδου, δύσκολον εἶναι νὰ ἡδυνήθησαν νὰ ἐπιζητήσωσιν εἰς τὴν προσβολὴν τὴν ἐπὶ Θεοδοσίου γενομένην ὑπὸ τῶν χριστιανῶν κατὰ τοῦ Σεραπείου. Τὰ ἐντὸς τοῦ οἰκοδομήματος τούτου ἐπιστενωσευμένα βιβλία ἔπειτα, ἂν ὅχι ὅλα, τοῦλάχιστον πολὺ μέρος αὐτῶν νὰ ἐξτρανίσθῃ ἐκ τοῦ ζήλου τοῦ καθωπλισμένου κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐναντίον παντὸς τοῦ ἐνθυμίζοντος τὴν εἰδωλολατρείαν· ἰδοὺ λοιπὸν αἱ δύο μεγάλαι συλλογαὶ τῶν βιβλίων σχεδὸν ἐξαρνήθηται, ἡ τοῦλάχιστον διασπαρῆσαι πρὸ τῆς ἀρίξεως τοῦ Ὀμέρου. ἀπ' ἐναντίας τῶν ἀναντιρρήτων αὐτῶν περιστάσεων ὁ Κ. Μάττερ ἀποφαινεται ἐπισήμως ὅτι ἡ ὑπαρξὶς καὶ ἡ πυρπολήσις μιᾶς βιβλιοθήκης εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Ὀμέρου εἶναι συμβεβηκὸς ὅπερ πρέπει νὰ λάβῃ καὶ πάλιν τὸν τόπον τοῦ εἰς τὴν ἱστορίαν, εἰς τοὺς λόγους τούτους ἐπιτρέπεται νὰ ἰδωμεν διαμαρτύρησιν ἐναντίον γνώμης ἣν ὁ ΙΗ'. αἰὼν ἐξέφρασε, φαίνεται, χαριζόμενος. Ὁ Γίββων καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς τῆς αὐτῆς ἐποχῆς ἐνδέχεται νὰ ἐχάρησαν ὅπως οὖν βλέποντες τὴν περιφημοτέραν βάρβαρον πράξιν τῆς ἱστορίας μεταφερθεῖσαν ἀπὸ Ὀθωμανῶν εἰς χριστιανούς, ἀπὸ καλίου εἰς ἐπίσκοπον· ἡμεῖς δὲ χωρὶς παντελῶς νὰ ἡμεθα τῆς αὐτῆς γνώμης δυνάμεθα νὰ ἀντιταχθώ-

(1) Οἱ χρησιμοὶ τῆς Ζοροάστρου ἀντρίφονται μεταξὺ τῶν Ἀσιατικῶν βιβλίων τῶν εὕρισκόμενων εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀλλὰ τοῦτο τοσούτον ἦν σύγγραμμα τοῦ Ζοροάστρου ὅσον καὶ οἱ ὁριστικοὶ ὕμνοι τοῦ Ὀρέως ἢ τὰ χρυσὰ ἔπη τοῦ Πυθαγόρου· γνωρίζομεν, χάρις εἰς τὸν Ἀνικετὴ καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸν Κ. Βυρσὺν, ὅτι τὰ βιβλία τοῦ Ζοροάστρου περιέχουσι τυπικὸν καὶ οὐχὶ χρησιμοῦς.

(2) Τεμμάχιον Ἑλληνικὸν ἐκδοθέν ὑπὸ τοῦ Κ. Κράμπερ καὶ σχολίων λατινικῶν τοῦ ΙΕ. αἰῶνος δημοσιευθὲν ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Κυρίου Οὐάινου.

(3) Ἐκδοσ. τοῦ Ἀββᾶ Μίγγον, τ. Ι' σ. 55.

μεν εἰς τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο τῆς ἀντενεργείας ὅπερ φέρει τὸν **Κ. Μάττερ** εἰς τὸ νὰ καταπολεμῇ σήμερον, τὸν Γιββωνα καὶ ἄλλους συγγραφεῖς κινουμένους, ὡς λέγει, ὑπ' ἄλλου πνεύματος. Ἐνδιδόντες εἰς τὴν γνώμην τοῦ **Κ. Μάττερ**, ὅτι ἐπειδὴ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Σεραπίου ὑπῆρχον εἰσέτι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ φιλόλογοι καὶ φιλόσοφοι, εἶνε ἐπόμενον νὰ ὑπῆρχον καὶ βιβλία, ἐπιμένομεν πάντοτε εἰς τὴν ἱστορικὴν περίστασιν ὅτι αἱ δύο μεγάλαι συλλογαὶ εἶχον ἐξαφανισθῇ πρὶν τῆς ἐλευσεως τοῦ Ὁμήρου, ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, ἡ δὲ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν, καὶ ὅτι μεγάλη πυρκαϊὰ ὡς ἡ ὑπὸ τῆς παραδόσεως ἀποδιδομένη τῷ Ἀραβὶ καλίφῃ εἶχε καταντήσῃ ἀδύνατος· ἕκαστος πρέπει νὰ κρίνεται κατὰ τὰ ἔργα του· ἃς ἤμεθα δίκαιοι· πρὸς πάντας, εἰ καὶ πρὸς τὸν Ὁμέρην αὐτόν· ἃς μὴν ἔχωμεν θρησκομανίαν οὔτε κατὰ τῆς θρησκομανίας αὐτῆς· ἡ φιλοσοφία εἶχε καὶ αὐτὴ τὴν μανίαν τῆς κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα· τοῦ δὲ παρόντος ἡ δόξα ἔπρεπε νὰ συνίσταται εἰς τὸ νὰ μὴν ἔχη καμμίαν.

Ἡ Ἀλεξανδρινὴ φιλολογία ἦν ὅλως Ἑλληνικὴ περιστρεφομένη πάντοτε εἰς τὸν αὐτὸν κύκλον, πότε μὲν πολυμαθοῦς ἀναγεννήσεως, πότε δὲ μικρολόγου ἐπικρίσεως τῶν μεγάλων συγγραφέων τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἰδιαιτέρος καὶ χαρακτηριστικὸς αὐτῆς τρόπος τοῦ γράφειν οὐδὲν εἶχεν Ἀσιατικόν, εἰμὴ μόνον τὸ ἐγ κῶδες ὕψος τῶν Λυκοφρόνων καὶ τῶν Κλαυδιανῶν (1), ἐλάττωμα φυτικόν τῆς ἐκ τῆς πτώσεως προερχομένης ἀπειροκαλίας· τὰ εἶδη δὲ καθ' ἃ ἡ φιλολογία αὕτη διαπρέπει, ὡς τὸ ἐπίγραμμα, τὸ εἰδύλλιον καὶ τὸ ἐλεγείον, εἶναι ὅλως Ἑλληνικά· Ἐπὶ τοῦ θεάτρου τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπήγγελλον τὰ διηγήματα τοῦ Ἡρόδοτου καὶ τὰς ῥαψωδίας τοῦ Ὁμήρου. Ἡ Ἀλεξανδρινὴ φιλολογία συνδέεται μετὰ τοῦ Ὁμήρου διὰ τῶν ποιητῶν καὶ τῶν ἐπικριτῶν τῆς· τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐπιχειροῦσιν ἐξακολούθησιν αὐτοῦ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον τῶν, ὡς ὁ Κόλουθος, καὶ ὁ Τριφιόδωρος, καὶ οἱ λεγόμενοι Ὀμηρικοὶ συνθέτουσι κέντρωας καὶ παρωδίας τοῦ ποιητοῦ οὐ φέρουσιν ἐπισήμως τὸ ὄνομα· ἄλλοι γράφουσιν τὴν Ὀδύσειαν χωρὶς νὰ μεταχειρισθῶσι τὸ στοιχεῖόν τ. καὶ ἄλλοι ἀποκόπτουσιν ἀπ' ἐκάστης ῥαψωδίας τῆς Ἰλιάδος ἐν τῶν εἰκοσιτεσσάρων στοιχείων τοῦ ἀλφαβήτου· τὸ δὲ μέγα ἔργον τῶν σοβαρωτέρων εἶναι νὰ ἀναθεωρῶσι τὸ κείμενον τοῦ Ὁμήρου· καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην καταγίνονται καὶ οἱ Βασιλεῖς· οἱ ἴδιοι (2). Ὁ Ἀρίσταρχος εἶναι ὁ ἀληθὴς παρστάτης τῆς φιλολογίας ταύτης· εἰς πάντα δὲ ταῦτα οὐ δὲν Αἰγυπτιακόν, Ὁ Ἰβὶς τοῦ Καλλιμάχου ἦν οὐ χι ἄσπρα διὰ τὸ ἱερὸν πτηνόν, ἀλλὰ σάτυρα δι' ἣς ἐμυκτήρῃς τοῦς αὐτοζήλους του. Ὁ Δυπίσιος κιν

νούμενος μόνον ὑπὸ τοῦ μεγάλου βαθμοῦ τῆς ἀσεβοῦς εὐπιστίας του, ἐδυνήθη νὰ φαντασθῇ ὅτι ἀναῦρεν εἰς τὰ Διονυσιακὰ τοῦ Νόνου λείψανα ἱεροῦ συγγράμματος περὶ τῶν ἡμερολογίων, συντεθὲν 1,600 ἔτη πρὶν τοῦ Ὁμήρου. Ὁ Νόνος οὐδὲν ἐδανείσθη παρὰ τῶν ἁγιασθηρίων τῆς Αἰγύπτου, ἀλλ' ὡς ἀληθὴς Ἀλεξανδρεὺς γράφων εἰς πόλιν ὅπου ἡ ἀττρονομία ἀσκουμένη μετ' ἐπιφανείας ὑπὸ τῶν σοφῶν, ἦν ἐν πολλῇ χρήσει μετὰ τῶν πεπαιδευμένων, ὅπου εἰ ἐπὶ πρῶτιστοι ποιηταὶ ἀπετέλουν μίαν πληθιάδα, ὅπου οἱ κομψότεροι μετεμόρφωνον εἰς ἀστερισμὸν τὴν κόμην τῆς βασιλείας Βερενίκης, διὰ σχολαστικῆς ὁλως καὶ ὁλως νεοφανοῦς ἀξιώσεως εἰς τὴν ἐπιστήμην εἰσῆγαγε τὴν ἀττρονομίαν εἰς τὴν μυθολογίαν, περὶ δὲ τοῦ ὅτι ἐμιμήθη ἀρχαῖον Αἰγυπτιακὸν πῆγμα ἀμφιβάλλεται πολὺ ἂν ποιήματα, τοῦλάχιστον ὁπωσοῦν ἐκτεταμένα ὑπῆρξαν ποτὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν Αἴγυπτον. Δίων ὁ Χρυσόστομος λέγει ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι δὲν εἶχον στίχους· καὶ τοῦτο μὲν εἶναι πιθανῶς ὑπερβολή, διότι ἐπὶ τῶν μνημείων παρίστανται ἱερεῖς ᾄδοντες καὶ ἔχοντες προσώδον· εἶδος κινύρας εὐθεΐσης ἐντὸς τῶν τάφων, καὶ ὁ Ἀμφολλίων ἀνεγνώσκειν πεποιημένον πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ μόχθου τῶν βῶν τῶν πατούντων τὸν σίτον. ἀλλὰ μακρὰν ἀπέχουσι ποιήματα τινὰ θρησκευτικὰ ἢ δημοτικὰ τῶν μεγάλων ποιημάτων οἷα ἐδύνατο νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ μιμηθῇ ὁ Νόνος· οὐδὲν ὁμοιάζον τὰ τοιαῦτα μεγάλα ποιήματα ἐφάνη μέχρι τοῦδε οὔτε ἐπὶ τῶν τειχῶν τῶν ναῶν, οὔτε ἐπὶ τῶν ἱερογλυφοσκεπῶν παύρων. Φαίνεται ὅτι αἱ ἐπιγραφαὶ καὶ τὰ τυπικὰ μετ' ἀναπτύξεων ἐκτεταμένων ἔλαβον παρ' αὐτῶ τῶν εἰς τὰ μνημεῖα καὶ τοὺς ἱερεῖς παραδεδομένῳ λαῶ τὸν τόπον τῆς παρ' ἄλλοις ἔθνεσιν ἡρωϊκῆς ἢ θρησκευτικῆς ἐποποιίας.

Ἡ Ἀλεξανδρινὴ ἄρα φιλολογία δὲν ἀνήκει εἰς ἕνα τόπον ἀλλ' εἰς μίαν ἐποχὴν· μετὰ τῶν μᾶλλον τιμῶντων αὐτὴν ἀνδρῶν ἀριθμοῦνται ἀμφοῖν ξένοι, ὁ Σκελὸς Θεόκριτος, π. χ. ὁ Κῶος Φιλῆτας, ὁ Κολοφώνιος Ἐρμοσιάνης κτλ. Τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν οὐδὲ ἦλθον ποτὲ εἰς Ἀλεξανδρείαν, καθὼς ὁ Εὐφορίων ὅστις γεννηθεὶς εἰς Χαλκίδα, ἐξῆλθεν εἰς Σελεύκειαν καὶ ἀπέθανεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ ὅστις ὁμῶς μετῴχεται μετὰ τῶν Ἀλεξανδρινῶν ποιητῶν, ὡς καὶ ὁ Ῥίανθος καὶ ὁ Παρθένιος· οὗς ὁ Τιβέριος ἐτίμα ἐπίτης· μετὰ τοῦ Εὐφορίωνος εἰς τὰς φιλογολικὰς προτιμήσεις καὶ τὰς ποιητικὰς μιμήσεις του. Ἡ Ἀλεξανδρινὴ φιλολογία οὐδὲν ἔχει ἐπομένως Αἰγύπτιον, καὶ μόλις ὑποφαίνεται ἐν αὐτῇ ἡ γειννίασις τῆς Ἀσίας· ἔχει ὁμῶς τὸν χαρακτῆρα τῆς ἡλικίας τῆς καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν γεγραμμένων φιλογολικῶν γραῖα, τελαρέστος καὶ σχολαστικὴ ἔχει τὴν ἐπιτήδευσιν ἀντὶ τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τὴν θεωρίαν τῆς τέχνης ἀντὶ τῆς μεγαλοφυΐας τῆς τέχνης.

Ingenio quamvis non valet, atre valet.

ὅπερ ὁ Ὀβίδιος εἶπε τραχέως περὶ τοῦ Καλλιμάχου λέγων καὶ ἐγὼ περὶ αὐτῆς ἱσως ἐπίσης τραχέως. Ὡς συμβαίνει εἰς τὰς νοθευθεῖσας φιλογολίας, παρὰ τὴν ἐπιτήδευσιν εὐρίσκεται πολλάκις καὶ ἡ ἀμέλεια,

(1) Ὁ Κλαυδιανὸς ἴσως εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν, ἔγραψε κατ' ἀρχὰς Ἑλληνιστῇ, καὶ πῆλπει νὰ συγκαταριθμηθῇ μετὰ τῶν Ἀλεξανδρινῶν ποιητῶν.

(2) Ἡτολεμαῖος ὁ Φύσκων ὁ ὀνομαζόμενος ἐπίσης καὶ Φιλολόγος· δὲ Ἀρίσταρχ. παρὰ τοῦ Κ. Ἐγερ. εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τῆς 1 Φεβρουαρίου 1846.

ὁ Πλωτῖνος, ὡς λέγει ὁ Πορφύριος, ποτὲ δὲν ἀνεγίνωσκεν ἑπὲρ ἔγραψεν· ὅποια διαφορὰ μεταξύ τῆς ἀτέχνου ταύτης αὐτοσχεδιάσεως καὶ τῆς ἐκλεκτῆς συγγραφῆς, τοῦ ἐπιτηδείου ἀττικισμοῦ τοῦ ὕφους τοῦ Πλάτωνος! εἶναι γνωστὸν ὅτι ὑπέρμετρος γονιμότης εἶνε καὶ αὐτὴ σημεῖον πτώσεως· ὁ Καλλιμάχος ἔγραψεν ὀκτακῶσια συγγράμματα, καὶ ὁ σιδηρόσπ. λαγνος Δίδυμος ἐξ ἑξακῶν τῶν· πρέπει νὰ ἀπελπισθῶσιν αἱ σύγχρονοι ἡμῶν γονιμότητες.

Ἡ ῥητορικὴ, περὶ ἧς εἶναι καιρὸς νὰ ὁμιλήσωμεν, θριαμβεῖ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ἀπαντᾷται πανταχοῦ εἰς βαθμὴν ὥστε ῥήτωρ Ἕλληνας ὁ Θεόδοτος παρρησιάζει εἰς τὸν Καίσαρα τὴν κεφαλὴν τοῦ Πομπηίου. Τί δὲ Ἑλληνικώτερον τῆς ῥητορικῆς ἢ τὴν Αὔγουστιον; ὅσον παρατηρῶ τὴν Ἀλεξανδρινὴν φιλολογίαν, τοσοῦτον βλέπω ἐν αὐτῇ τὸ σημεῖον τῆς ἡλικίας καὶ οὐχὶ τὸν τύπον τοῦ τόπου. Ἡ Ἀλεξανδρεὶα δὲν εἶναι ἡ πατρίς ἀλλὰ ἡ χρονολογία τῆς φιλολογίας ταύτης· τὸ πολὺ ἐκεῖνος ὁ κατ' ἐξοχὴν πένθιμος τόπος, ὁ τόπος ὅπου ἡ εἰκὼν τοῦ θανάτου παρίστατο πανταχοῦ, καὶ μέχρι τῶν συμποσίων αὐτῶν ἐδύνατο νὰ ἐνεργῇ ἐπὶ τῆς φαντασίας τῶν ποιητῶν, ἐμπνέων εἰς τὸν Χερέμωναν στίχους πρὸς ἐπαινον τοῦ θανάτου ὃν κατεγέλα ὁ Μαρτιάλης.

Ἡ Ἀλεξανδρινὴ τέχνη ἐπεταὶ νὰ ἐδοξίμασε μάλλον ἢ ἡ φιλολογία τὴν ἐπιρροὴν τῆς Αἰγύπτου· ἡ Αἰγυπτιακὴ φιλολογία, ἂν δύναται νὰ ὀνομασθῇ οὕτως, ἦν περικεκαλυμμένη ὑπὸ τῶν μυστηρίων τῆς γραφῆς τῆς· ἡ δὲ τέχνη ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς γλῶσσαν ἢ οἱ πάντες ἐδύναντο νὰ ἐννοήσωσι καὶ νὰ ἐπαναλάβωσιν.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἀρχιτεκτονικὴ, ἐφάμιλλος καὶ οὕτως εἰπεῖν ἱερότυπος τῶν κολοσσίων διαστάσεων τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἤειρε τὸν φάρον καὶ τὴν στήλην τῆς Ἀλεξανδρείας· ἡ ὑπέρογκος καὶ τοσοῦτον παραδόξως κεκοσμημένη ἄμαξα ἡ κομίσασα εἰς τὴν πόλιν ταύτην τὸ σῶμα τοῦ Ἀλεξάνδρου, παρίστα διὰ τοῦ ἐκτάκτου καθωραϊσμοῦ τῆς φαντασίας μεγαλοπρεπῆ τῆς Ἀσιατικῆς ἀρχιτεκτονικῆς· ὅποια καὶ ἂν ἦ ἡ ἀλήθεια ἐφ' ἧς θεμελιούται ἡ τεράστιος διήγησις ἀνδριάντος τινὸς τῆς Ἀρσινόης περιστριζομένου ὑπὸ μαγνητῶν, πρέπει πάντοτε νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὑπῆρξεν ἀλλόκοτος τις ἐπιχειρήσις εἰς ἣν ὁ πόθος τοῦ καινοφανοῦς καὶ τοῦ παραδόξου ἐκίνησε τὴν Ἑλληνικὴν γλυπτικὴν νὰ ἀντιταχθῇ πρὸς τὰ ξένα θαυμάσια τῆς ἐπιχωρίου γλυπτικῆς· ὅσον δὲ περὶ τῆς ζωγραφικῆς, αἱ οἱ Αἰγύπτιοι ἱερογραμματεῖς ἐχάραν, κατὰ τὸν καιρὸν τῶν Πτολεμαίων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐπὶ τῶν τειχῶν τῶν ναῶν (1) πίνακας συντεθειμένους ἐξ ἱερογλύφων καὶ συμβόλων κατὰ τὴν παράδοσιν, αἱ εἰκόνες αὐταὶ ὁμοιάζον κατὰ πολὺ τὰ ἥδη πεπαλαιωμένα δοκίμια τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς ἧτις ὅμως τοσοῦτον εἶχε τελειοποιηθῇ

κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὥστε δὲν ἐπαθῶμεν νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ σημεῖον ἀφ' οὗ ἀνεχώρησε διὰ μιμήσεως τρόπου ζωγραφίας ὁμοιάζοντος τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς καὶ ἐν αὐτῇ ἔως ἐνέπνευσεν ἡ ἱερατικὴ ζωγραφικὴ ἐμμεῖν εἰς τοὺς ναοὺς· ἀλλ' οἱ Πτολεμαῖοι οὕτινες ἐξηκολούθουν βεβαίως νὰ παρίστανται εἰς αὐτοὺς ὡς καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον λατρευόμενοι πρὸ τοῦ Ἀμμωνος ἢ τοῦ Ὀσίριδος, περιεκυκλώθησαν ὑπὸ ζωγράφων Ἑλλήνων. Πτολεμαῖος ὁ Σωτὴρ δὲν φαίνεται νὰ εἶχεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Αἰγυπτίου τεχνίτας· ἔφερεν ὅμως τὸν Ἀπελλὴν ἐν ἐκκληροδότῃ εἰς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος· ὁ τεχνίτης οὗτος κατὰ τὸ διάστημα τῆς διατριβῆς τοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Αἰγύπτου μετεχειρίσθη τὴν τέχνην τοῦ εἰς τὸ νὰ καταμηνύσῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς συκοφάντας του, καὶ ἔγραψεν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὴν ἀλληγορικὴν ἐκείνην εἰκὼνα τῆς Συκοφαντίας κυρούσης τὸ θυμὸν τῆς πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Ἀμαθείας καὶ ἀκολουθουμένης ὑπὸ τῆς Μεταμελείας, εἰκὼνα ἣν ὁ Ραφαὴλ ἀνεκαίνισε, κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν ἀρχαίων, εἰς ἱχνογραφίαν εὐρισκομένην ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῶν Παρισίων (Louvre).

Πτολεμαῖος ὁ Φιλάделφος ἐπίσης φίλος τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς διὰ συνθήκης μετὰ τοῦ Ἀράτου ἐλάμβανε διὰ τὰς στοὰς τοῦ πολλὰ ἀριστουργήματα τῆς σχολῆς τῆς Σικυῶνος, μιᾶς τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ περιφημοτέρων τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Υἱὸς τοῦ Νικίου, ὁ ὕμνηθεις ὑπὸ τοῦ Μαρσιᾶλ ἐπανεφέρθη ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας· ὥστε ἀποδεικνύεται ὅτι τὰ ἀριστουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς συνελέγοντο μετὰ σπουδῆς εἰς ταύτην τὴν πόλιν ἧτις, ὡς εἶπεν ὁ Σαῖν-Μαρτίνος ἦν οὐχὶ πόλις Αἰγυπτιακὴ, ἀλλὰ πόλις Ἑλληνικὴ ἐν Αἰγύπτῳ.

Ἡ ἐπιρροὴ ἐκείνων τῶν μυστηριωδῶν γνώσεων, ἐκείνων τῶν βαθέων δογμάτων τῶν ἀποδιδωμένων εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐμεγαλοποιήθη πρὸ πάντων ὑπὲρ τὸ μέτρον εἰς πᾶν τὸ ἀναγόμενον εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν φιλοσοφίαν τῆς Ἀλεξανδρείας· δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς προκατελημμένος κατὰ τῆς Αἰγύπτου, ἂν καταπολεμῶ τὰς συστηματικὰς καὶ κατὰ παράδοσιν ὑπερβολὰς αἵτινες προταθεῖσαι πρὸ πολλοῦ καὶ ἐπανάλαμθανόμεναι ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα, κατήντησαν συνήθειαι εἰς τὴν γνώμην τοῦ κοινοῦ μέχρι τοῦ βασιλεῦς τοῦ καθιεροῦντος τὴν πρόληψιν· τοῦλάχιστον οὐδεὶς δύναται νὰ με κατηγορήσῃ ὡς πᾶσχοντα τὴν τόσον κοινὴν μανίαν ὑπὸ τῆς ὁποίας κινούμενοι τινὲς συγγραφεῖς μεγαλοποιοῦσι τὴν σπουδαιότητα τοῦ ὑπερασπιζομένου ὑπ' αὐτῶν ἀντικειμένου· σπουδαίων τὰ ἱερογλυφικὰ καὶ τὰ μνημεῖα δύναται σήμερον καθεὶς νὰ ἀρχίσῃ νὰ ἐννοῇ ὅτι διαμαρτύρομαι ἐναντίον τοῦ ἀμέτρου Αἰγυπτιασμοῦ, μέχρι τοῦδε τοῦτο ἦν ἀδύνατον, ἀπένεμον πολὺ εἰς τὴν Αἴγυπτον, διότι τὴν ἐγνώριζον ὀλίγον. ἀλλ' ἤδη γνωρίζοντες ἱκανῶς τί ἦν, δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τί οὐκ ἦν. εἶνε καιρὸς νὰ δώσωμεν αὐτῇ τὴν ἀληθὴν θέσιν τῆς εἰς τὴν ἱστορίαν πῆ· ἀνθρωπότητος, καὶ ἡ θέσις αὕτη θὰ μείνῃ βεβαίως μεγάλη ἀρκούσιν εἰς τὴν παλαιὰν Αἴγυπτον ἢ

[1] Οὐδὲ ἱχνοὶ αὐτῶν εὐρήθη· οἱ αἱ δὲ γνωστὸν ὅτι τὰ ἱερογλυφικά, καὶ μετὰ αὐτῶν τὰ σημεῖα τῆς ζωῆς ἐχαραττόντο ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τειχῶν τοῦ Σαραπίου.

θρησκεία της, αἱ τέχναι της, τὰ καταστήματά της, ὅλος ὁ τότεν ἀρχαῖος καὶ τότεν περίεργος πολιτισμός της ὁ γεγραμμένος ἔτι καὶ ἐπὶ τῶν μνημείων της, χωρὶς νὰ ᾔηται ἀνάγκη νὰ αποδώσωμεν εἰς αὐτὴν τὰς Ἀλεξανδρινὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν Ἀλεξανδρινὴν φιλοσοφίαν τὰς ἐξαιρέτως καὶ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς Ἑλληνικάς, καθὼς καὶ αὕτη ἡ ἰδίᾳ Ἀλεξάνδρεια τὴν ἀλήθειαν ταύτην συναισθάνεται ζωηρῶς ὁ βλέπων τὴν πόλιν ταύτην κεχωρισμένην ἀπὸ τοῦ λοιποῦ τῆς Αἰγύπτου καὶ μόνον τεχνητῶς συναπτομένην μετ' αὐτῆς τετραμμένην δὲ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἣν φαίνεται ὡς νὰ καλῇ τὰ πράγματα, ὡς μετ' ὀλίγον θὰ ἴδωμεν, ἐπικυροῦσι πληρέστατα τὴν ὑπὸ τῶν τόπων προσγινομένην ἐντύπωσιν.

Ἐξοχος δόξα θὰ ᾔη διὰ τὰ ἀρχαῖα Αἰγυπτιακὰ δόγματα ἂν εἶχον ἐμπνεύσῃ αὐτὰ τὴν Ἀλεξανδρινὴν μάθησιν, διότι πασίγνωστον εἶναι σήμερον ὅτι αἱ ἐπιστήμαι, κατὰ τὴν νεωτέραν σημασίαν πῆς λέξεως, δηλαδή αἱ ἐπιστήμαι τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς πείρας κατὰγονται ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας. αἱ γεωγραφικαί, μαθηματικαί, ἀστρονομικαί καὶ ἱατρικαί γνώσεις προώδευσαν εἰς βαθμὸν ἀγνωστον μέχρι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς· νέαν κίνησιν ἔλαβον αἱ ἐπιστήμαι αὗται εἰς ταύτην τὴν πόλιν ἥτις διὰ τοῦ βιομηχανικοῦ, ἐμπορικοῦ, πεπαιδευμένου καὶ ἐκλεκτικοῦ πνεύματός της εἶναι σχεδὸν πόλις ἐκ τῶν νεωτέρων, πόλις τοῦ 16' καὶ κατὰ τι τοῦ 19' αἰῶνος. ὅσοι δὲν ἐγνώριζον ὁποία ᾔη ἡ βᾶσις τῆς Αἰγυπτιακῆς κοινωνίας, καὶ ἐκυριεύοντο ὑπὸ δοξασίων ἐσφαλμένων μεταδοθεισῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ διαϊπνιζουσῶν τὴν ἀπάτην ἣν φυσικὸν καὶ ἀποδίδωσιν εἰς τὴν Αἴγυπτον μέγα μέρος τῶν Ἀλεξανδρινῶν ἰδεῶν καὶ γνώσεων· ἀλλὰ ἡ σπουδὴ τῶν μνημείων τῶν διερμηνευθέντων διὰ τῆς βοήθειας τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Χαμπολλίωνος ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ ἀποφανθῶμεν περὶ τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ τῆς Αἰγύπτου καὶ ἀρκεῖ διὰ νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ Αἴγυπτος ᾔη σχεδὸν ὁλοκλήρως ξένη εἰς τὰς γνώσεις ταύτας, καὶ οὔτε εἶχε ποσὴς τὰς ιδέας ἃς ἠθέλησαν νὰ ἀναβιβάσουν μέχρι ἐκείνης· ἡ Ἀλεξανδρινὴ ἀνάπτυξις πρέπει νὰ θεωρῇται τοῦ λοιποῦ ὡς γέννημα ἐπιτόκιον τῆς Ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας κινήσεως ἰσως ὑπὸ τῆς συγκεχυμένης ιδέας μυστηριώδους τινὸς δόγματος καὶ φωτισθείσης ὑπὸ τινῶν ἀκτίνων ἐπιστήμης ἣν συστέλλομεν μὲν μεγάλως ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἀρνηθῶμεν ὅλως διόλου.

(Ἀκολουθεῖ.)

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΙΩΣΗΦ ΡΕΓΑΛΛΗΣ.

Ὁ περίφημος αὐτοσχεδίαστος Ῥεγάλλης, ἀφοῦ ἐπὶ δεκαετίαν ἐπέπλησε θαυμασμοῦ τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Εὐρώπης, ἐσπευσε τὰ βήματά του πρὸς τὴν Ἀνατολήν, ἐπισκεψάμενος νέας ἐμπνεύσεις εἰς τὰ παρθενικά κάλλη τοῦ κλίματος ἐκείνου. Περιφέρων τὴν δόξαν τοῦ ἀπὸ τὴν ἐκατόμυλον πόλιν, καὶ ἀπὸ τὰς πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου, εἰς τὴν Προποντίδα καὶ

εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Μέλτορος, ἤλθε· καὶ εἰς τὴν Πόλιν τῆς Παλλάδος νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ὄνειρον τῶν παιδικῶν χρόνων, νὰ ἀπαρθῇ καὶ νὰ θαυμάσῃ τὴν Παρθενῶνα.

Μίαν ἐσπέραν τοῦ Ἰουνίου ἠνοίγετο, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Ἀγγλίας, ἀκαδημία αὐτοσχεδίου ποιήσεως. Ἦτον ἤδη νύξ καὶ σπείδων ἀνυπόμονος τὸ βῆμα εἰσέρχονται πρῶτος εἰς τὴν προετοιμασθεῖσαν αἴθουσαν, καὶ ἀπαριθμῶ ὁκτὼ σειρὰς καθισμάτων ἁρμονικῶς καὶ εὐτάκτως διατεθειμένας. Ὅπισθεν δὲ αὐτῶν εἰς τοὺς τοίχους ἐστηριγμένα, ὑπάρχουσι δύο ἀνακλιντήρια, εὐρύχωρα, μαλακὰ, κατάλληλα διὰ τὴν πολυλογία, ἢ διὰ τὰς περὶ μηδενὸς σκέψεις. Εἰσέρχονται μετ' ὀλίγον πολλοὶ Κύριοι καὶ Κυρίαι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἐκ τῆς ἀριστοκρατίας τῆς Πρωτευούσης. Ἡ λέξις αὕτη δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίσῃ τινὰ· οἱ συνηγματοὶ θεσμοὶ τῆς Πατρίδος μας κατήγγησαν τὴν ἀριστοκρατίαν, ἀλλὰ δὲν ἐξορίζουσι τοὺς ἀριστοκράτας.

Μεταξὺ τῶν ἀριστοκρατῶν τούτων τῆς διπλωματίας, τῶν γραμμάτων, τοῦ πλούτου, τῆς περιεργείας, τῆς μουσικῆς, τοποθετοῦμαι ὡς ἐν παραβύθῳ ἐγὼ, μέλος τοῦ λαοῦ ταπεινόν, τέκνον ἀπόβλητον τῆς τύχης, καὶ περιμένω μὲ ψυχὴν ἐτοίμην εἰς ἀκοὴν καὶ εἰς αἰσθημα.

Κατέμπροσθεν τοῦ ἀκροατηρίου εἶναι κατεσκευασμένον σανίδωμα δύο μόλις ἐξέχον παλάμας καὶ ὁμοιάζει μικρὰν ὀρχήστραν· τὸ σανίδωμα τοῦτο εἶναι θυσιαστήριον τῶν Μουσῶν ὅπου μέλλει νὰ ἐρουργήσῃ ἡ ξανθὴ, ἡ χαρίεσσα μορφή τοῦ Ῥεγάλλης.

Φιλόφρων καὶ μειδιῶν μᾶς προτρεχάει νὰ γράψωμεν θέματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων μέλλει αὐτὸς νὰ αὐτοσχοδιάσῃ. Μεταξὺ δὲ τοῦ σανιδώματος καὶ τῶν καθισμάτων, τελεῖται μικρὸν τι δράμα κανονισμένον ἀπὸ τὴν ἐθιμοταξίαν. Κύριοι τινὲς φιλοφρονοῦσιν ἐν κύκλῳ τὰς κυρίας, ἐρωτῶντες περὶ τῆς ὑγείας των, ἢ αἰτιώμενοι τὸν ἀφόρητον καύσονα τῆς ὥρας, ἢ περὶ ἄλλα ὁμοίως σοβαρὰ ἀντικείμενα ἐνδιατρίβοντες. Εἷς δὲ τῶν ἀριστοκρατῶν τούτων κυρίων — γλυκὰ μειδιῶν, στρέφων εὐτόνως τὸ παχὺ σῶμά του, καὶ κύριος τῶν ἐλευθερίων ἐκείνων τρόπων οἵτινες ἀπορρέουσιν ἀπὸ τοῦ πλούτου, ἢ ἀπὸ τοῦ γένους — περιφέρεται κρατῶν ἐπὶ τοῦ πύλου τοῦ γραφίδα καὶ χάρτην, καὶ παρακαλεῖ τὰς κυρίας νὰ γράψωσι.

Ἄλλ' ἰδοὺ ὁ Ποιητὴς ἀθροίζων τὰ θέματα. Τὰ διπλῶνει διὰ τῆς παλάμης, τὰ ρίπτει εἰς ὑαλινὴν φιάλην, τὰ ἀναμιγνύει, καταβαίνει, καὶ ἰδοὺ, χαρίεσαι θεραπαινίδες τῆς τύχης, αἱ κρινοδάκτυλοι χεῖρες ἐπὶ τὰ Κυρίων ἀφαιροῦσιν ἐκ τῆς φιάλης ἐπὶ τὰ θέματα. Ἐπιτρέφει εἰς τὴν ὀρχήστραν ὁ Ποιητὴς καὶ κάθηται πλησίον μικρᾶς τραπέζης ἀνελίσσων τοὺς κληρωθέντας χάρτας. Καὶ σύννους εἶναι καὶ σκεπτικός, καὶ φαίνεται προτευχόμενος εἰς τὴν Θεὰν Μνημοσύνην. «Ὁ οἶστρος τοῦ αὐτοσχεδιάζοντος ποιητοῦ» λέγει καὶ παιανίζει ἅμα ἡ μικρὰ μουσικὴ, δεξιόθεν αὐτοῦ κειμένη. Παύει διὰ νεύματος αὐτῆς, καὶ ἰδοὺ ἡμεῖς περιμένοντες σιωπηλότεροι ἀγαλμά-

των. Ὁρθίος καὶ ἀκίνητος ἵσταται ἐπὶ ὀλίγας στιγ-
μὰς ἀναβλέπων πρὸς τὴν ὁροφὴν τοῦ δώματος, καὶ
λέγεις ὅτι θέλει διὰ τῶν βλεμμάτων νὰ ἡλεκτρίσῃ τὸν
οὐρανὸν ἀρπύμενος ἐκεῖθεν τὰς μυστηριώδεις ἐμπνεύσεις
του. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἔκστασις του ὥστε ὁ νοῦς μου
εἶδεν ἐν ἀκαρεῖ ἀκτῖνας ἀνωθεν πρὸς αὐτὸν κα-
ταβαινούσας, ἀκτῖνας τοιαύτας ὁποῖας δὲν δύναται
νὰ παραστήσῃ οὔτε ἡ γραφίς, οὔτε ἡ γλῶσσα. —
Λύει τὴν μελίρρουτον γλῶσσαν εἰς αὐτοσχέδια, εἰς
ἐξαίσια μέλη Γλυκὺ καὶ ἀνδρώδες ῥέει τὸ ἔπος
ἀπὸ τὰ χεῖλη του, καὶ ἡ κεφαλὴ, καὶ οἱ ὀφθαλ-
μοί, καὶ αἱ χεῖρες, καὶ ὅλος αὐτὸς ἀπεικονίζου-
σι τὰ πάθη τῆς ψυχῆς του, καὶ ἐκφράζουσι ζω-
ηρότατα τὰς ιδέας του. Τὰ μέλη του δὲν εἶναι στι-
γούργημα ἀπλοῦν, εἶναι ποιήσις ζωηρὰ, σπινθηρίζουσα,
ἀνάμεστος χρωμάτων, ιδεῶν, εἰκόνων· εἶναι ῥῆξις τοῦ
οἰστροφόρου ἐκείνου πυρὸς μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Ὑψίστος
προικίζει τὴν μεγαλοφυΐαν. Ἀλλ' ἐτελείωσι καὶ σπογ-
γίζει τὸ μέτωπόν του, καὶ πανταχόθεν χειροκροτεῖ-
ται. Εἰς τῶν πλησίον ἐμοῦ καθημένων, ἀγνοῶν τὴν ἱ-
ταλικὴν γλῶσσαν, ποθεῖ νὰ μάθῃ ὁποῖον ὀρισμὸν ἔδω-
κεν εἰς τὸ θέμα ὁ Ποιητής. Ὡ μὴ μ' ἐρωτᾷς, ἀπε-
κρίθην ἐγὼ. Τὸν εἶδες χειρονομοῦντα; Τὸν ἤκουσες
ἀπαγγέλλοντα; Τοῦτο ἀρκεῖ. Ἡ φωνή, ἡ μορφή, αἱ
χειρονομίαι του. . . Ἰδοὺ ὁ ὀρισμὸς τοῦ θέματος.

Ἀλλ' ἐπιλαμβάνεται τοῦ δευτέρου, καὶ ἡ φωνή
του εἶναι βροντηρὰ, ζωηραὶ αἱ χειρονομίαι, ἡ γλῶσ-
σα ἐλεκτή καὶ νευρώδης. Διατὶ ἐξάπτεται τοιοῦ-
τον; Διατὶ στρέφει τὴν δεξιὰν ὡς νὰ ζητῇ τὴν λα-
θὴν ῥομφαίαν; . . . Τὸ αἷμα ἀνέπληθυσεν εἰς τὴν κε-
φαλὴν του, ἡ ὄψις του ἔλαβε χρῶμα πυρὸς, καὶ οἱ ὀ-
φθαλμοί του σπινθηροβολοῦσιν, ὡς ὀφθαλμοὶ λέοντος
διαλάμποντες ἐν μέσῳ τοῦ σκότους. . . Ἄθλον τοῦ
Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ψάλλει, ψάλλει τὸν θάνατον ἐνὸς
πρωτομάρτυρος πολεμάρχου. . . Ὡ σὺ βεβαίως τὴν
στιγμὴν ταύτην ἐμφαίνεισαι εἰς αὐτὸν ἐν ὁράματι,
Σκιά τοῦ ἀθανάτου Βότσαρη, καὶ τῷ δεικνύεις τὴν
χαίνουσαν πληγὴν τοῦ μετώπου σου, καὶ φλέγεις
τὰς φρένας του, καὶ ἐμπνέεις τὴν ἀλήκην εἰς τὴν λα-
λίαν του! . . .

Συνεταράχθη τὸ ἀκροατήριον, καὶ ἄλαλον μένει
ἐπὶ ὀλίγας στιγμὰς. ἡ δὲ διαδεχθεῖσα τὴν ἀπαγγε-
λίαν του μουσικὴ, ὅσω μικρὰ καὶ ἂν ᾖ, παραινέει
τὴν ἐκπληξίν τῆς ψυχῆς μας. Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ οὗτος
ὁ διεγείρων εἰς τὰς φρένας μας τὰς τρικυμίας τῶν
παθῶν καθὼς ἡ κραταιὰ τοῦ Νότου πνοὴ διαταράτ-
σει μέχρι τοῦ πυθμένος τὴν θάλασσαν, ὁ παραδοξὸς
οὗτος ἀνὴρ φέρει εἰς χεῖρας τὴν μαγικὴν ῥάβδον τῆς
εὐφύας, καὶ ἀναστατόνει τὰ στέρνα μας κινῶν κατὰ
θέλησιν τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν τὰ διάφορα ἐλατήρια
ἑυτράπελον ἥδη πραγματεύεται θέμα, τὰς ἀναμνήσεις
τῆς νηπιότητός του, καὶ μειδιῶσι τὰ χεῖλη του, καὶ
γελῶσιν οἱ ὀφθαλμοί του, καὶ μέλι ἀπὸ τὸ στόμα του
ῥέει.

Ἐκ τῶν θυγατέρων τούτων τῆς ζωῆς του ἀρύεται
θεοπεσίας ἐμπνεύσεις, καὶ δι' εἰκόνων τερπνῶν καὶ
ἐρασιμῶν μᾶς ἐκτυλίσσει τὸ γοητευτικὸν πανόραμα τῆς
παιδικῆς ἡλικίας του. Μακάριος ἦτον ὁ βίος του, μα-

κάριος ὅτε μία χρυσαλὶς, ὅτε ἐν ἄνθος, ἡ μία παιδιὰ
ἦσαν κτήματα πολυτιμότερα ἐνὸς θησαυροῦ, μιᾶς δά-
φνης, ἡ ἐνὸς σκῆπτρου. Ἀλλ' ὅτε ὁ νοῦς καὶ ἡ καρ-
διά αὐτοῦ ὠρίμασαν εἰς τοὺς θερμούς κόλπους τῆς
Ἥθης, καὶ ἤρχισαν νὰ τρέπωνται οἱ πόθοι εἰς ἀνάγ-
κας, ἡ εὐθυμία εἰς λύπην, καὶ ὁ γέλως εἰς δάκρυα,
δύο τότε ἡθάνθη πρῶτον ὠριμαζόμενα πάθη, τὴν ποιη-
σιν καὶ τὸν ἔρωτα. Ἐποίησε τὸν πρῶτον τοῦ στίχου
καὶ ἀνεσκίρτησεν ἀπὸ τὴν χαρὰν, καὶ μυριάκις τὸν
ἐμέτρησεν εἰς τὰ δάκτυλα. . . . Ναί, εἰς τὰ δάκτυλα,
λέγει, τὸν ἐμέτρησε, καὶ γελᾷ εἰς τὰς λέξεις ταύτας
τὸ ἀκροατήριον, ἀλλ' ἐγὼ γελῶ περισσότερο διότι
πονηρὰ ἰδέα μου ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν Ἐσυλλογίσθην
ὅτι οἱ πατέρες τοῦ ἐκκαίδεκασυλλαβίου ὑπέστησαν φο-
βερόν βασιανιστήριον μετροῦντες τὰς δεκαεξὶ ἀτελευ-
τήτους συλλαβὰς τοῦ χαριεστάτου στίχου των.

Ἐποίησε τὸν πρῶτον τοῦ στίχου, καὶ ἀμέσως ἡ-
σθάνθη ἄλλον παλμόν, τὸν κρύφιον παλμόν τοῦ ἔ-
ρωτος. Ἀλλ' ἐνῷ ἐποίει καὶ ἡγάπα βαρεῖα κατέπεσεν
ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἀδυσώπητος χεὶρ τῆς εἰμαρμένης. Ἀπνουν
καὶ ὠχρὸν εἶδε τὸν πατέρα ἐξηπλωμένον ἐπάνω τοῦ
νεκρικοῦ φερέτρου, καὶ ἰδοὺ ἡ πρώτη πληγὴ τῆς καρ-
διάς του, καὶ ἰδοὺ ἡ πρώτη ἐναγώνιος πάλη τοῦ
στήθους του.

Τὸ μικρὸν τοῦτο ἀριστούργημα τῆς ποιήσεως, ποιη-
θὲν εἰς βραχυσυλλαβίους στίχους, χάριεν καὶ παιδρὸν
κατ' ἀρχάς, μᾶς ἐνέπνευσε περὶ τὸ τέλος ἡδυπαθῆ τι-
να μελαγχολίαν. Ἀλλ' ἰδοὺ δίσκοι ἐνθα καὶ ἐνθα ἀ-
ναφαίνονται φέροντες εἰς τὰς Κυρίας χιονώτᾳ γλυκί-
σματὰ ὡς ἀλάνθαστον κατὰ μελαγχολίας ἀντιφάρ-
μακον. Κατέπιον ἐκεῖναι τὴν ἀμβροσίαν των, καὶ ἰ-
δὸν πάλιν ὁ Ποιητής ἐγείρεται ζητῶν νὰ τῷ ὀρίσω-
μεν τὰς ὁμοιοκαταλήξεις δεκατεσσάρων στίχων δι' ἐν
ἀσματίον (Sonetto), τὸ ὁποῖον θέλει αὐτοσχεδιάσει
τὸν θάνατον τοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ τελευταίου τῶν
αὐτοκρατόρων μας. Μᾶς συγκινεῖ τὸ ἱερὸν τοῦτο ὄνο-
μα, καὶ ὁ νοῦς μας παλινδρομεῖ πρὸς τὸ παρελθόν,
ἐτάζει τὸ ἐνεστώδες, καὶ παρευθὺς, ἀνάμεσα μυρσινῶν
καὶ ῥόδων, εἰσδύει καὶ ἐνδιατρίβει εἰς τὸ μέλλον.

Καὶ ὅ,τι ἡμεῖς ἡσθάνθημεν, καὶ ὅ,τι ἡμεῖς ἐσκέφ-
θημεν, εἶπεν ὁ Ρεγιάλδης εἰς τοὺς δεκατέσσαρας στί-
χους τοῦ ἀσματίου του τηρήσας τὰς ὑποχρεωτικὰς ὁ-
μοιοκαταλήξεις.

Ὁ αὐτοσχεδιατμὸς οὗτος διαλύει καθ' ὁλοκληρίαν
τὰς ἀμυβολίας τινῶν, ὅσοι ἐπίστευον ὅτι ὁ ποιητής
εἶχεν ἤδη προητοιμασμένην τὴν ἐργασίαν. Ἀλλὰ καὶ
εἰς τὸ μετέπειτα θέμα α τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος ν
ζητεῖ ἐπίσης ὁμοιοκαταλήξεις ὑποχρεωτικὰς, καὶ χω-
ρὶς νὰ διστάσῃ, καὶ χωρὶς νὰ προσκόψῃ, αὐτοσχεδιά-
ζει τὸ κάλλιστον τῶν ἀσμάτων του. Ἐμβατεύει μὲ τὸν
δαίμόνιον νοῦν του ἐν τῷ πελάγει τοῦ μέλλοντος
καί, Ἑλλάς, ἐπιβοᾷ φλογόμενος ἀπὸ ἱερὸν πῦρ, Ἑλ-
λάς, θέλει ἀνακτῆσαι τὴν ἀρχαίαν σου δόξαν, θέ-
λεις περιβληθῇ τὸ προπατορικὸν κλέος, ἀλλ' οὐαὶ
ἐάν ζητήσῃς τὸ μεγαλεῖον σου εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν
ξένων! Ἐντὸς τῶν ἰδίων σου σπλάγχνων, εἰς τὰς
καρδίας τῶν υἱῶν σου πρέπει νὰ ἀντλήσῃς τὸ μένος
τὸ ὁποῖον θέλει σὲ μεγαλύνει. Ἀλλ' ὅτε πληρωθῇ διὰ

σὲ ἡ μεγάλη λάγνηος τοῦ χρόνου, ἐνώθητι, ὦ Ἑλλάς, μετὰ τῆς ἀδελφῆς Ἰταλίας, καὶ ἐν μιᾷ λάμπει τότε θέλει διαυγάζει ἀπανταχοῦ τὸ κλέος ὅπερ διέχυσεν εἰς τὸν κόσμον ἡ ἀλήκη καὶ ἡ μεγαλοφυΐα τῶν υἱῶν σας.

Τοιαῦτα διὰ τὴν Ἑλλάδα προμαντεύων, δὲν ἔλησμένοι οἱ ποιητῆς τὴν Πατρίδα του. Ἐνὰ φιλογενῆ καλὸν ἠγάπησεν εἰς τὸ στήθος του, καὶ ἐνέχυσεν ἐν μιᾷ εὐχῇ ἀμφοτέρων τῶν συγγενῶν λαῶν τὴν εὐδαιμονίαν.

Ἀλλὰ τὸ πλέον δύσκολον θέμα « Ὁ Χριστιανισμὸς βᾶσις τῆς κοινωνικῆς ἐλευθερίας » ἐφύλαττεν ὁ ποιητῆς τελευταῖον. Ἐγείρεται, σταυρόνει τὰς χεῖρας, καὶ βραδὺ ἀπαγγέλλων κατ' ἀρχάς, ἐξάπτεται βαθμηδόν, καὶ ρέουσιν οἱ στίχοι του εὐφραδεῖς καὶ χρωματισμένοι μὲ τὴν ὑψηλὴν ποίησιν τῶν Γραφῶν. Ἐκ τῆς ἱερᾶς ταύτης σχολῆς ἤντησεν πάντοτε τὰς ἐμπνεύσεις του, καὶ εἰς πάσας σχεδὸν τὰς ποιήσεις αὐτοῦ ἀναφαίνεται ἡ εὐσέβεια ἐν διηνεκεὶ πάλῃ μετὰ τῶν ἀνθρωπίνων παραφορῶν διακειμένη, ἀλλὰ πάντοτε ὑπερδύναμος καὶ νικῶσα.

Ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ στόμα του τὰ ἔπη δὲ μὲν μελίβρυτα καὶ γλαφυρὰ, δὲ δὲ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀλκιμα καθὼς τὰ ὕδατα τοῦ χειμάρρου ἅτινα κελαρίζουσιν εἰς πεδιάδα εὐανθῇ καὶ χλοερᾷ, ἢ καταφέρονται ἀπὸ τὸν βράχον, σπινθηρακίζοντα εἰς τὸ φῶς τῆς Σελήνης. Ἐτάζει τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν παρακμὴν τῆς Ῥώμης, καὶ πηδᾷ εἰς τὴν αὐγὴν τῆς παγκοσμίου εὐδαιμονίας, τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου. Τρία λέγει δόγματα περικλείει ὁ λόγος τοῦ ὑψίστου, τὴν Πίστιν, τὸ ἔλεος καὶ τὴν ἐλπίδα. Περί τὸν τρίφωτον λύχον τοῦτον συναχθῆτε, πάντες οἱ κάτοικοι τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς ἡπείρου, συναχθῆτε, ὦ υἱοὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν συνδέσμῳ ἀδελφικῷ, καὶ εὐρήσετε ἐκεῖ λιμέναν εὐδαιμονίας καὶ ἐλευθεριῶν ἀφθάρτων.

Ἰδοὺ πῶς αὐτοσχεδίασε τὰ δεδομένα θέματα. Κλείει δὲ τὴν ἐσπερινὴν ἀκαδημίαν του μὲ ἀσματίον ὀποχρεωτικῶν ὁμοιοκαταληξέων. Ἀνακεφαλαιοῖ τὰς ὑποθέσεις τῶν ἑξ θεμάτων, πληροὶ ὀκτὼ στίχους ἀρμονικοὺς καὶ ὠραίους . . . Ἀλλὰ τῷ μένουσιν ἑξ οἱ ἀποιήτοι. Τί θέλει εἶπει; . . . Δὲν ταρασσεται, δὲν διατάζει. Ἀποτείνεται εἰς τὸν ὠραῖον οὐρανὸν τῆς Ἀττικῆς καὶ κλείει τὸν ἐπίλογον ἐκπέμπων ἕνα ἀσπασμὸν εἰς τὸν Παρθενῶνα, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, τὰ ὅποια διὰ γλαφυρᾶς σιωπῆς μεταδίδουσιν εἰς αἰῶνας τὴν Ἑλληνικὴν μεγαλοφυΐαν.

Τοιοῦτος εἶναι ὁ Ῥεγάδης. (1)

Γ. Κ. Ζαλακώστας.

Η ΨΥΧΗ.

(ROMANCE)

En orba et saeva et iniqua Fortuna!
Hocce tibi complacuit, ut . . .
diversam sortem sustineremus?
(Apu'ej. Metamorph. Lib. V.)

Ἀκούσατέ με, ὦ σεῖς καρδίαι νέαι,
Κ' ἐν συμπαθείας 'ς τάφρατα δάκρυά μου
Χύσατε δάκρυ, καὶ 'ς τὰ παθήματά μου
Θρηνήσατέ με, νεάνιδες ὠραῖαι.

Ἐθελγον πάντας, κ' ἡ νέα μου καρδιά
Τάριστα εἶχεν ἐρώτων δρέψει ἄνθη.
Πλὴν διὰ τοῦτο, ἀφ' οὗ κατεμαράνθη,
Ἐμελλεν ἄλγη νὰ ὑποστῇ μυρία.

Ἡ Ἀφροδίτη, — ὦ! τίς θὰ τὸ πιστεύσῃ; —
Ἡ Ἀφροδίτη τὰ ἀσθενῆ μου κάλλη
Εἶχε φθονῆσει, κ' ἐπιθυμία ἄλλη
Δὲν τὴν κατεῖχε παρὰ νὰ μὲ φονεύσῃ.

Τοὺς ἐραστὰς μου μὲ χεῖρα δλεθρίαν
Πρὸ πολλοῦ ἤδη αὐτὴ κατελυμάνθη,
Κι' ἀποβαλοῦσα τῆς κεφαλῆς μου τάνθη,
Ἐσπείρε θλίψεις 'ς τοῦ βίου τὴν κορείαν.

Ἀκούσατέ με, ὦ σεῖς καρδίαι νέαι,
Κ' ἐν συμπαθείας 'ς τάφρατα δάκρυά μου
Χύσατε δάκρυ, καὶ 'ς τὰ παθήματά μου
Θρηνήσατέ με, νεάνιδες ὠραῖαι.

Παρὰ Πυθίας χρησμὸν οἱ φίλτατοί μου
Ἐλαβον « Τέρας φρικτὸν ἡ κόρη μέλλει
Νὰ λάβῃ. Εἰς βράχον ἄς ἐκτεθῇ ἐρήμου.
Δεινόν· ἀλλ' αὐτὼ τὸ πεπρωμένον θέλει ».

Μὲ φέρ' ὁ γέρων πατὴρ εἰς ἐρημίαν
Φρικτὴν. — Φεῦ! εἶδον τὰ ὄμματά του πλήρη
Πικρῶν δακρύων· κ' εἶπε φιλῶν μ' εὐγείαν,
Φίλτατον, ἔχε. Ὁ Ζεὺς νὰ μὲ οἰκτείρῃ ».

Εἶπε κ' ἀπῆλθε. Τὴν γῆν ὁ ὀφθαλμὸς του
Πικρῶν δακρύων ἐπλήρου, καὶ μακρόθεν
Βαρὺς ἀντήχει ὁ γέρων στεναγμὸς του . .
Ζεῦ! Πῶς δὲν ἤλθε τὸ πῦρ σου οὐρανόθεν!

ὑπὸ τῆς φρίκης ὠχρὰ, 'ς τὸ ψυχρὸν χῶμα
Ὡς πότε ἐκείμην τίς οἶδε; Στιγμιαῖα
Πλὴν δλα ταῦτα μ' ἐφάνησαν, καὶ μ' ὄμμα
Τρεμοσθυσμένον ἠγέρθη· πλὴν τί θέα!

Ἀντὶ τοῦ τόπου ἐκείνου, ποῦ μὲ τρόμον
Εἶδον, ἐν οἴκῳ εὐρέθην βασιλείων

[1] Σημ. Εἰς ἐν τῶν προσηκόντων φυλλαδίων τῆς ἡ Πανδώρα θέλει δημοσιεύσει μετέφρασιν τινὴν ἐκ τῶν ἐσομένων Ποιήσεων τοῦ Κυρίου Ῥεγάδου.

Κ' ἐν μέσῳ κήπων, στέδων καὶ διαδρόμων
Μυρί' ὠσφράνθη' ἀρώματα ἀνθέων.

Παντοῦ στραφεῖσα μὲ ὄμματα δειλαῖας
Οὐδένα εἶδον· πλὴν πόση, ὦ Θεοί μου!

Ἦ ἐκπληξίς μου, εἰς εἴκοσι πετέας
Ὅτε ἀνέγνων «Σὲ ἀγαπῶ, Ψυχὴ μου!»

Ἐν μέσῳ φόβου πλανώμην καὶ ἐλπίδος,
Ὅτε ἀκούω φωνήν τινα γλυκεῖαν,
«Ψυχὴ,» μοι λέγει, «οὐ στέμμα βασιλίδος
Ἐδῶ θὰ ἔχῃς καὶ τρισευδαίμονιάν.

Τὴν νύκτα μόνον θὰ μ' ἔχῃς κ' εἰς τὸ ὄμμα
Ἡοῦς δὲν θέλεις μ' ἰδεῖ· πλὴν, ἂν θελήσῃς,
Αἶ! τότε τρέμε, Ψυχὴ· θὰ δυστυχύσῃς,
Καὶ ἄρὰς μόνον θὰ ἔχῃς, εἰς τὸ στόμα».

Ἐναθάρρυνθην. Μὲ δῆμα ἐσπευσμένον
Τὸν ῥοῦν ἡτύχου πηγῆς ἀκολουθοῦσα
Καὶ διαδρόμους ἀνθοῦντας διελθοῦσα
Ὑπ' ἄνθη εὖρον παστὸν ἀνθοστεμμένον.

Ἦ τοῦ παστοῦ τούτου τὰ ἔνδον τερπνὴ κλίνη
Ἡδυπαθῶς πως ὑφούτο. Ἦ σκοτία
Μαῦρὴ προῦχώρει, κ' ἐμὲ δύναιμι θεῖα
Ἐπὶ τῆς κλίνης μὲ εἶχε κατακλίνει.

Ἐτρεμον ὅλη· καὶ παρευθὺς εὐρέθην
Ἦ τὰς τρυφεράς του ἀγκάλας, καὶ μεθύων
Μὲ περιπτύσσει μετ' ἀσπασμῶν μυρίων.
Φεῦ! Κ' ἐγὼ ποῖαν τότε ἡσθανόμην μέθην!

Ἦ νύξ παρῆλθε. Τὰς πρώτας τῆς ἀκτῖνας
Ἦ Ἡὼς μόλις διέχυσε, καὶ μόνη
Ἐμείνα· πάλιν ἡ νύξ πλὴν μᾶς ἐνόησε.
Καὶ εὐτυχοῦσα πολλοὺς διηλθον μῆνας.

Ἀχ! ναί, ἡτύχουν. Τίς δαίμων μ' ἐξαπέλλει,
Καὶ νὰ τὸν ἴδω ἀπόφασιν λαμβάνω;
«Α! Τέρας εἶναι.» εἶπον, «καταλαμβάνω·
Ἄν ἦτ' ὠραῖος, ν' ἀρέσῃ δὲν θὰ θέλῃ;»

Καὶ παραβύστου ὀπίσω παραθύρου
Ἐκρυψα λύχνον. Ἐνύκτωσε κ' ἐμβαίνει
Αὐτός, ἐπάνω φερόμενος ζεφύρου.
«Ψυχὴ μου,» εἶπε «χαῖρε, ἡγαπημένη.»

Εἶπε, κ' εὐθέως εἰς τὰ ῥοδιὰ μου δίδει
Φίλημα χεῖλη, φίλημα φλόγας πνέον.
Τὸ φίλημά του ὑπῆρξε στιγμιαῖον.
Στιγμὴ παρῆλθε, καὶ ἐκοιμήθη ἡδῆ.

Τότε ἡσύχως ἐγείρομαι. Τὸ φῶς μου
Λαβοῦσα ἤλθον· ἀλλ', ὦ Θεοί μεγάλοι!
Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐθάμβωσαν. Τί κάλλη!
Μικρὸν παιδίον ἐπέλαμπεν ἐμπρός μου.

Εἶχε τὸ ἦθος ὑπερφύες καὶ θεῖον,
Ἡδυπαθῆ πως τὸν ὕπνον, κ' εἰς τὰ χεῖλη
Μαγευτικὸν τι ἐπήνηται, κ' ἐμειδίων
Ἀβρά, καὶ ὅλην ἡ στάσις του μ' ἐκλήλει.

Εἰς θελξιθύμους ἐκστάσεις μετὰ τρόμου
Καὶ εἰς θεληγῆτρων διέπλεον πελάγη,
Ὅτε ἐλαίου σταγὼν ἐπὶ τοῦ ὤμου
Ἐσταξεν αἶφνης, κ' ἠγέρθη κ' ἐξεπλάγη.

«ὦ τόλμη!» κράζει. «τί ἐπραξας ἐμπρός μου;
Ταλαίνα, τρέμε. ὦ! τί ποινὰς ἀγρίας
Ἦ ὀργὴ θέλει σοῦ ῥίψει τῆς μητρός μου!...
Εἶμαι ὁ Ἐρως, υἱὸς τῆς Κυθερείας.

Ἐγὼ ἐφλέχθην ἔς τὰ πάγκαλά σου κάλλη.
Ἀλλ', ἄπισ', ἔχε υγιάν· ἡ καλὴ μου
Δὲν θὰ σὲ σφίγῃ εἰς τὸ ἐξῆς ἀγκάλῃ...
Ψυχὴ, πηγαίνω· Ὑγίαινε, Ψυχὴ μου!»

Εἶπε κ' ἀπέπτη ταχέως ὁ ἀγνώμων,
Καὶ μὲ ἀφῆκεν εἰς πλησμονὴν δακρύων.
Ἀντί δ' ἐκείνων τῶν κήπων καὶ τῶν δόμων,
Μόνη εὐρέθην ἐπὶ βουνῶν ἀγρίων.

Ἐντρομος τότε ὦ Ἀφροδίτη, κλίνω
Τὸ γόνυ,» κράζω, «καὶ σβέσον τοῦ θυμοῦ σου
Τὸ ὑπερβάλλον, καὶ χάριν τοῦ υἱοῦ σου
Τὸν βίον ἄφες, Κύπρις, νὰ παρατείνω.»

«Σὲ ἐσπλαγχνίσθην· θὰ ζήσῃς, τρισαθλία,
Εἶπε φωνὴ τις ὡς ἀπειλοῦσα, «ὅμως
Θλίψις θὰ ἦναι ὁ βίος σου καὶ τρόμος
Καὶ ἡ μορφή σου φρικτὴ καὶ ἀπαισία.»

— «Θεά μου, ἔστω· ἄς γίνῃ ὁ πικρός σου
Λόγος, καὶ θλίψις ἄς ἦναι ἡ ζωὴ μου.
Καὶ ἀπαισία ἄς ἦναι ἡ μορφή μου·
Ἐάν μὲ βλάβῃ μ' ἀγάπην ὁ υἱός σου.»

—ο—

Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς καταδίκης πλέον
Εἰς τὰς ἐρήμους περιπλανῶ τὸ δῆμα·
Πλὴν αὐτὸν μάτην ἔς τὰ ὕψη τῶν ὄρεων
Κ' εἰς τῆς θαλάσσης ζητῶ τὸ μαῦρον κῦμα.

Βαρὺ τὸ ἄχθος σύρω τῆς ἡλικίας·
Τὴν νέαν κόμην μὲ δάκρυά μου βρέχω·
Σύντροφον μόνον τοὺς στεναγμούς μου ἔχω
Καὶ τῶν ἀγρίων δρυμῶν τὰς ἐρημίας.

Ἀπεξεδύθην τὰς λάμψεις τὰς πολλὰς μου.
Τὸ κάλλος τί ναι παρ' ἄφινθος ποῦ κράζει,

Ἐρως, ὀλίγον θρηνῶ τὰς συμφορὰς μου.
Διότι εἰς σένα τὸ σπῆλός μου στενάζει.

Ἐν Ἀθήναις. Τὴν 20 Ἰουνίου 1851.

Δ. Ν. Τραπεζιῶτης.

ΑΙ ΚΑΠΡΕΑΙ.

Ὅποιās ἀναμνήσεις διεγείρει, καὶ ὁπόσας καλλο-
νὰς περιέχει ἡ μικρὰ αὕτη νῆσος τῆς Νεαπόλεως !
Ταύτην Καῖσαρ ὁ Σεβαστὸς ποιητὰς κτήμα, κα-
τωκοδόμησεν ἐπ' αὐτῆς, ὡς λέγει ὁ Στράβων, καὶ ἐν
αὐτῇ μονάζων διένυσε τὰ τελευτάα ἐπτὰ ἔτη τοῦ
βίου του ὁ ἀσελγὴς αυτοκράτωρ Τιβέριος. Ἐρχόμε-
νος εἰς Καπρέας, ἀπορεῖς τί πρῶτον νὰ θαυμάσῃς· τὰ
μεγαλοπρεπῆ λείψανα τῆς ῥωμαϊκῆς πολυτελείας, ἡ
τὴν μαγεύουσιν τοὺς ὀφθαλμούς σου ποικίλλῃ καὶ
χαριστάτῃ θέαν. Ἐντεῦθεν βλέπεις τὴν φαιδρωτά-
την φύσιν τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ Σαλέρνου, ἐκείθεν
τὸ Βετούδιον, τὸν περιώνυμον κρατῆρά του καὶ τοὺς
μύδρους του, καὶ πορρωτέρω τὰς Πιθηκούσας καὶ τὰς
Λιπάρας. Ἐὰν προχωρήσῃς πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς
νῆσου, ἕκαστον σχεδὸν βῆμά σου ἐντυπῶται ἐπὶ ῥω-
μαϊκῆς τιμῆς ἀρχαιότητος· παντοῦ βλέπεις ὑδραγωγεία,
ἐπαύλεις, θερμὰ, ναυτοὺς καὶ παλάτια, καὶ τὰς ἐξαι-
σίαις ἐκείνας οἰκοδομὰς τὰς ὁποίας ἀνήγειρεν ὁ Αὐ-
γουστος, καὶ ἐμόλυνεν ὁ Τιβέριος.

Τὸ κατ' ἐμὲ, δι' ἓνα μόνον λόγον μετέβην εἰς Κα-
πρέας· ἐπεθύμουν νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ καλούμενον σή-
μερον Κυανοῦν, ἄλλοτε δὲ τῶν Νυμφῶν σπήλαιον, ὅ-
που ὁ Τιβέριος ἐκρύπτετο διὰ νὰ λησμονήσῃ τὰ ἀνο-
μήματά του. Ἡ εἴσοδος αὐτοῦ ἦτο ἄγνωστος μέχρι
τοῦ 1826 ὅτε ἀνεκαλύφθη ὑπὸ δύο σοφῶν Πρώτων.
Καὶ αὐτοὶ μὲν εἰσεχώρησαν κολυμβῶντες εἰς αὐτὸ,
μετὰ ταῦτα ὁμῶς κατεσκευάσθησαν λέμβοι δι' ὧν με-
ταφέρονται ἐντὸς αὐτοῦ οἱ περιέργοι. Καὶ ὑπεράνω
μὲν τῆς κεφαλῆς σου θαυμάζεις θόλον ἀπέραντον πέ-
τρινον, ἀρ' οὗ χρέμανται πυκνότατοι σταλακτίται,
ὑπὸ τοὺς πόδας σου δὲ ἐνοπτρίζεται ἐντὸς θαλάσσης
καθαρὰς ὡς οὐρανός, γλαυκῆς καὶ λαμπυρίζουσης,
ἥτις, κυματιζομένη ὑπὸ τῆς κώπης, ἀκτινοβολεῖ ὡς
ἀνθραξ. Ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὸ μαγευτικὸν ἐκεῖνο σπῆ-
λαιον, ἡ ἐπικρατοῦσα ἡρεμία, καὶ ἡ ὠραιότης τοῦ
θεάματος ἦσαν τοιαῦται, ὥστ' ἐλησμονήσα καὶ γῆν
καὶ οὐρανόν, καὶ ἐκστασις ἀνεξήγητος κατεκυρίευσεν
ὅλας μου τὰς αἰσθήσεις. Ἡ εἴσοδος ἔχει τεσσάρων
ποδῶν καὶ πέντε δακτύλων ὕψος, ἴσον δὲ πλάτος, καὶ
ἀπαρτίζεται τριγώνων ἰσόπλευρον, οὗτινος ἡ κάτω γωνία
σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Τὸ ὑπερθύριον εἶναι
τοσοῦτω στενόν, ὥστε ἀρκεῖ νὰ κύψῃς ὀλίγον τὴν κεφα-
λήν, καὶ εὐρίσκειαι ἀμέσῳ ἐντὸς τοῦ εὐρυχώρου ἐκείνου
ἀντροῦ, οὗτινος καὶ ὁ θόλος καὶ οἱ τοῖχοι ὁμοιάζουν
χειροποίητοι. Ἡ ἔκτασις του, ἀπὸ τῆς εἰσόδου μέχρι
τοῦ ἀπέναντι ἀναπαυτηρίου, ὅπου μόνον ἀποδιβάλλον-
ται οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτὸ, εἶναι 125 ποδῶν. Τὸ δὲ

ὕδωρ, κατὰ μὲν τὴν εἴσοδον ἔχει βάθος ποδῶν 67,
πλησίον δὲ τοῦ ἀναπαυτηρίου, ποδῶν 58. Πέραν τοῦ
ἀναπαυτηρίου, τὸ ὅποιον μόνον φαίνεται ὅτι κατεσκευ-
άσθη ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων, τὸ σπήλαιον συγκατοι-
νεῖ μετὰ στοᾶς ἑκατὸν περίπου ποδῶν μήκος ἐχούσης.
Ὅτε κατὰ πρῶτον εἰσῆλθον εἰς τὸ σπήλαιον, ὅλα
μ' ἐφάνησαν σκοτεινὰ, πλὴν τοῦ ὕδατος τὸ ὅποιον
εἶναι φωτεινόν καὶ λαμπροχάνον. Τὸ μόνον μέρος
δι' οὗ εἰσέρχεται ἔξωθεν φῶς ἀμυδρὸν εἶναι ἡ εἴσοδος·
ὁ δὲ ὁδὸς μου, διὰ ν' αὐξήσῃ τὸν θαυμασμόν μου, ἐκλει-
σεν αὐτὴν, καὶ ἀφῆκε μόνον τὸ φῶς τοῦ ὕδατος. Τὸ
σπήλαιον τότε ἔλαβε χρωματισμὸν κυανωπὸν, ὥστ' ἐ-
νόμιζον ὅτι ἐφωτιζόμην ὑπὸ φλογῶν οἶνοπνεύματος.

Ν. Δ.

ΠΕΡΙ ΜΑΝΙΑΣ.

Γάλλος τις ποιητής, ὁ Βολταῖρος νομίζω, εἶπε·

» Tous les hommes sont fous, et malgré tous
leurs soins,
» ne diffèrent entr' eux que de plus ou de moins.»

Τὸ περιεχόμενον τῶν δύο τούτων μακρῶν στί-
χων, ἡ συνήθεια ἐκφράζει ἐντονώτερον παρ' ἡμῖν διὰ
τοῦ ὀλιγοσυλλάβου τούτου·

« Ὅλ' οἱ ἄνθρωποι εἰν' τρελοὶ,
» ποῖός ὀλίγον ποῖός πολὺ. »

Ἐπεταί ἄρα ὅτι ὅλοι οἱ φρενοβλαβεῖς δὲν εὐρίσκον-
ται ἐντὸς μωροκομείων, ἐκτὸς μόνον ἐὰν παραδεχθῶ-
μεν ὅτι μωροκομεῖον εἶναι ὁ κόσμος αὐτός.

Ἡ Εὐρώπη διήρπασεν ἐν γένει τοὺς φρενολήπτας· εἰς
δύω τάξεις. εἰς τὴν τῶν πασχόντων μανίαν τελείαν,
ἐκείνων, δηλαδὴ, τῶν ὁποίων ὅλ' αἱ πράξεις ὑπαγο-
ρεῦνται ἀπὸ κεφαλῇ κατὰ πάντα διεστραμμένην, καὶ
εἰς τὴν τῶν πασχόντων μονομανίαν, ἡ τῶν συλλογι-
ζομένων μὲν καθ' ὅλα ὀρθῶς, καθ' ἓν δὲ μόνον ἀντι-
κείμενον πεπηρωμένων τὸν νοῦν.

Καὶ τοὺς μὲν πρῶτους ἐγκλείει ἐντὸς καταστημά-
των ὠρισμένων ἐπιτήδεις δι' αὐτοὺς, ὅποια δὲν εὐρί-
σκονται παρ' ἡμῖν, καὶ χάρι, θεραπείας, καὶ ὡς ἐπι-
βλαβεῖς, τοὺς δὲ ἄλλους ἀφίνει συνήθως ἐλευθέρους,
καὶ ὡς ἀβλαβεῖς, καὶ πρὸ πάντων ὡς ὄντας πολυα-
ρίθμους.

Πολλάκις καὶ ὀλόκληροι κοινωνίαι πάσχουσι μονομα-
νίαν· ἡ κοινωνία, φέρ' εἰπεῖν, παρὰ τῇ ὁποίᾳ ἐπικρατεῖ
ἡ θεοβλάβεια, ἡ ὁ θρησκευτικὸς γανατισμός, ὡς λέγου-
σι τὰ δυτικὰ ἔθνη, δὲν πάσχει μονομανίαν· Ἡ ἄλλη
ἐκείνη, ἥς τινος ὅλα σχεδὸν τὰ μέλη συγκεντροῦσι πά-
σας αὐτῶν τὰς διανοητικὰς δυνάμεις εἰς μίαν καὶ μό-
νην ἰδέαν, εἰς τὸ πῶς, π. χ. νὰ διαρπάσωσι, πῶς νὰ
σφετερισθῶσι τὴν ξένην, εἴτε δημοσίαν εἴτε ἰδιωτικὴν
περιουσίαν, ἡ πῶς νὰ κατατρέξωσι τὴν ἱκανότητα ἡ
τὴν ἀρετὴν, δὲν εἰν' ἐπίσης μονομανής.

Καὶ ἡ μὲν τελεία μανία ἐπιπολάζει ὅπου αἱ δυνά-
μεις τοῦ νοὸς ἀναπτύσσονται πλειότερον διὰ τῆς παι-

δείας· ἡ δὲ μονομανία, ὅπου ἡ ἐλευθέριος ἀγωγή δὲν παρειαίχθη εἰσέτι. Ἰδοὺ διὰ τί, κατὰ μὲν τὴν δυτικὴν Εὐρώπην εὐρίσκεται μέγας ἀριθμὸς φρενοβλαβῶν, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα, τὴν Τουρκίαν, τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν Ῥωσίαν ἐπικρατέστερος ὁ τῶν μονομανῶν.

Ἐπὶ τῆς πρώτης Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, τὰ ἐπαναστατικά δικαστήρια ἐστελλον καθ' ἑκάστην εἰς τὴν λαϊμητόμον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὶ ἐπορεύοντο πρὸς τὸν θάνατον χωρὶς οὔτε κἀν νὰ τὸν συλλογισθῶσιν· ὡς ἐνθυμηθῶμεν τὰς καταποντήσεις—*noyades*—καὶ τοὺς μυδροβολισμοὺς, — *mitrailleurs*—τῆς αὐτῆς ἐκείνης ἐποχῆς. Τὸ κακούργημα εἶχεν ἀποκτήσει δημοτικότητα, καὶ τὸ παράδειγμα ἐνήργει ὡς ἄλλη τις χολερικὴ ἐπιδημία.

Ἐπὶ Λοδοβίκου τοῦ ΙΔ'. ὁ διὰ δηλητηρίου θάνατος ἦτο συνήθης· ὅλοι ἐνθυμούμεθα τὰς ἐπὶ τοῦ πεσόντος Λοδοβίκου Φιλίππου καθημερινὰς πυρκαϊὰς τῶν δασῶν, καὶ σήμερον ὅλοι φρίττομεν ἀναγινώσκοντες εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Γαλλίας τὰς ἀενάους αὐτοχειρίας καὶ μονομαχίας.

Τὸ παράδειγμα ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν μισματικώτατον· ὅστις μάλιστα ἐξ ἡμῶν ἐμελέτησε μετὰ τινος προτογῆς τὸν βίον τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, δὲν ἀμφιβάλλει περὶ τούτου.

Ἡ ἱστορία τῆς μανίας καὶ τῆς μονομανίας ἤθελεν εἶσθαι βεβαίως περιεργωτάτη, ἐὰν οἱ συγγραφεῖς, καὶ ἰδίως οἱ πολιτικοὶ, ἐκάστης ἐποχῆς, ἐφρόντιζον νὰ περιγράψωσι καὶ τὰ κατ' αὐτάς.

Διὰ τοῦ ΚΕ'. φυλλαδίου τῆς Πανδώρας ἐδημοσιεύσαμεν εἰδήσεις τινὰς περὶ τινῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ τοῦ Λονδίνου, ἢ *Bethlem*, φρενοβλαβῶν. Ἀλλὰ τοσούτω ποικίλλαι εἶναι αἱ ἰδιοτροπίαι τῶν πασχόντων τὰς φρένας, ὥστε οὔτε νὰ τὰς φαντασθῶμεν δυνάμεθα. Γνωστὸν εἶναι καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα τὸ ἀνέκδοτον τοῦ ἀρχιερέως ἐκείνου ὅστις ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε ῥίνα μεγαλύτεραν τοῦ σώματός του, καὶ ὅτι ἐθεραπεύθη ὑπὸ ἀγύρτου ἀλλ' εὐφυοῦς τινος ἱατροῦ τοῦ Ζαγορίου, χαράξαντος τὴν ῥίνα τοῦ κατὰ φαντασίαν πάσχοντος, καὶ ἀποκόψαντος δὴθεν ἀπ' αὐτῆς τὸ μέγα βόειον ἦπαρ τὸ ὁποῖον ἔφερεν ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ μάλης. Τὸ ἀγγλιστὶ ἐκδοθέν πρὸ τινῶν ἐτῶν ἡμερολόγιον ἱατροῦ, οὗτινος ἀποσπάσματα ἐκοινοποίησεν, ἐὰν δὲν ἐλησμόνητα, ὁ Εὐρωπαῖος ἐραγιστής, διηγεῖται τὴν ἱστορίαν πλουσίου τινὸς Ἀγγλοῦ νομίζοντος ὅτι τὸ πρόσωπόν του εἶχε στραφῇ πρὸς τὴν ῥάχιν του. Ὁ Ῥογρὼν, εἰς τὸ περὶ ἱατροδικαστικῆς σύγγραμμά του, ἀναφέρει ὅτι τροφὸς τις ἡγάπα ὑπερβαλλόντως τὸ ὑπ' αὐτῆς γαλακτοτροφούμενον βρέφος· καὶ ὁμῶς δσάκις ἀπεσπαργάνου αὐτὸ, ἐθαύμαζε μὲν τὴν ὠραιότητα τοῦ σώματός του, κατελαμβάνετο δὲ ἀπὸ ἀκατάσχετον ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐμπήξῃ ἐγχειρίδιον εἰς τὸ στῆθος τοῦ ἱατροῦ τις βεβαίῳ ὅτι εἶδε μονομανῆ πιστεύοντα ὅτι ἐβάσταζε τὸν οὐρανὸν διὰ τῆς ἄκρας ἐνὸς δακτύλου του· διὸ, ἐκράτει τοῦτον ἀδιακόπως ὀρθόν, φοβούμενος μὴ πέσῃ ὁ οὐρανὸς καὶ πλῆκῃ τὸν κόσμον. Ἄλλος τις ἐνόμιζεν ὅτι μεταμορφωθείς εἶχε γενεὴ πετεινός, καὶ διὰ τοῦτο ἐμίμετο τὴν φωνὴν του καὶ ἐκρότει

τοὺς βραχίονας ὡς πτερὰ. Ἄλλος, πιστεύων ὅτι ἦτο ὕδρια πῆλινος, ἐφοβεῖτο μὴ συντριφθῇ. Ἄλλος ἔλεγε ὅτι δὲν ἔχει κεφαλὴν, καὶ ἱατρός τις, εὐφυὲς φαίνεται, ὡς τὸν ἡμέτερον Ζαγορίσιον, τὸν ἐθεράπευσε βαλὼν μέγαν ὄγκον μολύβδου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Ὑπῆρξε καὶ ἕτερος πιστεύων ὅτι ἦτο νεκρὸς, καὶ διὰ τοῦτο ἀπείχετο πάτης τροφῆς ἐπὶ λόγῳ ὅτι οἱ νεκροὶ δὲν τρώγουσιν. Ἀλλ' εἰς τῶν φίλων του τὸν ἐθεράπευσε διὰ τοῦ ἐφεξῆς τρόπου· ἐπροσπορήθη ὅτι ἀπέθανε, καὶ, κατὰ προσηγηθεῖσαν παραγγελίαν του, ἐβλήθη ἐντὸς φερέτρου καὶ ἀπετέθη πρὸ ὀφθαλμῶν τοῦ μονομανοῦς. Μετὰ τινὰς ὥρας παρέθετο βρώματα ἐνώπιον τοῦ ὑποκρινομένου τὸν τεθνεῶτα, ὅστις, ἐγερθεὶς, ἔφαγεν ἐξ αὐτῶν. Τότε ὁ ὑποχονδριακὸς ἐμιμήθη τὸ παράδειγμα τοῦ φίλου του καὶ ἐθεραπεύθη.

Ἀγγλος τις συγγραφεὺς ἀποδεικνύει διὰ παραδειγμάτων ὅτι ὁ τύπος, δημοσιεύων τὰ συμβεβηκότα ταῦτα, συντρέχει ὁλοθρίως εἰς τὸ νὰ μωραίνωνται οἱ ἄνθρωποι. Κακούργοι τινὲς μετανοήσαντες, λέγει, πρότινος, ἐνεκάλεσαν αὐτοὶ ἑαυτοὺς, καταγγείλαντες ὅλα ὅσα εἶχον πράξει ἐγκλήματα. Ἄλλοι δὲ προσήψαν εἰς ἑαυτοὺς ἀδικήματα εἰς ἃ οὐδέποτε εἶχον ἐξοκεῖλει. Ἐμπορὸς τις εἶχεν ὑπηρέτιδα ὀνομαζομένην Ἑλμαν, ἥτις ἐγεινεν ἄφαντος μίαν τῶν ἡμερῶν· ὁ κύριός της, ἄνθρωπος κακοήθης καὶ οἰνοπότης, κατήγγειλεν αὐτὸν ὡς φονέα τῆς Ἑλμης. Διηγῆθη ἐμπεριστατωμένως τὸν φόνον, καὶ ἀνέφερε λεπτομερείας πολλὰ περιέργους. Ἀλλὰ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἡ Ἑλμα ἐμφανισθεῖσα εἶπεν, ὅτι εἶχεν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου της διότι δὲν τὴν μετεχειρίζετο δεόντως, καὶ ὅτι ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ φόνου ἦτο πλαστή. Τότε ὑπεβλήθη εἰς ἀνάκρισιν ὁ ἔμπορος. Περιέργοι εἶναι αἱ ἀπαντήσεις του· κατ' ἀρχὰς μὲν ἐνέμενεν εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν· ἀλλ' ἀναγκασθεὶς ὡμολόγησεν ἐπὶ τέλους τοὺς λόγους ἐξ ὧν ὀρμηθεὶς ἐτυχοφάντησεν αὐτόν. (1) « Αἱ ἐφημερίδες, εἶπε, μοῦ ἐχάλασαν τὸν νοῦν· ἀναγινώσκων αὐτάς συνεχῶς, καὶ εὐρίσκων αἰωνίως διηγῆσεις φόνων καὶ μαρτυρίας φονεῶν, προσεβλήθη τὸν ἐγκέφαλον· ἠθέλητα νὰ φανῇ καὶ τὸ ἰδικόν μου ὄνομα εἰς τὰς ἐφημερίδας, καὶ διὰ τοῦτο ἔκαμα ὅ,τι ἔκαμα. Σὰς ὑπόσχομαι ὅτι δὲν θ' ἀναγνώσω πλέον ἐφημερίδας. »

Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν αὐτὸς δὲν μετεμελήθη διότι ἦτο, ὡς εἶπομεν, κακοήθης καὶ οἰνοπότης, ἀλλὰ διότι ἀνεγίνωσκεν ἐφημερίδας!

Ἄλλοι χωρικοὶ κατεμήνυσαν ἑαυτοὺς ὡς ἐμπρηστὰς ἀγροκτηπίων καὶ χορτοβολώνων, ἐνῶ, καθὼς ἀπεδείχθη ἐπὶ δικαστηρίου, ἦσαν ἀπόντες ἐν καιρῷ τῆς πυρκαϊᾶς.

Τοιαύτη ἡ ἀσθένεια τοῦ ἀνθρωπίνου νοός, ὅστις

(1) Δὲν ἐνθυμῶμαι ποῦ ἀνέγνων ὅτι γνωστὸς τις μουσικὸς Σαλιέρης ὀνομαζόμενος, παθὼν φρενῶν ἑκστασιν, ἐνεκάλεσεν αὐτὸν ὡς φαρμακεύσαντα ὑπὸ φθόνου τὸν περίφημον Μοζάρ. Εἶναι περιττὸν νὰ εἰπω ὅτι τὸ ἐγκλήμα ἦτο ἀνύπαρκτον.

ἐν τοσούτῳ σεμνύνεται διὰ τὰς κατακτήσεις, τὰς ἀνακαλύψεις, καὶ τοὺς θριάμβους του.

N. Δ.

ΑΓΡΙΑΙ ΝΗΣΣΑΙ. (1)

Ἀνέγνωμεν εἰς Ἀγγλικὸν σύγγραμμα τὰ ἐφεξῆς·

« Διετάχθη τὸν παρελθόντα χειμῶνα νὰ διαγραφῶ νέον σχέδιον διὰ τὸν ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Βούκιγκχαμ ἐξαίσιον κήπον τοῦ Ἐδγέρλεϋ. Μετὰ τὴν διαγραφὴν, ἀπεφάσισα νὰ μεταφέρω εἰς νησιδίων κείμενον ἐν μέσῳ τῆς καθωραιζούσης τὸν τόπον ἐκείνον λίμνης, τὸ ἀναγκαῖον ὑλικὸν δὲ νὰ κατασκευάσω τὸ προσεχὲς ἔαρ περιέργους τινὰς οἰκοδομὰς. Ὁ πάγος ἦτο πυκνότατος, ὁ οὐρανὸς εὐδίας, καὶ ὁ βορρᾶς ἔπνεε λάβρος καὶ ἀδιάκοπος. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἐργασιῶν μου, ἀποικία τις νησιῶν ἀγρίων, ἐμφωλεύουσα πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς λίμνης, εἴλκυε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν περιέργειάν μου. Ἦκουσα πάντοτε ὅτι αἱ ἀγριαὶ νῆσοι ἀποσύρονται τὸν χειμῶνα εἰς τὰς λίμνας ἢ τὰ λιμνάζοντα ἐκεῖνα ὕδατα τὰ μὴ προσβαλλόμενα πολὺ ἀπὸ τὸ ψῦχος. Ἐκλέγουσιν ἄρα τὰ θερμότερα μέρη· πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι προσπαθοῦσι καὶ αὐταὶ νὰ ἐμποδίσωσι τὴν πῆξιν τοῦ ὕδατος. Καὶ ὡς ἀπόδειξιν διηγούμεαι, τι εἶδον ἰδίῳις ὀφθαλμοῖς.

Αἱ νῆσοι ἦσαν διηρημέναι εἰς δύο φαλαγγας, τὴν μὲν ἐνεργοῦσαν, τὴν δὲ ἐφεδρεύουσαν, καὶ ἀλληλοδιαδόχως μεταλλάσσομένης. Ἡ ἐνεργοῦσα εἰσῆρχετο εἰς τὸ ὕδωρ, ἐπλητρίαζεν ἐγγύτατα τὸν πάγον, καὶ περυγίζουσα ἀδιακόπως καὶ κινουμένη ἄνω κάτω ταχέως, συνετάραττε τὸ ὕδωρ. Οὕτω πράττουσιν ἐμπόδιζον τοῦτο νὰ πηχθῇ, ἐνῶ εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος, ὁ πάγος ἦτο τοσούτῳ στερεὸς, ὥστε καὶ κορμούς δένδρων μεγίστων ἐδύνατο νὰ σηκώσῃ. Ὅσάκις αἱ ἐργαζόμεναι ἀπηύδιζον ἄφρον φωνὴν ὀξείαν καὶ πνευθῆ, ὡς στρατιῶται ὑπείκοντες εἰς τὴν κλησιν, ἐξήρχετο ἀπὸ τὰ κοιλώματα τῶν βράχιων ἡ ἐφεδρεία, καὶ διεδέχετο τὴν πρώτην φαλαγγα. Παρεστήθητι ὅτι πρῶτον ἔργον τῶν εἰσερχομένων εἰς τὸ ὕδωρ νησιῶν ἦτο, τὸ νὰ κολυμβῶσι πλησίον τοῦ πάγου, νὰ βυθίζωνται καὶ νὰ τὸν κατακερματίζωσι. Καὶ τὸ αξιοπεριεργότερον, καμμία περίστασις δὲν ἴσχυε νὰ τὰς ἀπομακρύνῃ τοῦ ἔργου των· τὸ σύριγμα, ἡ ὁ κρότος τῶν χειρῶν, τῶν ἐργατῶν, ἡ ἢ βολὴ λίθου ἐν μέσῳ τῆς ἐργαζομένης φαλαγγος, ἄντινα μόνα, κατ' ἄλλας περιπτώσεις, ἤθελον ἀρκέσει νὰ διασκορπίσωσιν αὐτήν,

ἐπὶ τῆς παρούσης δὲν ἔφερον κανέν ἀποτέλεσμα. Ἐπὶ τῆς ἀπαθοῦς φυσιογνωμίας των δὲ ἐφαίνετο κανέν σημεῖον ταραχῆς· ἐξ ἐναντίας ἐσυμπέρανον ἀπὸ τὸ μικρὸν ἐξόγκωμα, τοῦ λαιμοῦ των ὅτι ἠσθάνοντο τὴν ἑκέραιον ἐκείνην ἥτις προέρχεται ἀπὸ τὴν εὐδοκίαν τῆς συνειδήσεως ὅταν ἐκτελῇ τις τὸ χρέος του. Τὸ ἔργον ἐκάστης φαλαγγος διήρκει μίαν ὥραν περίπου εἰργάζοντο δὲ νυχθημερόν, καὶ διὰ κόπων ἀδιακόπων κατάρθωσαν νὰ ἔχωσι μέρος ὕδατος ἁπληκτον ἐφ' ὅλου τοῦ χειμῶνος·»

ΕΞΑΙΣΙΟΝ ΚΑΛΛΟΣ.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος Ματοῦ πληθὸς ἀπειρον συνηθροίσθη πρὸς τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ Choi-seul ἐν Παρισίοις. Αἰτία δὲ τῆς συβροῆς ταύτης δὲν ἦτο οὐτ' ἐγκλημα, οὐτ' ἔρις, οὔτε συμβεβηκὸς ἔκτακτον, οὔτε οὐδεμία τῶν συνηθῶν αἰτιῶν τῶν συναθροίσεων. Τί ἦτο λοιπόν; Θαυμασμὸς, καὶ θαυμασμὸς ἰδιάζων εἰς καρδίαις τῶν Γάλλων . . . θαυμασμὸς καλλοῦς γυναικείου!

Κυρία τις, περικόμψως ἐνδεδυμένη, εἰσέλθοῦσα τὴν ὥραν ἐκείνην εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῶν Ἰταλῶν, εἶχε κάλλος τόσῳ σπάνιον καὶ τόσῳ καταπληκτικόν, ὥστε εἴλκυεν ἐν ἀκαρεῖ ὅλων τὰ βλέμματα, καὶ ἐμάγευσεν ὅλους εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστ' ἔμεινον ἀκίνητοι ὡς ἀπολιθωμένοι. Τὸ πληθὸς συνεπυκνοῦτο ἀδιακόπως. Καὶ ὅσοι μὲν τὴν εἶχον ἰδεῖ ἰξέφραζον γεγωνυῖα τῇ φωνῇ τὸν ἐνθουσιασμόν των, καὶ ἠρέθιζον οὕτω πως τοὺς ἄλλους νὰ τὴν ἰδῶσιν· ὥστε ὅλοι ἀνέμενον τὴν ἐξοδὸν τῆς ὥραίας Κυρίας.

Μόλις δὲ παρευσιτάθη εἰς τὴν πύλην, καὶ ἀνευφημίαι ἀκράτητοι ἤχησαν πανταχόθεν. Ἡ Κυρία, πτοηθεῖσα, ὠπισθοδρόμησε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Μετὰ μικρὸν προσπαθήσασα νὰ ἀναχωρήσῃ δι' ἄλλης μικρᾶς ἐξόδου, παρετηρήθη καὶ ἐπερικυκλώθη ὑπὸ τῶν θαυμαστῶν. Τότε προτεκλήθησαν οἱ χωροφύλακες νὰ διασκορπίσωσι τὸ πληθὸς· ἀλλ' αὐτοὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι δὲν ἐδύναντο νὰ ἐφαρμόσωσι κατὰ τὴν περὶ ταύτην τὸν περὶ συναθροίσεων νόμον, διότι αὐτὸς δὲν ἐπρονόει καὶ περὶ συναθροίσεως διὰ λόγον θαυμασμοῦ ὥραίας γυναικός. Βαρβαρώτατον δὲ ἤθελεν εἶσθαι εἰάν ἔτρεπον τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ λαοῦ μετὰ τὰς τρεῖς προτεκλήσεις τῆς διαλύσεως.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τί ἀπεράτισεν ἡ Κυρία; ἐπερίμεινεν ἕως οὗ ἀπαυδήσαν τὸ πληθὸς διαλυθὲν μένον του. Καὶ τῶνόντι τὸ πληθὸς ἀπηύδησε, καὶ αὐτὴ ἀνεχώρησε τέλος πάντων.

(1) Ἀγρίαι νῆσοι. Οἱ ἄλλοις εἶχον πολλὰ ὀνόματα διὰ νὰ σημάνωσι τοῦ κήπου τούτου τὰ πηγά· Ἐλεγον, βοσκὰς, φασκὰς, κολυμβίδας, κερπιθαλίδας, καὶ αἰθῶας. Ἀλλὰ, διὰ τὸς ἐξ αὐτῶν διεκρίνοντο αἱ καθ' ἡμέραν ἀγρίαι νῆσοι. Ἐν τῇ ἀπορίᾳ μου, τὰς ἐξήκτισ ἀγρίαις νήσοις. Σ. Μ.